



ÚRAD
PRE REGULÁCIU
SIEŤOVÝCH
ODVETVÍ

Národná správa za rok 2022

(pre účely Európskej komisie, ACER a CEER)

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví
Slovenská republika

Obsah

| | |
|--|-----------|
| OBSAH..... | 2 |
| ZOZNAM NAJPOUŽÍVANEJŠÍCH SKRATIEK | 4 |
| VEDENIE ÚRADU | 6 |
| PRÍHOVOR PREDSEDU | 6 |
| KONCEPČNÉ ZMENY V OBLASTI ORGANIZÁCIE TRHU A OCHRANY PRED ENERGETICKOU CHUDOBOU | 8 |
| Proces príprav nových vyhlášok o pravidlách pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou..... | 8 |
| a pravidlách pre fungovanie vnútorného trhu s plynom..... | 8 |
| Konceptia na ochranu odberateľov spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby | 10 |
| 1. ELEKTROENERGETIKA | 11 |
| Popis a zafinovanie účastníkov trhu s elektrinou..... | 12 |
| Elektroenergetická infraštruktúra | 14 |
| Podporné a systémové služby..... | 14 |
| Prenosová sústava | 16 |
| Distribučná sústava | 18 |
| Tarifa za prevádzkovanie systému | 19 |
| Prepojenie trhov s elektrinou..... | 20 |
| Projekty spoločného záujmu | 21 |
| 1. Projekty elektroenergetickej infraštruktúry..... | 21 |
| 2. Projekty zariadení na uskladňovanie elektriny | 21 |
| 3. Projekty Smart Grids | 22 |
| Úspešné prepojenie jednotného denného trhu s elektrinou SDAC (z angl. Single Day-Ahead Coupling) | 23 |
| Úspešné prepojenie jednotného vnútrodenného trhu s elektrinou SIDC (z angl. Single Intraday Coupling)... | 24 |
| Platformy na zdieľanie regulačnej elektriny | 25 |
| Veľkoobchodný trh | 26 |
| Maloobchodný trh | 27 |
| Dodávka elektriny pre domácnosti..... | 29 |
| Dodávka elektriny pre malé podniky..... | 30 |
| Zmena dodávateľa elektriny..... | 31 |
| Dodávka poslednej inštancie | 32 |
| Herfindahl – Hirschman Index (HHI) | 32 |
| Výroba elektriny z OZE a KVET | 32 |
| Podporované technológie | 33 |
| Cenové rozhodnutia a potvrdenia o pôvode elektriny | 34 |
| Referenčné hodnoty investičných nákladov | 35 |
| Zúčtovateľ podpory a výkupca elektriny vyrobenej z OZE a KVET..... | 36 |
| Podiel elektriny vyrobenej z OZE a KVET na celkovom objeme vyrobenej elektriny v SR | 37 |
| Vplyv vojny na Ukrajine na výrobu elektriny z OZE | 39 |
| 2. PLYNÁRENSTVO..... | 39 |
| Účastníci trhu s plynom v SR..... | 40 |
| Prevádzkové poriadky pre prevádzkovateľa prepravnej siete, distribučnej siete a prevádzkovateľa zásobníka | 42 |
| Technické podmienky..... | 43 |
| Obchodné podmienky dodávky plynu pri poskytovaní univerzálnej služby..... | 43 |

| | |
|---|-----------|
| Rozhodnutia podľa nariadení EK | 43 |
| Plynárenská infraštruktúra | 43 |
| Prepravná sieť | 44 |
| Technická funkčnosť prepravnej siete | 44 |
| Prepravná kapacita | 45 |
| Desaťročný plán rozvoja prepravnej siete a cezhraničná spolupráca | 46 |
| Rozvojové projekty | 48 |
| 1. Poľsko-slovenské prepojenie plynárenských sietí (PL-SR) | 48 |
| 2. Zvýšenie pevnej prepravnej kapacity vo vstupnom bode Lanžhot | 48 |
| 3. Navýšenie reverzného toku zemného plynu v smere na Ukrajinu | 49 |
| 4. Projekt Green H2 na kompresorovej stanici Veľké Kapušany | 49 |
| 5. Preprava vodíka a preprava zemného plynu s prímiesou vodíka | 49 |
| 6. Projekt H2I-T | 50 |
| Distribučná sieť | 50 |
| Vyvažovanie distribučnej siete | 50 |
| Prevádzkovateľ distribučnej siete SPP - distribúcia, a. s. | 51 |
| Prevádzkovatelia LDS | 51 |
| Prevádzkovatelia podzemných zásobníkov plynu | 51 |
| Veľkoobchodný trh s plynom | 52 |
| Vplyv vojny na Ukrajinu na cenu plynu | 54 |
| Maloobchodný trh s plynom | 54 |
| Dodávka plynu zraniteľným odberateľom | 54 |
| Dodávka poslednej inštancie | 58 |
| Herfindahl – Hirschman Index | 58 |
| Switching | 58 |
| Vplyv vojny na Ukrajinu na spotrebu plynu | 59 |
| | |
| 3. OCHRANA SPOTREBITEĽA A ALTERNATÍVNE RIEŠENIE SPOROV | 60 |
| Podnety, sťažnosti | 60 |
| Alternatívne riešenie sporov | 61 |
| Štandardy kvality | 62 |
| | |
| 4. MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA | 63 |
| Prijaté balíky krátkodobých opatrení | 64 |
| REMIT | 67 |

Zoznam najpoužívanejších skratiek

| | |
|-------------------|---|
| ACER | Agentúra Európskej únie pre spoluprácu regulátorov v oblasti energetiky (Agency for the Cooperation of Energy Regulators) |
| PXE | energetická burza špecializujúca sa na energetické trhy strednej a juhovýchodnej Európy (POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE) |
| CEER | Rada európskych energetických regulátorov (Council of European Energy Regulators) |
| Core región | región CORE (zložený z hraníc ponukových oblastí 13 členských štátov EÚ), v ktorom sa uskutočňuje simultánny výpočet cien elektriny a cezhraničných tokov |
| DPI | inštitút dodávky elektriny alebo dodávky plynu dodávateľom poslednej inštancie |
| DPH | daň z pridanej hodnoty |
| EK | Európska komisia |
| ERRA | Regionálne združenie energetických regulátorov (Energy Regulators Regional Association) |
| EÚ | Európska únia |
| FVE | fotovoltaická elektrárň |
| HHI | Herfindahl-Hirschmanov Index |
| KVET..... | kombinovaná výroba elektriny a tepla |
| LNG | skvapalnený zemný plyn |
| MH SR | Ministerstvo hospodárstva SR |
| NTC..... | čistá prenosová kapacita (net transmission capacity) |
| OKTE, a.s. | organizátor krátkodobého trhu s elektrinou |
| OZE | obnoviteľné zdroje energie |
| PpS | podporné služby |
| PPS | prevádzkovateľ prenosovej sústavy/prepravnej siete |

PZ primeraný zisk

REMIT nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ)
 č.1227/2011 z 25. októbra 2011 o integrite
 a transparentnosti veľkoobchodného trhu s energiami

repowering predĺženie doby podpory so zníženou cenou elektriny

SEPS, a.s. Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s.

SR Slovenská republika

TPS tarifa za prevádzkovanie systému

TSS tarifa za systémové služby

úrad Úrad pre reguláciu sieťových odvetví

VÚKVET vysokoúčinná kombinovaná výroba elektriny a tepla

zákon č. 250/2012 Z. z... zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení
 neskorších predpisov

zákon č. 251/2012 Z. z... zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene
 a doplnení niektorých zákonov v znení
 neskorších predpisov

zákon č. 309/2009 Z. z... zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov
 energie a vysokoúčinnnej kombinovanej výroby
 a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení
 neskorších predpisov

zákon č. 391/2015 Z. z... zákon č. 391/2015 Z. z...zákon č. 391/2015 Z. z. o alternatívnom
 riešení spotrebiteľských sporov a o zmene a doplnení niektorých
 zákonov v znení neskorších predpisov

4MMC projekt prepojenia denných trhov s elektrinou (market coupling)
 štyroch krajín (Česká republika, SR, Maďarsko, Rumunsko)

Vedenie úradu



Andrej Juris

predseda úradu



Szabolcs Hodosy

podpredseda úradu



Martin Horváth

podpredseda úradu

Príhovor predsedu

Rok 2022 bol poznamenaný predovšetkým prebiehajúcou krízou v energetike v Európe, ktorá vytvorila pre účastníkov trhu s energiami ako aj pre ÚRSO a ďalšie štátne inštitúcie v Slovenskej republike nové výzvy. Rokmi overené riešenia neboli aplikovateľné na novovzniknuté problémy a zmena spôsobu doterajšieho fungovania trhu s energiami bola nevyhnutná. Energetická a regulačná legislatíva, vrátane našich vyhlášok, sa musela prispôbiť, aby reflektovala nové požiadavky odberateľov a subjektov v regulovaných odvetviach. Zámerom úradu bolo, v týchto pre energetiku a reguláciu revolučných zmenách, aplikovať systematický prístup pri hľadaní nových riešení a neustále zvažovať primeranosť dopadov na spotrebiteľov a regulované subjekty. To sa nám myslím aj podarilo.

Rok 2022 bol posledným rokom regulačného obdobia. S tým súvisela príprava novej regulačnej politiky na nové regulačné obdobie, ktorá bola schválená Regulačnou radou dňa 29.03.2022.

Nasledoval rozsiahly proces novelizácie cenových vyhlášok úradu v jednotlivých regulovaných odvetviach ako aj zahájenie prípravy nových pravidiel trhu s elektrinou a zemným plynom. V závere roku 2022 úrad viedol niekoľko stoviek cenových konaní za účelom stanovenia regulovaných cien energií a vody pre rok 2023. Pozorne sme skúmali oprávnenosť požiadaviek na nárast cien zo strany dodávateľov energií a vody. Tak, ako všade inde vo svete, národný regulátor nemohol celosvetové dramatické zdraženie trhových cien energetických komodít nijako výrazne eliminovať. Využívali sme však všetky dostupné regulačné nástroje, ktoré nám dáva platná legislatíva SR i EÚ, aby sme slovenským odberateľom zabezpečili čo možno najnižšie ceny v regulovaných sieťových odvetviach.

Zároveň sme v priebehu roku 2022 neustále pripravovali odporúčania a pripomienky pri úpravách primárnej legislatívy, s cieľom posilniť právomoci odberateľov, prenastaviť spôsob regulácie cien pre zraniteľných odberateľov, posilniť konkurenciu medzi dodávateľmi, a hlavne zmierniť dopady energetickej krízy na domácnosti a ďalších odberateľov energií. Úrad nemá kompetencie predkladať novelizáciu primárnej legislatívy do legislatívneho procesu ani poskytovať finančné kompenzácie odberateľom energií, avšak naše odporúčania sme predkladali na príslušné štátne orgány a upozorňovali na riziká a dopady na odberateľov. Viaceré naše odporúčania boli reflektované v úpravách legislatívy, čo umožnilo úradu ako aj iným štátnym orgánom prijímať opatrenia na zmierenie dopadov energetickej krízy.

Rád by som vyzdvihol skutočnosť, že na úrovni štátu sa v závere roka 2022 podarilo prijať bezprecedentný súbor mimoriadnych opatrení na ochranu domácností ako aj ďalších odberateľov. Z mimoriadnych opatrení v energetike sú to predovšetkým Memorandum so SE a.s. o predaji zlacnenej elektriny pre domácnosti a ďalšie skupiny odberateľov a vytvorenie legislatívneho rámca na mimoriadne zásahy štátu pri kompenzáciách zvýšených nákladov na energiu, či už vo forme rozhodnutí vo všeobecno-hospodárskom záujme alebo nariadení vlády SR v režime krízovej regulácie. Výsledkom je zásadná eliminácia dramatických dopadov energetickej krízy na slovenské domácnosti a ďalšie skupiny odberateľov v roku 2023.

Dovoľte mi oceniť a poďakovať za prácu všetkým zamestnancom úradu, ktorí sa dokázali vyrovnáť s novými požiadavkami kladenými na úrad a napriek zvýšenému rozsahu a intenzite úloh dokázali zabezpečiť plynulý chod regulačných procesov a konaní na úrade. Tiež by som rád poďakoval všetkým inštitúciám, subjektom a partnerom, s ktorými prichádzame do pracovného styku pri výkone našich regulačných aktivít.

Koncepčné zmeny v oblasti organizácie trhu a ochrany pred energetickou chudobou

Proces príprav nových vyhlášok o pravidlách pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlách pre fungovanie vnútorného trhu s plynom

Úrad v roku 2022 spustil proces prípravy nových pravidiel trhu s elektrinou a plynom. Tento úkon si vyžiadala novelizácia zákonov č. 251/2012 Z. z. o energetike a č. 250/2012 Z. z. v znení účinnom od 01.10.2022, pričom novelizácia ako taká bola transpozíciou európskeho legislatívneho balíka Čistá energia pre všetkých Európanov.

Za účelom spracovania nových vyhlášok o pravidlách pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlách pre fungovanie vnútorného trhu s plynom boli zriadené pracovné skupiny, a to samostatne pre oblasť elektroenergetiky a samostatne pre oblasť plynárenstva. Úrad sa z praktických dôvodov rozhodol upraviť problematiku pravidiel trhu v dvoch samostatných vyhláškach, zvlášť pre elektroenergetiku a zvlášť pre plynárenstvo. Pracovné skupiny boli zložené zo zástupcov úradu a zástupcov jednotlivých relevantných skupín účastníkov trhu s elektrinou a plynom, od regulovaných subjektov až po zástupcov spotrebiteľov a tzv. „novej energetiky“ (agregátori, poskytovatelia flexibility, a pod.). Pracovné skupiny zasadali na pravidelnej báze, kde ich členovia postupne predkladali svoje podnety a riešili konkrétne zapracovania pripomienok a návrhov do samotnej textácie návrhu nových vyhlášok. Tento proces zahŕňal časové obdobie zhruba od apríla 2022 do septembra 2022. V októbri a novembri vrcholila finalizácia podkladov pre začiatok oficiálneho legislatívneho procesu. Odbornú pomoc a zastrešenie prác na časti dotýkajúcej sa elektroenergetiky poskytla úradu renomovaná konzultačná spoločnosť EY v rámci projektu štrukturálnej reformy úradu (projekt SRSS), ktorý bol financovaný z prostriedkov EÚ.

Okrem priebežnej prípravy návrhu nových pravidiel trhu úrad v roku 2022 zásadnejšie novelizoval aj aktuálne platnú vyhlášku o pravidlách trhu s elektrinou a plynom (vyhláška č. 24/2013 Z. z.), a to s účinnosťou od 30. 09. 2022. Rozsah novelizácie bol následne preklopený a zohľadnený aj pri tvorbe vyššie spomenutých nových návrhov, ktorých schválenie a účinnosť presahuje horizont roka 2022.

Úrad všetkými vyššie uvedenými zmenami pravidiel trhu reagoval na aktuálne a akútne potreby trhu a tiež na zmeny v primárnej legislatíve. Najdôležitejšie zmeny možno zhrnúť nasledovne:

- zavedenie denného zúčtovania odchýlok na trhu s elektrinou. Týmto opatrením je možné znížiť objem potrebného finančného zabezpečenia subjektov zúčtovania rádovo až do 40 %,

pričom uvoľnené finančné prostriedky môžu významnejšie posilniť finančnú likviditu dotknutých účastníkov trhu. Súčasne sa však optimalizuje kreditná riziková pozícia samotného organizátora trhu,

- úprava pravidiel kreditného hodnotenia užívateľov regionálnych distribučných sústav, vrátane úpravy výšky požadovaného finančného zabezpečenia užívateľov sústav s podpísanou zmluvou o prístup do distribučnej sústavy a o distribúcii elektriny alebo s podpísanou rámcovou distribučnou zmluvou. Týmto krokom úrad taktiež sleduje isté posilnenie finančnej likvidity dodávateľov a súčasne znižuje celkovú kreditnú rizikovú expozíciu samotných prevádzkovateľov regionálnych distribučných sústav,

- úpravy v oblasti identifikátorov EIC na trhu s elektrinou tak, aby organizátor trhu s elektrinou priradľoval identifikátory EIC každému účastníkovi trhu s elektrinou, vrátane odberateľov v domácnostiach. Pod EIC identifikátorom odberateľa sa budú v druhom kroku evidovať EIC identifikátory všetkých odberných a odovzdávacích miest odberateľov, čo vytvorí predpoklady na zefektívnenie a zvýšenie transparentnosti procesov, napr. pri téme pásmovej TPS, pri kvalifikovanom rozhodovaní o zaradľovaní odberateľov mimo domácností do cenovo regulovaných segmentov (napr. na základe celkovej ročnej spotreby alebo výhľadovo na základe kódu SK-NACE), ale v neposlednom rade môže EIC identifikátor odberateľov v domácnostiach prispieť k efektívnejšej implementácii prípadných nástrojov štátu na ochranu pred vysokými cenami energií, resp. pri implementácii budúcej koncepcie na ochranu odberateľov ohrozených energetickou chudobou,

- zmena definície maximálnej rezervovanej kapacity pre odovzdávacie miesta v elektroenergetike. Konkrétne sa zavádza možnosť zmluvne dohodnutej hodnoty maximálnej rezervovanej kapacity výrobcov elektriny. Univerzálne definície maximálnej rezervovanej kapacity a rezervovanej kapacity v smeroch odberu a dodávky z/do sústavy vytvárajú predpoklad na efektívnejšiu integráciu batériových úložísk elektriny do systému.

Významná časť novely sa venuje aplikácii skúseností a procesných zlepšení v oblasti dodávky poslednej inštancie elektriny a plynu. Upravujú sa najmä postupy pri zdieľaní informácií o dotknutých účastníkoch trhu tak, aby sa dodávka poslednej inštancie ako ochranný nástroj aplikovala procesne efektívne.

Koncepcia na ochranu odberateľov splňajúcich podmienky energetickej chudoby

Úrad v priebehu roka 2022 vypracoval strategický dokument Koncepcia na ochranu odberateľov splňajúcich podmienky energetickej chudoby (ďalej len „koncepcia“). Vypracovanie návrhu koncepcie a jej predloženie vláde SR pred začiatkom nového regulačného obdobia je legislatívnou úlohou úradu podľa § 9 ods. 3 písm. f) zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov. V priebehu roka 2022 sa koncepcia vypracovávala v nadväznosti na štart nového 6. regulačného obdobia, ktoré začalo 01. 01. 2023. Hoci turbulentný cenový vývoj na komoditných trhoch v roku 2022 s vypracovaním koncepcie nesúvisí, celková situácia na trhu s elektrinou, plynom a teplom len podčiarkla celkový význam tohto koncepčného materiálu.

S cieľom odbornejšie uchopiť proces prípravy návrhu koncepcie už od úplného začiatku a s cieľom inšpirovať sa aj osvedčenými príkladmi z iných krajín EÚ bol v spolupráci s konzultačnou spoločnosťou EY v rámci projektu „Štrukturálna reforma regulačného rámca pre sieťové odvetvia“ (projekt SRSS), ktorý financuje EÚ, vypracovaný komplexný analytický podklad k problematike energetickej chudoby.

Návrh koncepcie bol vypracovaný spolu s ďalšími ústrednými orgánmi štátnej správy, a to konkrétne v súčinnosti s MH SR, Ministerstvom financií SR a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Pracovná skupina v tomto zložení sa pod gesciou úradu stretala v priebehu jesene 2022 v pravidelných intervaloch. Návrh koncepcie zohľadňujúci konzultácie s ďalšími inštitúciami úrad predložil aj na širšiu verejnú konzultáciu a do štandardného procesu medzirezortného pripomienkového konania. Všetky pripomienky z verejnej konzultácie boli vyhodnotené a mnohé z nich zapracované. Takto sfinalizovaný návrh koncepcie bol 23. 12. 2022 predložený vláde SR, ktorá ho uznesením vlády SR č. 40/2023 dňa 25. 01. 2023 na svojom rokovaní vzala na vedomie.

Schválená koncepcia obsahuje návrh metodiky definície energetickej chudoby, vrátane rámcových návrhov kvalifikačných kritérií, ktoré umožnia adresne identifikovať zraniteľných odberateľov splňajúcich podmienky energetickej chudoby. Okrem toho obsahuje koncepcia aj návrhy opatrení na ochranu takto definovaných odberateľov, pričom opatrenia delí do dvoch kategórií: návrhy opatrení v kompetenčnej oblasti úradu a odporúčania možných ďalších opatrení v kompetenčnej oblasti iných rezortov.

Koncepcia môže byť v prípade jej ďalšej implementácie systémovým opatrením, prostredníctvom ktorého možno udržateľným spôsobom zvýšiť všeobecnú ekonomickú dostupnosť energií a pitnej vody pre obyvateľov SR a tým zvýšiť aj ich celkovú životnú úroveň.

1. Elektroenergetika

Spomedzi sieťových odvetví sa elektroenergetika jednoznačne radí k najdynamickejšiemu a zároveň regulačne najzložitejšiemu sieťovému odvetviu. Úrad v oblasti elektroenergetiky vykonáva cenovú a vecnú reguláciu, ktorej rozsah a špecifikáciu určujú § 11 a § 13 zákona č. 251/2012 Z. z.

V oblasti vecnej regulácie treba spomenúť schvaľovanie prevádzkových poriadkov jednotlivých prevádzkovateľov sústav, podmienok prepravy elektriny distribučnou sústavou v režime prepravy elektriny, podmienok alebo metodík pre prevádzkovateľa prenosovej sústavy v zmysle legislatívy EÚ, a taktiež prípravu a aktualizáciu vzorového prevádzkového poriadku pre prevádzkovateľov miestnych distribučných sústav.

Po novelizácii zákona č. 251/2012 Z. z. na jeseň 2022 začal úrad s prípravou nových vyhlášok, ktoré boli touto novelou vytvorené. Ide konkrétne o vyhlášku č. 92/2023 Z. z., ktorou sa ustanovujú podmienky výberového konania na poskytovanie služieb zariadenia na uskladňovanie elektriny a o vyhlášku úradu, ktorou sa ustanovujú obsahové náležitosti plánu rozvoja distribučnej sústavy.

Európske trhy s elektrinou zaznamenali v sledovanom roku rast ceny elektriny v dôsledku vojnového konfliktu na Ukrajine, nedostatkom elektriny vyrobenej v jadrových elektrárnach z dôvodu obmedzení výroby, neistoty s dodávkami plynu do Európy, čo sa prejavilo na rastúcej cene plynu ako aj elektriny z dôvodu metodiky stanovovania ceny na trhoch s elektrinou, kedy cenu elektriny stanovuje „najdrahší“ aktivovaný druh elektrárne, ktorým je práve plynová.

Vysoké ceny elektriny na dennom trhu v roku 2022 spôsobili zníženie nákladov na doplatok v systéme OZE a VÚKVET, následkom čoho nastal prebytok finančných zdrojov v systéme podpory výroby elektriny z OZE a VÚKVET. Na základe tejto skutočnosti úrad v rámci dostupných regulačných nástrojov:

- umoril celý historický deficit podpory výroby elektriny z OZE a VÚKVET prevádzkovateľov regionálnych distribučných sústav a OKTE, a. s.,

- vykompenzoval zvýšené náklady na nákup elektriny na krytie strát jednotlivým prevádzkovateľom sústav, spôsobených vysokými cenami na trhu s elektrinou, za rok 2021 v plnej výške a za rok 2022 čiastočne, čím významným spôsobom znížil budúci dopad korekcie oprávnených nákladov tarify na straty pri distribúcií elektriny ako jednej zo zložiek koncovej ceny elektriny.

Úrad za účelom podpory a ochrany koncových spotrebiteľov elektriny pred dopadom vysokých cien elektriny v súlade s dostupnými regulačnými nástrojmi a na základe článku 9 nariadenia Rady EÚ č. 2022/1854 o núdzovom zásahu s cieľom riešiť vysoké ceny energie, rozhodnutím č. 326/2022/E zo dňa 27. 12. 2022 rozhodol o použití časti nadmerného výnosu z príjmov z preťaženia vyplývajúceho z pridelenia medzioblastnej kapacity prevádzkovateľa prenosovej sústavy v roku 2022 vo výške 153 mil. eur za účelom zmiernenia dopadu nepriaznivých vplyvov vysokých cien pre rok 2023.

V sledovanom roku, ktorý bol posledným šiestym rokom regulačného obdobia 2017-2022, bolo významným míľnikom ukončenie transpozície európskych právnych predpisov zoskupených v tzv. balíku „Čistá energia pre všetkých Európanov“ do národnej legislatívy.

Popis a zadefinovanie účastníkov trhu s elektrinou

Účastníci trhu s elektrinou sú definovaní v § 15 ods. 2 zákona č. 251/2012 Z. z.:

1. výrobca elektriny,
2. organizátor krátkodobého trhu s elektrinou, spoločnosť OKTE, a.s.,
3. prevádzkovateľ prenosovej sústavy na vymedzenom území, spoločnosť SEPS, a.s.,
4. prevádzkovateľ distribučnej sústavy
 - a. regionálne distribučné sústavy, spoločnosti ZSD, a.s., SSD, a.s., VSD, a.s.,
 - b. prevádzkovatelia miestnych distribučných sústav, 143 spoločností,
5. dodávateľ elektriny,
6. koncový odberateľ elektriny,
7. výkupca elektriny,
8. agregátor,
9. prevádzkovateľ zariadenia na uskladňovanie elektriny,
10. energetické spoločenstvo,
11. prevádzkovateľ priameho vedenia.

Tabuľka 1 Prehľad rozhodnutí v oblasti cenovej regulácie v elektroenergetike (bez OZE a KVET)

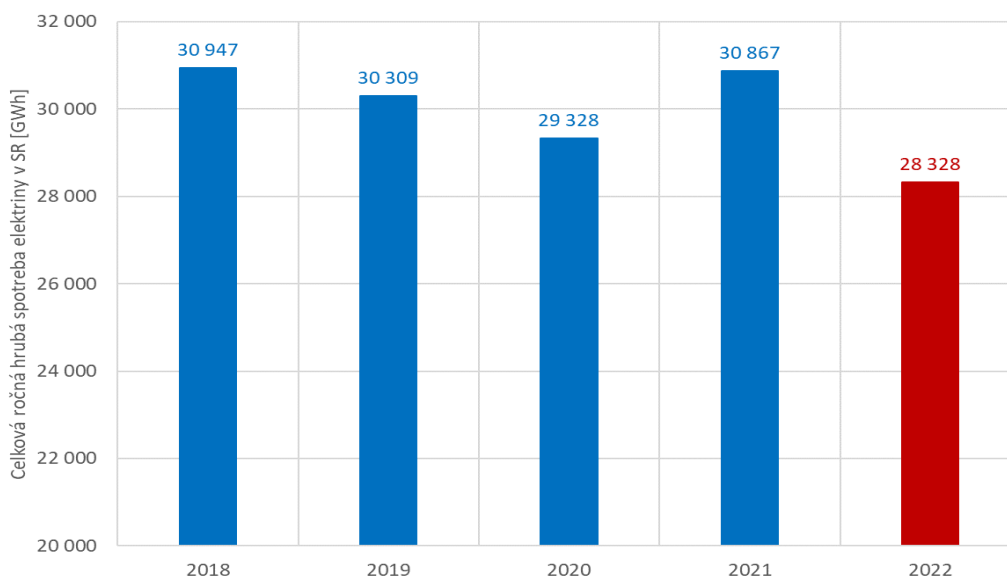
| Druh rozhodnutia | 2018 | 2019 | 2020 | | 2021 | | 2022 | |
|---------------------|------|------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
| | | | vydané na rok 2020 | vydané na rok 2021 | vydané na rok 2021 | vydané na rok 2022 | vydané na rok 2022 | vydané na rok 2023 |
| Rozhodnutie o cene | 331 | 301 | 49 | 112 | 213 | 104 | 229 | 75 |
| Prerušené konanie | 20 | 20 | 20 | - | 13 | - | 167 | - |
| Zastavené konanie | 5 | 7 | 2 | - | 8 | - | 3 | - |
| Predbežné opatrenie | - | - | - | - | - | - | - | 8 |

Tabuľka 2 Prehľad počtu vydaných rozhodnutí v oblasti vecnej regulácie v elektroenergetike

| Druh rozhodnutia | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
|-------------------------------------|------|------|------|------|------|
| Prevádzkové poriadky | 21 | 15 | 15 | 124 | 85 |
| Obchodné podmienky | 26 | 10 | 10 | 8 | 10 |
| Podmienky prepravy | 2 | 4 | 2 | 1 | 2 |
| Rozhodnutia v zmysle legislatívy EÚ | 20 | 27 | 5 | 7 | 7 |

Prevádzkovateľ prenosovej sústavy je podľa § 28 ods. 3 písm. b) zákona č. 251/2012 Z. z. povinný raz za dva roky vypracúvať plán rozvoja prenosovej sústavy vrátane plánu rozvoja spojovacích vedení na obdobie nasledujúcich desiatich rokov. Úrad podľa zákona č. 251/2012 Z. z. konzultuje desaťročný plán rozvoja sústavy nediskriminačným a transparentným spôsobom s existujúcimi a potenciálnymi užívateľmi sústavy a umožní im k nemu uplatniť v primeranej lehote odôvodnené pripomienky a preskúma súlad desaťročného plánu rozvoja sústavy s požiadavkami na realizáciu investícií do prenosovej sústavy a s plánom rozvoja sústavy pre celú EÚ. Úrad po jeho preskúmaní v roku 2022 rozhodnutím č. 0003/2022/E-RO uložil prevádzkovateľovi prenosovej sústavy SEPS povinnosť zmeniť Desaťročný plán rozvoja prenosovej sústavy na roky 2022 - 2031 predložený úradu 23.04.2021 z dôvodu, že predložený Desaťročný plán rozvoja prenosovej sústavy na roky 2022 - 2031 nebol v súlade so zákonom č. 251/2012 Z.

Obrázok 1 Vývoj celkovej hrubej spotreby elektriny v SR



V sledovanom roku dosiahla celková hrubá spotreba elektriny v SR hodnotu 28 328 GWh, čo v porovnaní s rokom 2021 (30 867 GWh) predstavuje pokles o 8 % a to hlavne z toho dôvodu, že v dôsledku energetickej krízy a vysokých cien elektriny a plynu na európskych trhoch s elektrinou dochádzalo z dôvodu nárastu nákladov hlavne na strane odberateľov k obmedzeniam ich produkcie a tým aj zníženiu spotreby elektriny.

Elektroenergetická infraštruktúra

Podporné a systémové služby

Prevádzkovateľ prenosovej sústavy nakupuje podporné služby na trhu s podpornými službami od poskytovateľov podporných služieb za účelom poskytovania systémových služieb užívateľom sústavy na dodržanie kvality dodávky elektriny a na zaistenie bezpečnosti prevádzky sústavy SR.

Úrad na základe požadovaných objemov jednotlivých druhov podporných služieb príslušnými rozhodnutiami určil prevádzkovateľovi prenosovej sústavy SR:

- celkové plánované náklady na nákup všetkých druhov podporných služieb,
- maximálnu cenu na obstaranie primárnej, sekundárnej a terciárnej regulácie činného výkonu a frekvencie,
- maximálny ročný náklad na obstaranie nefrekvenčných podporných služieb diaľková regulácia napätia a jalového výkonu a štartu z tmy
- maximálnu cenu ponúkanej kladnej regulačnej elektriny a minimálnu cenu ponúkanej zápornej regulačnej elektriny pri aktivácii predmetného druhu podpornej služby.

V tabuľke 3 je uvedený vývoj počtu poskytovateľov podporných služieb v jednotlivých rokoch, ktorý poukazuje na stabilný trh s podpornými službami na vymedzenom území. Avšak počas roka 2022 pri rastúcej cene elektriny na európskych trhoch s elektrinou niektorí poskytovatelia podporných služieb prestali poskytovať podporné služby z dôvodu ekonomickej nevýhodnosti, resp. utlmovania produkcie a prijímaných úsporných opatrení. Za účelom zlepšenia podmienok poskytovania podporných služieb úrad do konca roka 2022 trikrát zmenil rozhodnutie o cene a podmienkach poskytovania podporných služieb, čo umožnilo zabezpečiť obstaranie dostatočného objemu nedostatkových podporných služieb a tak sa zaistila bezpečná prevádzka sústavy:

- rozhodnutím č. 0322/2022/E zo dňa 29.11.2022 došlo k navýšeniu maximálnej ceny za poskytovanie primárnej regulácie činného výkonu a frekvencie o 118 %, kladnej a zápornej sekundárnej regulácie činného výkonu a frekvencie o 676 %, resp. o 55 %,
- rozhodnutím č. 0327/2022/E zo dňa 28.12.2022 došlo k navýšeniu maximálnej ceny za poskytovanie kladnej terciárnej regulácie činného výkonu a frekvencie o 458 %.

Tabuľka 3 Vývoj v oblasti poskytovania PpS

| Ukazovateľ/rok | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
|--------------------------|------|------|------|------|------|
| Počet poskytovateľov PpS | 25 | 24 | 24 | 24 | 22 |

V tabuľke 4 sú uvedené objemy aktivovaných jednotlivých druhov podporných služieb, resp. regulačnej elektriny, kde je viditeľná zmena štruktúry jednotlivých druhov podporných služieb medzi rokmi 2021 a 2022, kedy v roku 2022 sa už nepoužíva 15 min. a 10 min. kladná ani záporná terciárna regulácia činného výkonu a frekvencie. V sledovanom roku je ďalej možné pozorovať mierne väčšie objemy aktivovaných podporných služieb, resp. regulačnej elektriny, čo je možné pripísať väčšej volatilitě na trhoch s elektrinou, čo kladie vyššie nároky na reguláciu sústavy a zaistenie bezpečnosti jej prevádzky.

Tabuľka 4 Porovnanie dodávok regulačnej elektriny (MWh)

| Druh aktivovanej PpS, resp. regulačnej elektriny | 2021 [MWh] | 2022 [MWh] | zmena 2022/2021 [%] |
|--|------------|------------|---------------------|
| Primárna regulácia činného výkonu + (FCR+) | 6 366 | 6 633 | 4,19% |
| Primárna regulácia činného výkonu - (FCR-) | -6 361 | -6 628 | 4,21% |
| Sekundárna regulácia činného výkonu + (aFRR+) | 73 568 | 80 917 | 9,99% |
| Sekundárna regulácia činného výkonu - (aFRR-) | -28 269 | -41 302 | 46,10% |

| | | | |
|--|---------|----------|---------|
| Terciálna regulácia činného výkonu 12,5 min. + (mFRR+) | - | 2 417 | - |
| Terciálna regulácia činného výkonu 12,5 min. - (mFRR-) | - | -283 | - |
| Terciálna regulácia činného výkonu 3 min. + (TRV3MIN+) | 4 010 | 2 250 | -43,89% |
| Terciálna regulácia činného výkonu 3 min. - (TRV3MIN-) | -176 | -166 | -5,60% |
| Terciálna regulácia činného výkonu 10 min. + (TRV10MIN+)* | 1 348 | - | - |
| Terciálna regulácia činného výkonu 10 min. - (TRV10MIN-)* | 0 | - | - |
| Terciálna regulácia činného výkonu 15 min. + (TRV15MIN+)* | 624 | - | - |
| Terciálna regulácia činného výkonu 15 min. - (TRV15MIN-)* | 0 | - | - |
| Zníženie odberu* | 1 036 | - | - |
| Zvýšenie odberu* | 0 | - | - |
| Import havarijnej výpomoci | 0 | 0 | - |
| Export havarijnej výpomoci | - | 22 538 | - |
| Import IGCC (IGCC+) | 140 922 | 124 875 | -11,39% |
| Export IGCC (IGCC-) | -68 731 | -65 398 | -4,85% |
| Sumárny aktivovaný objem kladných PpS a kladnej regulačnej elektriny | 221 507 | 210 459 | -4,99% |
| Sumárny aktivovaný objem záporných PpS a zápornej regulačnej elektriny | -97 176 | -107 149 | 10,26% |

* PpS v roku 2022 začlenené pod mFRR+ a mFRR-

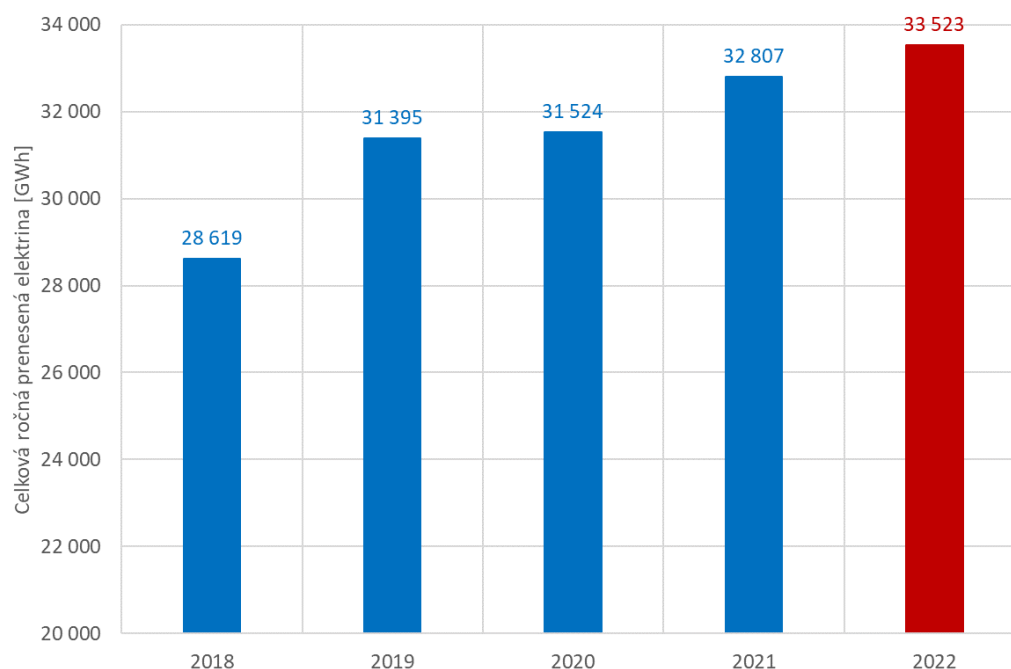
Prenosová sústava

Pre prevádzkovateľa prenosovej sústavy stanovil úrad aj v roku 2022 sieťové tarify, ktoré si prevádzkovateľ prenosovej sústavy uplatňuje voči:

- užívateľom pripojeným do prenosovej sústavy v rozsahu:
 - tarifa za rezervovanú kapacitu (€/MW/rok),
 - tarifa za prenesenú elektrinu (€/MWh),
 - tarifa za straty pri prenose elektriny prenosovou sústavou (€/MWh),
- všetkým koncovým odberateľom elektriny v SR:
 - tarifa za systémové služby (€/MWh).

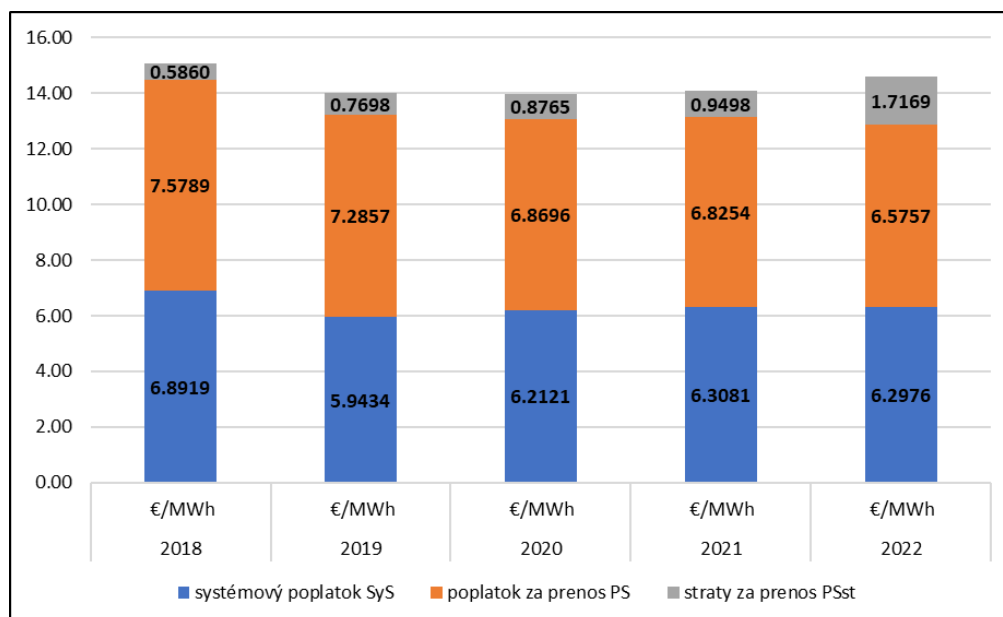
Z obrázka 2 je viditeľné, že v roku 2022 dosiahla celková prenesená elektrina hodnotu 33 523 GWh, čo v porovnaní s rokom 2021 (32 807 GWh) predstavuje nárast o približne 2 %. V kontexte poklesu celkovej hrubej spotreby elektriny v SR v sledovanom roku v porovnaní s rokom 2021, bol tento fakt spôsobený nárastom tranzitných tokov cez prenosovú sústavu, ktoré vznikali z dôvodu tokov elektriny z exportných oblastí (západná a severozápadná Európa) s lacnejším zdrojovým mixom (fotovoltaické a veterné elektrárne) elektrinou do importných oblastí (južná a juhovýchodná Európa) s drahším zdrojovým mixom (tepelné elektrárne spaľujúce fosílné palivá).

Obrázok 2 Objem prenesenej elektriny



Na obrázku 3 je zobrazený vývoj jednotlivých regulovaných poplatkov prevádzkovateľa prenosovej sústavy. V roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 boli tarifa za systémové služby a tarifa za prístup a prenos elektriny približne rovnaké. Hodnota tarify za straty pri prenose elektriny v roku 2022 vzrástla v porovnaní s rokom 2021 o 80 %, čo bolo spôsobené nárastom indexu denných cien oficiálneho kurzového lístka zverejneného burzou PXE (POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE), produktu F PXE SK BL Cal-t, na základe ktorého sa stanovuje cena za nákup elektriny na straty elektriny pri prenose.

Obrázok 3 Vývoj a štruktúra regulovaných poplatkov SEPS, a.s.



Distribučná sústava

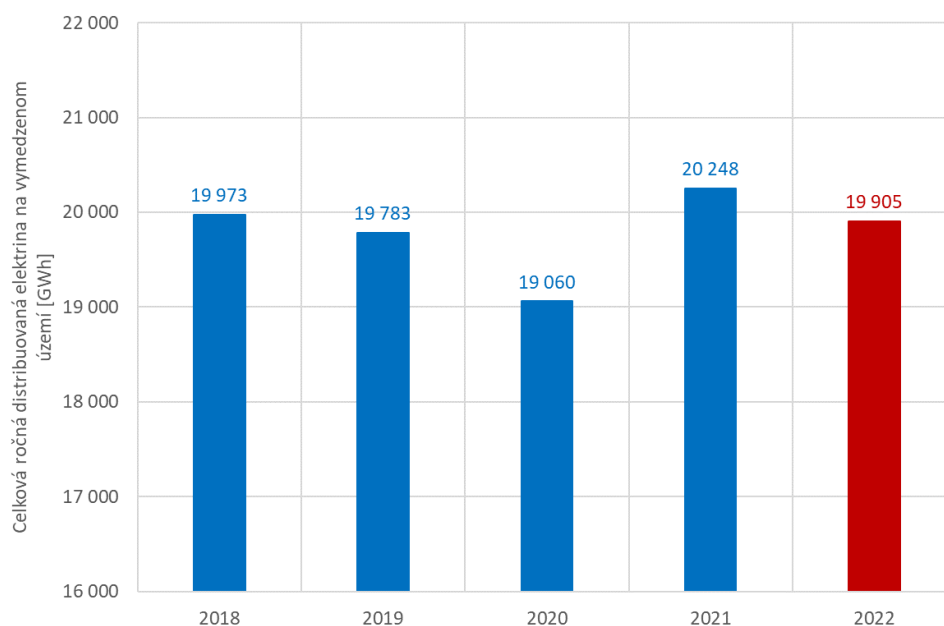
Pre prevádzkovateľov regionálnych distribučných sústav stanovil úrad aj v roku 2022 sieťové tarify, ktoré si prevádzkovateľ regionálnej distribučnej sústavy uplatňuje voči užívateľom pripojeným do distribučnej sústavy v rozsahu:

- tarifa za distribúciu elektriny bez strát vrátane prenosu elektriny - zložka za rezervovanú kapacitu (€/MW/mesiac),
- tarifa za distribúciu elektriny bez strát vrátane prenosu elektriny - zložka za distribuovanú elektrinu (€/MWh),
- tarifa za straty pri distribúcii elektriny distribučnou sústavou (€/MWh).

Cenová regulácia sa vzťahovala aj na prevádzkovateľov miestnych distribučných sústav a vykonávala sa určením spôsobu výpočtu maximálnej ceny pri dodávke elektriny a tarify za prístup do miestnej distribučnej sústavy a distribúciu elektriny.

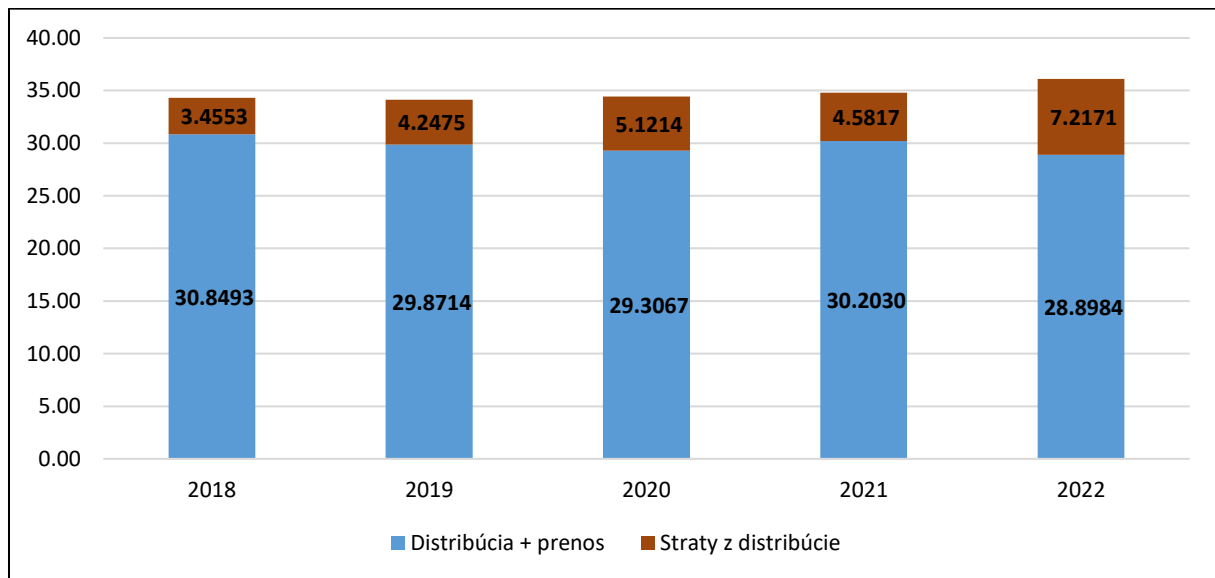
V sledovanom roku dosiahla celková distribuovaná elektrina na vymedzenom území hodnotu 19 905 GWh, čo v porovnaní s rokom 2021 (20 248 GWh) predstavovalo pokles o približne 2 %. V kontexte poklesu celkovej hrubej spotreby elektriny v SR v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 bol aj pokles distribuovanej elektriny spôsobený v dôsledku energetickej krízy a vysokých cien elektriny a plynu na európskych trhoch, čím dochádzalo z dôvodu nárastu nákladov na strane odberateľov k prijímaniu úsporných opatrení ako aj znižovaniu spotreby.

Obrázok 4 Objem distribuovanej elektriny



Na obrázku 5 je zobrazený vývoj vybraných regulovaných poplatkov v oblasti distribúcie. V roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 boli tarify za prístup do distribučnej sústavy a distribúcia elektriny vrátane prenosu elektriny približne rovnaké. Hodnota tarify za straty pri distribúcii elektriny v sledovanom roku vzrástla v porovnaní s rokom 2021 o 58 %, čo bolo spôsobené nárastom indexu denných cien produktu F PXE SK BL Cal-t z oficiálneho kurzového lístka zverejneného burzou PXE (POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE), na základe ktorého sa stanovuje cena za nákup elektriny na straty elektriny pri distribúcii elektriny.

Obrázok 5 Vývoj a štruktúra regulovaných poplatkov



Tarifa za prevádzkovanie systému

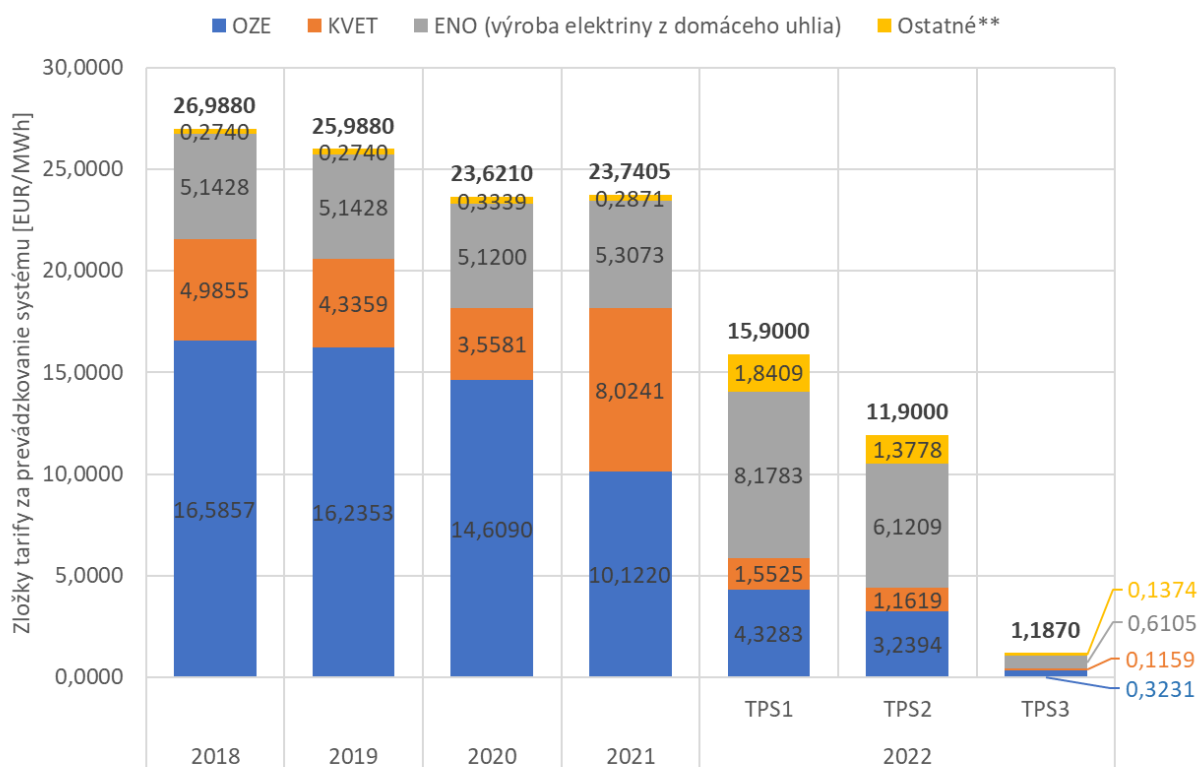
Účelom TPS je krytie nákladov na prevádzkovanie systému, pozostávajúcich hlavne z podpory výroby elektriny z OZE a VÚKVET, výroby elektriny z domáceho hnedého uhlia a organizátora krátkodobého trhu s elektrinou zabezpečujúceho organizovanie, vyhodnotenie, ako aj ostatné činnosti krátkodobého trhu s elektrinou. TPS tvorí jednu zo zložiek koncovej ceny elektriny a vzťahuje sa na každého koncového odberateľa elektriny. Od roku 2022 je TPS implementovaná na viaceré hodnoty sadzieb TPS (TPS1, TPS2 a TPS3), ktoré sa uplatňujú individuálne pre jednotlivé skupiny koncových odberateľov elektriny podľa množstva koncovej spotreby v odbernom mieste. Zaradenie do jednotlivých pásiem sa uskutočňuje podľa očakávanej koncovej spotreby v danom odbernom mieste za rok t-1.

- 1. pásmo (TPS1) – koncová spotreba odberného miesta do 1 GWh vrátane,
- 2. pásmo (TPS2) – koncová spotreba odberného miesta od 1 GWh do 100 GWh vrátane a
- 3. pásmo (TPS3) – koncová spotreba odberného miesta väčšia ako 100 GWh.

Hlavnými cieľmi zavedenia pásmovej TPS boli primerané rozloženie nákladov TPS medzi jednotlivé skupiny odberateľov podľa ich spotrebovanej elektriny a zníženie záťaže TPS pre priemyselných, energeticky náročných odberateľov elektriny za účelom zaistenia ich konkurencieschopnosti na trhoch EÚ.

V nasledujúcom obrázku 6 sú porovnané hodnoty jednotlivých zložiek TPS za posledných päť rokov, pričom TPS za rok 2022 je rozdelená podľa horeuvedených pásem na tri hodnoty.

Obrázok 6 Vývoj jednotlivých zložiek TPS



Ostatné** - zahŕňa položky nákladov na činnosť OKTE, výkupu elektriny SPP, náklady na umorenie historických dlhov a iné

Prepojenie trhov s elektrinou

Pre účely dosahovania cieľov Stratégie energetickej únie vydanéj EK, medzi ktoré patrí najmä bezpečnosť dodávok elektriny, flexibilita prepojenej sústavy, ako aj dobre fungujúci a transparentný veľkoobchodný trh, sú nevyhnutným predpokladom investície do vnútorných a cezhraničných prepojení sústav.

Jedným z nástrojov, ktorý je možné použiť na horeuvedené ciele, je použitie príjmov z preťaženia vyplývajúceho z pridelovania medzioblastnej kapacity (ďalej len „príjmy z preťaženia“), pričom v článku 19 bode 2 nariadenia Európskeho parlamentu a rady (EÚ)

2019/943 z 5. júna 2019 o vnútornom trhu s elektrinou sú zadefinované prioritné ciele, na ktoré majú byť tieto prostriedky využité, medzi ktoré patrí predovšetkým budovanie projektov s cezhraničným významom na udržiavanie a zvyšovanie cezhraničných kapacít.

Celkové čisté príjmy z preťaženia prevádzkovateľa prenosovej sústavy, spoločnosti SEPS a.s. (ďalej len „PPS“), dosiahli v roku 2022 výšku 191,26 mil. eur. V sledovanom roku bola časť príjmu z preťaženia využitá na investičné projekty s cezhraničným významom, predovšetkým na výmenu vodičov a preizoláciu 400 kV vedenia 428 Moldava - Veľké Kapušany, výmenu vodičov a preizoláciu 400 kV vedenia 424 Sokolnice - Križovany, na výmenu vodičov a preizoláciu 400 kV vedenia 429 Gabčíkovo - Podunajské Biskupice a čiastočne na výstavbu novej rozvodne 400 kV Vajnory.

Projekty spoločného záujmu

Ďalšou možnosťou ako podporiť výstavbu projektov s významným vplyvom na cezhraničnú kapacitu je proces výberu tzv. projektov spoločného záujmu (ďalej len „PCI“, z angl. Projects of Common Interest), ktoré môžu byť spolufinancované EK.

Na to, aby sa projekty elektroenergetickej infraštruktúry, ako aj projekty zariadení na uskladňovanie elektriny mohli uchádzať o možnosť zahrnutia do zoznamu projektov PCI, musia byť začlenené v Desaťročnom pláne rozvoja sústav (ďalej len „TYNDP 2022“) Združenia európskych prevádzkovateľov prenosových sústav (ďalej len „ENTSO-E“ - z angl. European Network for Transmission System Operators for Electricity).

Medzi kandidátske projekty SR patria:

1. Projekty elektroenergetickej infraštruktúry

- projekt „Výstavba nového 400 kV vedenia Otrokovice (ČR) - Ladce (SR). Realizátormi projektu sú SEPS, a.s na slovenskej strane a ČEPS, a.s. na českej strane. Predpokladané zvýšenie prenosovej kapacity na SR-ČR cezhraničnom profile v oboch smeroch je o 500 MW. Nevyhnutnou podmienkou výstavby tohto vedenia na slovenskej strane je uvedenie novej 400 kV rozvodne Ladce do prevádzky. Predpokladaný dátum uvedenia projektu do prevádzky je rok 2038.

2. Projekty zariadení na uskladňovanie elektriny

- ELSEA (z angl. European Large Scale Energy Accumulation). Realizátorom projektu je spoločnosť ZSE Energia, a.s. Projekt pozostáva z batériového úložiska

s maximálnym inštalovaným výkonom 384 MW a ročnou predpokladanou výrobou elektriny v objeme 252 GWh, pozostávajúcou z 12 samostatných batériových úložísk umiestnených v rôznych lokalitách SR. Po predpokladanej realizácii ukončenej v roku 2035 bude úložisko ako celok najväčším v Európe.

- SE Integrator. Realizátorom projektu je spoločnosť Slovenské elektrárne, a.s. Projekt pozostáva z modernizácie existujúcej prečerpávacej vodnej elektrárne Čierny Váh a hybridizácie tejto elektrárne pridaním elektrochemického zásobníka – batériového úložiska s predpokladanou kapacitou minimálne 70 MW a 105 MWh. Predpokladané uvedenie do prevádzky je rok 2031. Predpokladaná celková disponibilita poskytovania podporných služieb, resp. flexibility elektroenergetického zariadenia je od - 670 MW do 730 MW.

3. *Projekty Smart Grids*

- ACON (z angl. Again Connected Network). Iniciátorom projektu za slovenskú stranu je spoločnosť Západoslovenská distribučná, a.s. Projekt bol zaradený medzi kandidátske PCI projekty v roku 2022, je realizovaný v spolupráci s ČR a jeho hlavným cieľom je modernizácia, výrazne zvýšenie efektívnosti a bezpečnosti distribučnej siete, ako aj umožnenie jednoduchšej integrácie stále rastúceho objemu OZE do siete. Predpoklad uvedenia projektu do prevádzky je v roku 2027.

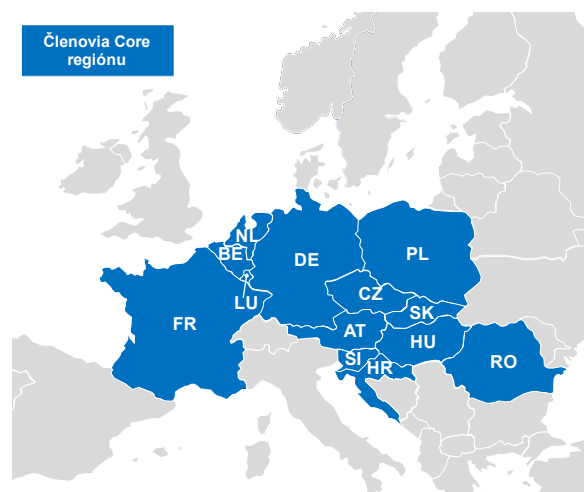
- Danube InGrid. Iniciátorom projektu je za slovenskú stranu spoločnosť Západoslovenská distribučná, a.s. Projekt je realizovaný v spolupráci so SEPS, a.s. spoločnosťou Východoslovenská distribučná, a.s. na slovenskej strane a prevádzkovateľom prenosovej sústavy a tromi prevádzkovateľmi distribučných sústav na maďarskej strane. Hlavným cieľom projektu je posilnenie súčinnosti a integrácie slovenského a maďarského trhu s elektrickou energiou, modernizácia sietí, vytváranie nových platforiem pre spotrebiteľov a v neposlednom rade vytváranie podmienok pre prístup a pripájanie mikrovýrobcov, samospotrebiteľov a prosumerov do príslušných sústav. Predpokladaný dátum uvedenia do prevádzky projektu je rok 2029.

Ďalším spôsobom ako naplniť strategické ciele EÚ v oblasti elektroenergetiky je tiež prepájanie trhov s elektrinou, tzv. market coupling.

Úspešné prepojenie jednotného denného trhu s elektrinou SDAC (z angl. Single Day-Ahead Coupling)

Jedným zo spôsobov ako naplniť v úvode uvedené ciele EÚ je aj implementácia nových metodík na výpočet a pridelovanie kapacity. V regióne výpočtu kapacity Core došlo v priebehu roka 2022 k implementácii metodiky výpočtu a pridelovania kapacity na báze (fyzických) tokov (angl. flow-based) na dennom trhu s elektrinou. Flow-based metodika výpočtu kapacít berie do úvahy fyzikálne obmedzenia v prevádzke elektrizačných sústav na základe dostupných rezerv na kritických sieťových prvkoch sústavy (hlavne na vedeniach) a koeficientoch PTDF (angl. Power Transfer Distribution Factors), definovaných pre každé kritické vedenie sústavy a každú ponukovú oblasť v regióne výpočtu kapacít Core. Po dlhoročnej spolupráci prevádzkovateľov denných trhov s elektrinou, prevádzkovateľov prenosových sústav a regulátorov v regióne Core - Rakúska, Nemecka, ČR, Poľska, Maďarska, Belgicka, Chorvátska, Francúzska, Luxemburska, Holandska, Rumunska, Slovinska a SR bolo 08.06.2022 v súlade s čl. 20 nariadenia EK č. 1222/2015, ktorým sa stanovuje usmernenie pre pridelovanie kapacity a riadenie preťaženia, úspešne zavedené do prevádzky prepojenie denných trhov prostredníctvom metodiky výpočtu kapacity na základe toku (flow-based) v regióne Core. Pri tejto metodike je používaný koordinovaný spôsob výpočtu kapacity celého regiónu na základe obmedzení na kritických sieťových prvkoch a nepredvídaných udalostí, výsledkom čoho je zlepšenie pridelovania kapacity v regióne z pohľadu reflektovania skutočných obmedzení v sústave z pohľadu jej bezpečnosti prevádzky, umožnenie cezhraničného prenosu väčšiemu množstvu elektriny a v neposlednom rade zníženie celkových nákladov. Región Core aktuálne pracuje na zavedení metodiky flow-based aj na vnútrodenom trhu. Plánovaný termín spustenia do prevádzky bol jún 2023.

Obrázok 7 Zobrazenie členov regiónu Core



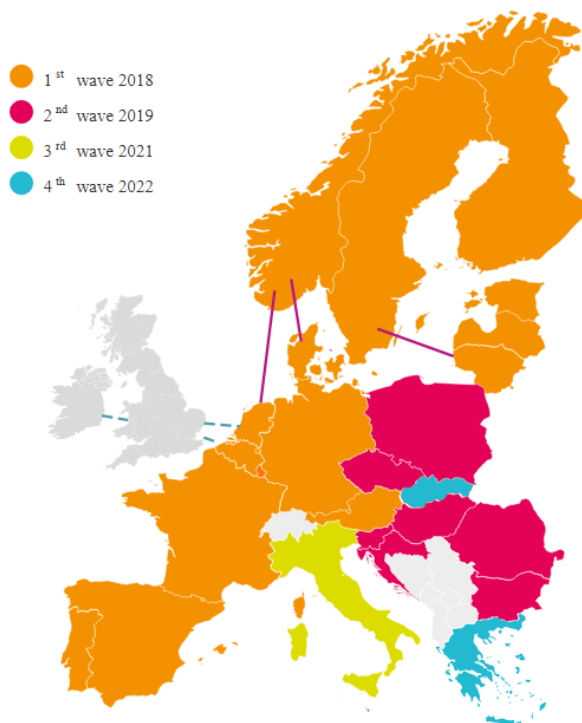
Úspešné prepojenie jednotného vnútrodeného trhu s elektrinou SIDC (z angl. Single Intraday Coupling)

SIDC nadväzuje na projekt XBID (z angl. Cross-Border Intraday), v rámci ktorého bola spustená v júni 2018 platforma nepretržitého vnútrodeného obchodovania a zahŕňala 15 krajín. V novembri 2019 a septembri 2021 sa k SIDC, v rámci 2. a 3. prístupovej fázy pripojilo ďalších osem krajín (Bulharsko, Chorvátsko, Poľsko, Maďarsko, ČR, Slovinsko, Rumunsko a Taliansko). SR a Grécko pristúpili počas poslednej štvrtej prístupovej fázy v novembri 2022, čím sa dokončilo prepojenie 25 krajín EÚ (výnimku tvoria Malta a Cyprus). Obchodovanie na vnútrodenom trhu sa spúšťa po uzavretí denného trhu.

Projekt SIDC má prispieť k zvýšeniu likvidity obchodovania. Keďže slovenský vnútrodený trh neposkytuje dostatočnú likviditu, integráciou na celoeurópsku platformu sa očakáva pozitívna zmena aj v oblasti rozvoja OZE a agregácie flexibility. Centrálné riešenie umožňuje párovať objednávky zadané účastníkmi trhu v jednej krajine s objednávkami zadanými účastníkmi trhu v ktorejkoľvek inej prepojenej krajine, ak existuje dostupná cezhraničná kapacita pre prenos elektriny medzi dotknutými ponukovými oblasťami. Riešenie SIDC je v súlade s cieľovým modelom EÚ pre integrovaný cezhraničný vnútrodený trh s elektrinou. Integrácia SR a Grécka do SIDC predstavuje ďalší dôležitý míľnik a dokončenie prepojenia jednotného vnútrodeného trhu s elektrinou v EÚ.

SIDC v súčasnosti spája vnútrodené trhy 25 krajín: Rakúsko, Belgicko, Bulharsko, Chorvátsko, ČR, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Nórsko, Holandsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, SR, Slovinsko, Španielsko a Švédsko.

Obrázok 8 Zobrazenie SIDC krajín, s farebným zobrazením, v ktorej prístupovej fáze jednotlivé krajiny k SIDC pristupovali



Platformy na zdieľanie regulačnej elektriny

Podľa nariadenia EK č. 2195/2017 z 23.11.2017, ktorým sa stanovuje usmernenie o zabezpečovaní rovnováhy v elektrizačnej sústave (ďalej len „nariadenie č. 2017/2195“) majú fungovať európske platformy na:

- výmenu regulačnej energie z nahrádzajúcich rezerv TERRE (z angl. Trans European Replacement Reserves Exchange) v súlade s čl. 19 uvedeného nariadenia, ktorá bola spustená do prevádzky 06.01.2020, postupné pripájanie členov Portugalska, Španielska, Francúzska, Švajčiarska a ČR prebiehalo do januára 2021 a v prvej polovici roku 2023 by sa malo pripojiť k platforme aj Poľsko. V tejto platforme prevádzkovateľ prenosovej sústavy SR neparticipuje.

- výmenu regulačnej energie z rezerv na obnovenie frekvencie s manuálnou aktiváciou MARI (angl. Manually Activated Reserves Initiative) v súlade s čl.20 uvedeného nariadenia, ktorá bola uvedená do prevádzky 15.09.2022 bez pripojených PPS a následne boli pripojení 05.10.2022 PPS ČR a Nemecka. V roku 2023 sa budú postupne pripájať Rakúsko, Belgicko a Španielsko. Všetci ostatní PPS sa pripoja k platforme až v roku 2024.

- výmenu regulačnej energie z rezerv na obnovenie frekvencie s automatickou aktiváciou PICASSO (z angl. Platform for the International Coordination of Automated Frequency Restoration and Stable System Operation) v súlade s čl. 21 uvedeného nariadenia, ktorá bola spustená do prevádzky pripojením PPS ČR 01.06.2022. PPS Rakúska a Nemecka boli pripojení 22.06.2022. PPS Francúzska, Talianska, Rumunska a Belgicka avizovali termín svojho pripojenia na rok 2023 a všetci ostatní PPS na rok 2024, a

- výmenu odchýlok v reálnom čase (z angl. Imbalance Netting) v súlade s čl. 22 uvedeného nariadenia, ktorá bola spustená do prevádzky 21.06.2021 a v tom čase boli k nej pripojení všetci PPS kontinentálnej Európy s výnimkou Rumunska (PPS pripojený od decembra 2021) a Bulharska (PPS pripojený v júli 2022).

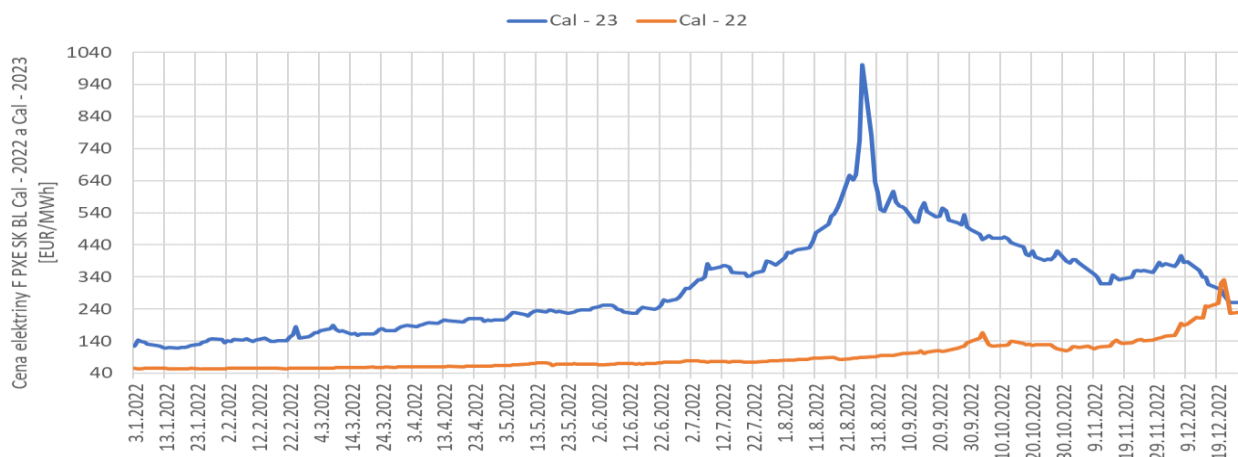
Slovenský PPS plánuje svoje pripojenie k platformám MARI a PICASSO v júli 2024, nakoľko v súlade s čl. 62 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 2017/2195 požiadal úrad o udelenie výnimky z pripojenia k týmto platformám a 29.03.2021 mu bola udelená výnimka na obdobie od 25.07.2022 do 24.07.2024.

Veľkoobchodný trh

V roku 2022 európske trhy s elektrinou zaznamenali významný rast ceny elektriny, ktorý bol spôsobený najmä vojnovým konfliktom na Ukrajine, nedostupnosťou významného množstva jadrových elektrární pokrývajúcich základné pásmo spotreby elektriny v Európe, neistotou s dodávkami plynu do Európy a jeho rastúcou cenou a s tým súvisiacou metodikou stanovovania ceny na trhoch s elektrinou, kedy cenu elektriny stanovuje „najdrahší“ aktivovaný druh elektrárne, ktorým je práve plynová elektrárňa.

Na obrázku 9 sú zobrazené priebehy cien elektriny na burze PXE, produktov F PXE SK BL Cal – 23 a Cal – 22, na ktorom je možné vidieť priepastné rozdiely medzi cenami elektriny, kedy sa v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 zvýšila priemerná cena elektriny na burze PXE, produktov F PXE SK BL Cal – t o približne 203 %.

Obrázok 9 Vývoj cien elektriny (graf burza PXE Praha)



Maloobchodný trh

Cenová regulácia dodávky elektriny zraniteľným odberateľom, ktorými sú odberatelia elektriny v domácnosti a malé podniky, sa vykonávala v súlade so zákonom č. 250/2012 Z. z. na základe regulačnej politiky a podľa vykonávacieho predpisu v oblasti cenovej regulácie – vyhlášky č. 18/2017 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike v znení neskorších predpisov.

Cenovej regulácii v oblasti dodávky elektriny v roku 2022 podliehala dodávka elektriny:

- pre domácnosti,
- malým podnikom a
- dodávateľom poslednej inštancie.

Východiskovými parametrami, na základe ktorých sa stanovovala maximálna cena za dodávku elektriny odberateľom elektriny v domácnosti a malým podnikom bol pre sledovaný rok aritmetický priemer denných cien oficiálneho kurzového lístka zverejneného burzou PXE na jej webovom sídle, produktu F PXE SK BL Cal-t za obdobie od 01.01.2021 do 30.06.2021, ktorý bol na úrovni 61,2077 €/MWh (medziročný nárast o 15,099 €/MWh, t. j. 32,75 %), ku ktorému sa pripočítal koeficient na pokrytie plánovaného diagramu dodávky elektriny pre zraniteľných odberateľov, náklady na odchýlku súvisiace s dodávkou elektriny pre zraniteľných odberateľov a primeraný zisk.

K jednotlivým sadzbám za dodávku elektriny sa pripočítava cena za distribúciu, vrátane prenosu elektriny a strát elektriny pri prenose a cena za straty elektriny pri distribúcii elektriny, tarifa za systémové služby a tarifa za prevádzkovanie systému, podľa cenových rozhodnutí, ktorými boli schválené alebo určené ceny za prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny pre prevádzkovateľov distribučnej sústavy, do ktorej bolo odberné miesto zraniteľného odberateľa elektriny pripojené.

V priebehu sledovaného roku bolo prijatých viacero noviel zákona č. 250/ 2012 Z.z. a zákona č. 251/2012 Z.z., ktoré okrem iného znamenali aj značné rozšírenie skupín zraniteľných odberateľov elektriny. Do konca marca 2022 boli iba dve skupiny zraniteľných odberateľov elektriny odberateľ elektriny v domácnosti a malý podnik, t.j. odberateľ elektriny mimo domácnosti s ročnou spotrebou za predchádzajúci rok najviac 30 MWh elektriny.

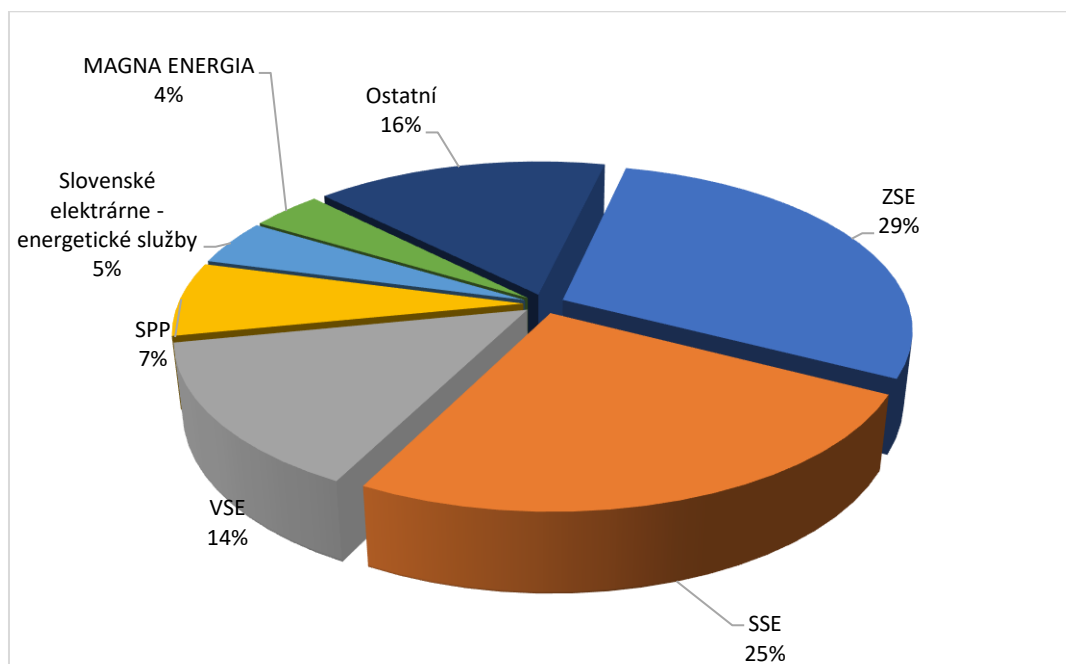
Od 01. 04. 2022 k domácnostiam a tzv. malým podnikom pribudli zariadenia sociálnych služieb, zariadenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a od 08.12. 2022 boli medzi už uvedené skupiny zraniteľných odberateľov mimo domácnosti zaradení aj:

- odberatelia elektriny na prevádzku bytového domu s nájomnými bytmi vo vlastníctve obce alebo vyššieho územného celku, ktoré sú určené na sociálne bývanie alebo na prevádzku bytového domu s nájomnými bytmi v rámci štátom podporovaného nájomného bývania,
- skupina koncových odberateľov elektriny, ktorými sú vlastníci bytov a nebytových priestorov v bytovom dome, odoberajúca elektrinu na výrobu tepla a ohrev teplej úžitkovej vody pre domácnosti, zákonne zastúpená fyzickou osobou alebo právnickou osobou vykonávajúcou správu spoločného tepelného zdroja zásobujúceho bytový dom teplom a teplou úžitkovou vodou.

Legislatívnymi zmenami bolo zároveň umožnené všetkým zraniteľným odberateľom mimo domácnosti prihlásiť sa v rôznych etapách roku 2022 k dodávke elektriny za cenu regulovanú úradom na rok 2023.

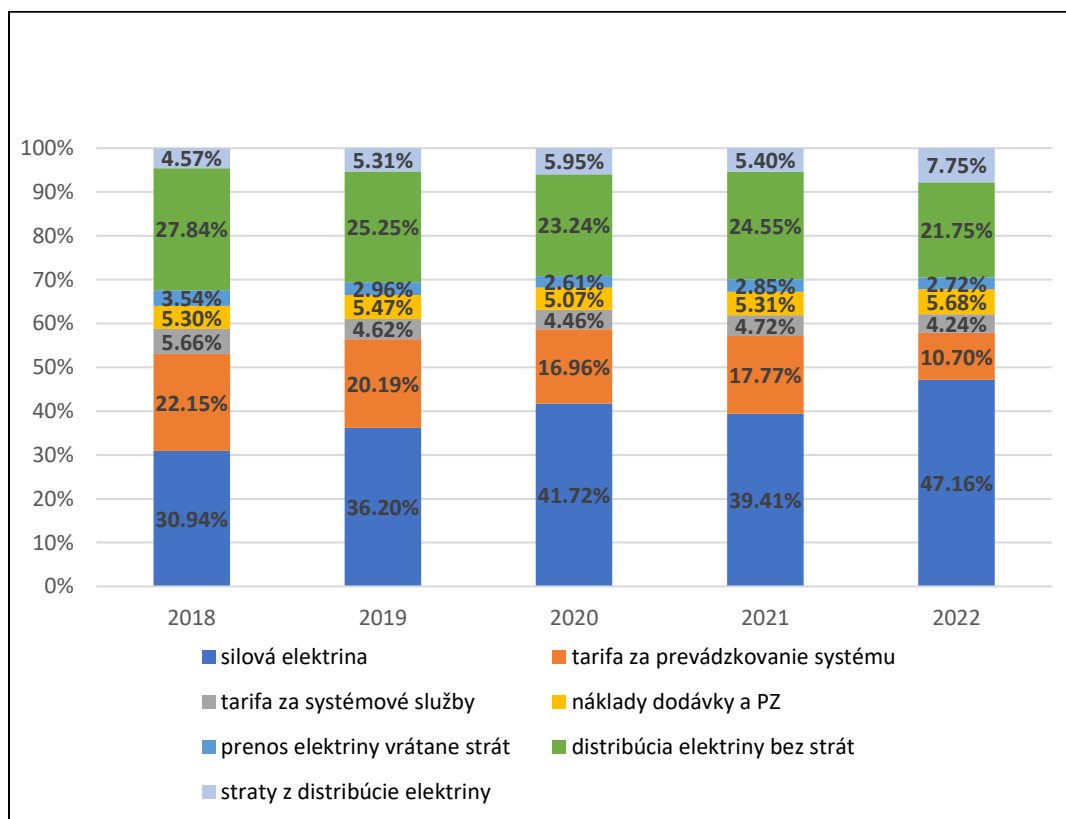
V dodávke elektriny majú stále najväčší podiel traja „tradiční“ dodávatelia, ktorí sú súčasťou vertikálne integrovaných podnikov - ZSE Energia, a. s., Stredoslovenská energetika, a. s., a Východoslovenská energetika, a. s.

Obrázok 10 Trhové podiely dodávateľov elektriny pri dodávke elektriny pre všetky skupiny odberateľov



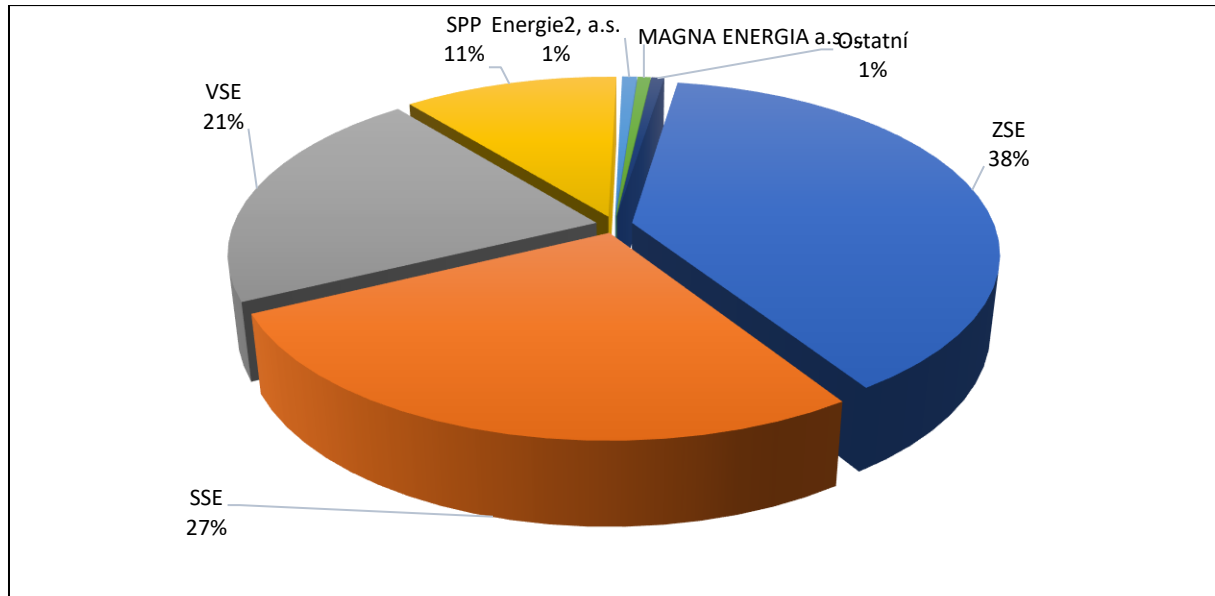
Dodávka elektriny pre domácnosti

Obrázok 11 Štruktúra priemernej koncovej ceny za dodávku elektriny pre domácnosti



Dodávka elektriny domácnostiam bola rozdelená do ôsmich sadzieb. Zraniteľným odberateľom - domácnostiam dodávalo v roku 2022 elektrinu 14 dodávateľov s celoslovenskou pôsobnosťou.

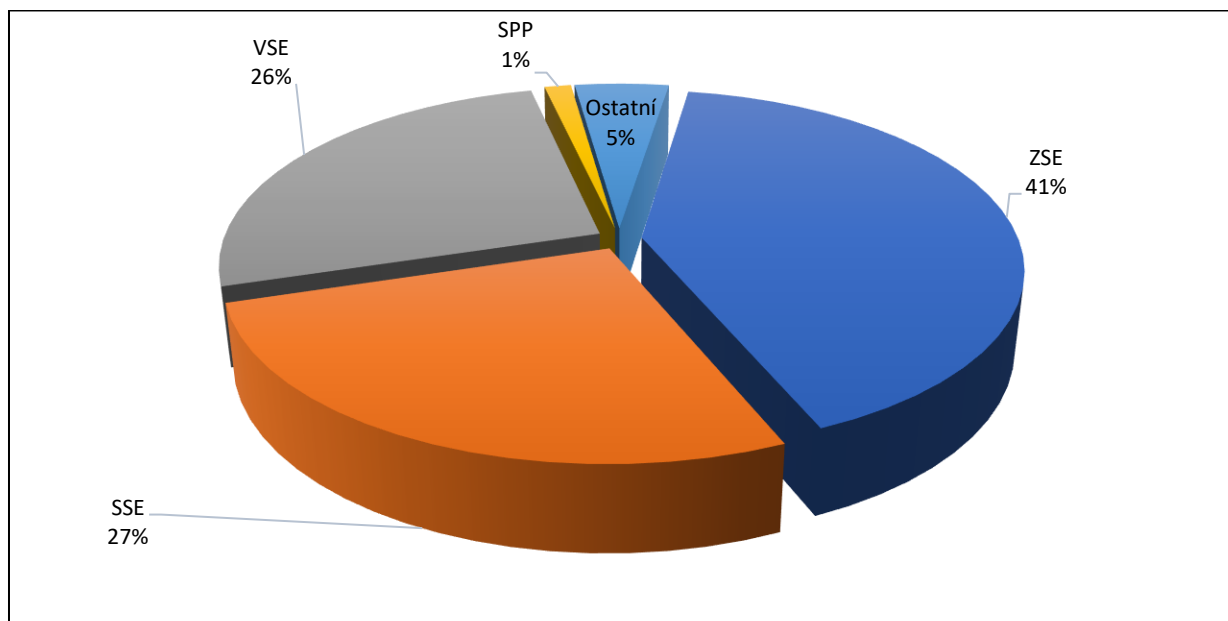
Obrázok 12 Podiel dodávateľov na dodávke elektriny v domácnostiach



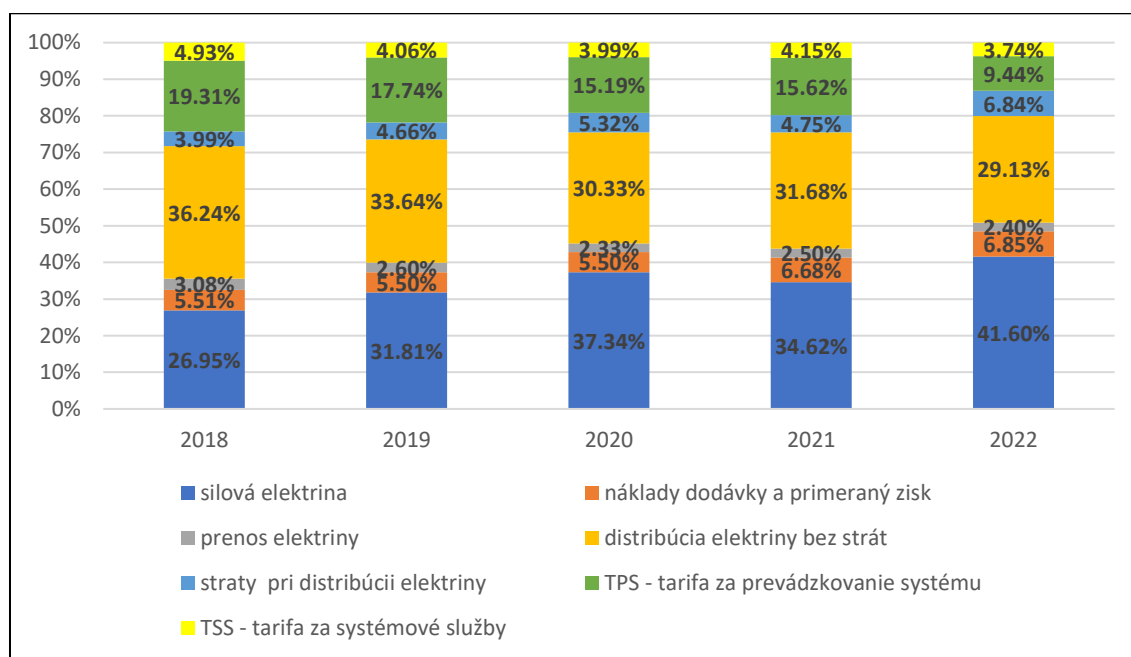
Dodávka elektriny pre malé podniky

Dodávka elektriny malým podnikom bola rozdelená do 11 sadzieb a dodávalo im elektrinu 14 dodávateľov s celoslovenskou pôsobnosťou.

Obrázok 13 Podiel dodávateľov na dodávke elektriny malým podnikom



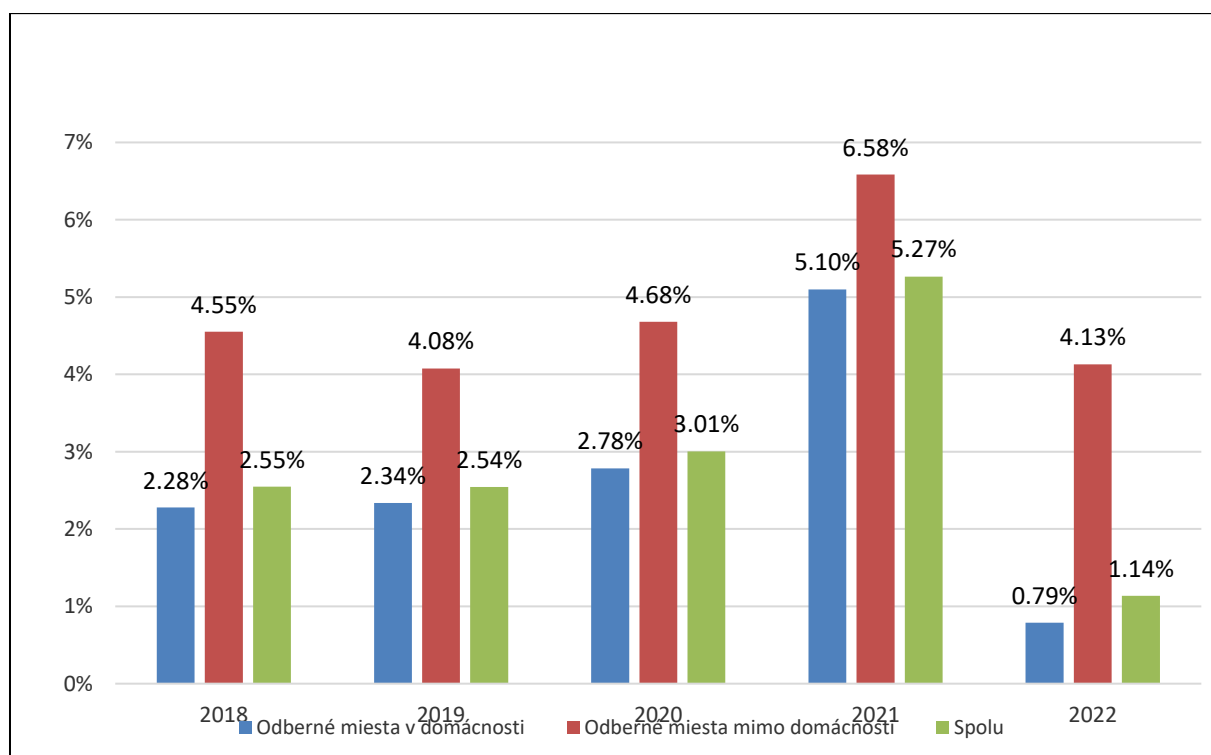
Obrázok 14 Štruktúra priemernej koncovej ceny za dodávku elektriny pre malé podniky



Zmena dodávateľa elektriny

Na posúdenie úrovne liberalizácie trhu s elektrinou sa používa percentuálny koeficient, tzv. switching, ktorý vyjadruje pomer počtu odberných miest so zmenou dodávateľa elektriny k celkovému počtu odberných miest v sledovanom roku.

Obrázok 15 Switching



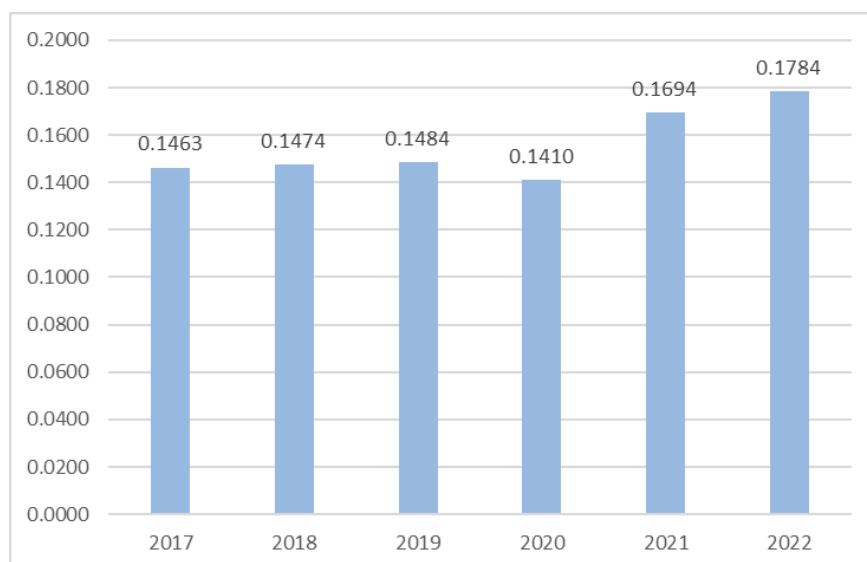
Dodávka poslednej inštancie

Na základe rozhodnutia úradu sú dodávateľmi poslednej inštancie na území SR spoločnosti ZSE Energia, a.s., Východoslovenská energetika, a.s. a Stredoslovenská energetika, a.s. Úrad v sledovanom roku evidoval 4 922 odberných miest v režime dodávky poslednej inštancie. V roku 2022 zaznamenal 3 dodávateľov elektriny, ktorí stratili spôsobilosť dodávať elektrinu odberateľom podľa zákona č. 251/2012 Z. z.

Herfindahl – Hirschman Index (HHI)

Účelom indexu HHI je určiť konkurencieschopnosť trhu. Úrad posudzoval postavenie regulovaných subjektov pôsobiacich na trhu dodávky elektriny všetkým odberateľom. Trh je koncentrovaný, ak je index HHI viac ako 0,1 a vysoko koncentrovaný pri hodnote presahujúcej 0,2.

Obrázok 16 Vývoj HHI - dodávka elektriny



Výroba elektriny z OZE a KVET

Podpora výroby elektriny z OZE a KVET je jedným z najdôležitejších faktorov ako dosiahnuť zníženie emisií skleníkových plynov o 20 %. Tento ambiciózny záväzok v oblasti energetiky a klímy bol stanovený ako hlavný a kvantifikovaný cieľ Integrovaným národným energetickým a klimatickým plánom na roky 2021 - 2030, ktorý bol spracovaný podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES,

2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013.

Ako legislatívny základ podpory výroby elektriny z OZE a KVET bol v roku 2009 schválený zákon č. 309/2009 Z. z., ktorý zlepšil fungovanie trhu s elektrinou v oblasti OZE a KVET zabezpečením dlhodobej garancie výkupných cien na 15 rokov a zároveň zvýhodnil výstavbu malých a decentralizovaných zariadení. S cieľom ešte viac v priebehu rokov 2022 - 2030 akcelerovať rozvoj OZE (ktorého plánovaný podiel na konečnej spotrebe energie pre rok 2030 je stanovený vo výške 19,2 %) bol tento základný legislatívny rámec niekoľkokrát novelizovaný, aby v jeho aktuálne platnom znení bolo výrobcovi elektriny z OZE umožnené predĺžiť aj dobu podpory výroby elektriny o ďalších päť rokov (prolongácia podpory). Súčasne sa vytvorili podmienky pre podporu využívania zušľachteného bioplynu - biometánu pri stálom zachovaní podpory hydrologického a geotermálneho potenciálu SR.

Podporované technológie

Medzi technológie OZE, ktorých výroba elektriny (prípadne kombinácie elektriny a tepla) je aj v sledovanom roku podporovaná v zmysle zákona č. 309/2009 Z. z., patria:

- spaľovanie skládkového plynu alebo plynu z čističiek odpadových vôd s inštalovaným výkonom do 500 kW,
- spaľovanie bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentačnou technológiou s inštalovaným výkonom do 500 kW,
- spaľovanie vysokoúčinnou kombinovanou výrobou bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentačnou technológiou s inštalovaným výkonom do 500 kW,
- spaľovanie biometánu získaného z bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentačnou technológiou.
- geotermálna energia
- vodná energia s inštalovaným výkonom do 500 kW.

Podpora technológií KVET zostala oproti minulým rokom prakticky nezmenená, no dôraz podpory je orientovaný predovšetkým na jej využitie v CZT, nakoľko podpora je viazaná na dodávku vyrobeného tepla centralizovaným zásobovaním teplom. V súčasnosti podporované technológie KVET sú:

- spaľovacia turbína s kombinovaným cyklom,
- spaľovacia turbína s regeneráciou tepla,

- spaľovací motor s palivom zemný plyn, vykurovací olej, zmes vzduchu a metánu, z katalyticky spracovaného odpadu, z termického štiepenia odpadov a jeho produktov,
- protitlaková parná turbína alebo kondenzačná parná turbína s odberom tepla s palivom zemný plyn, vykurovací olej, hnedé uhlie, čierne uhlie s celkovým inštalovaným výkonom zariadenia výrobcu elektriny nad 50 MW, komunálny odpad, plyn vyrobený termochemickým splyňovaním odpadu v splyňovacom generátore alebo termickým štiepením odpadu,
- spaľovanie energeticky využiteľných plynov vznikajúcich pri hutníckej výrobe ocele,
- Rankinov organický cyklus,
- spaľovanie alebo spoluspaľovanie cielene pestovanej biomasy, okrem obilnej slamy, ostatnej odpadnej biomasy, okrem obilnej slamy, biokvapaliny.

Cenové rozhodnutia a potvrdenia o pôvode elektriny

Proces vydávania cenových rozhodnutí v oblasti OZE a KVET bol v priebehu sledovaného roka ovplyvnený predovšetkým prijatím novej regulačnej politiky pre 6. regulačné obdobie a v neposlednom rade aj výraznou zmenou priemerných cien vstupných komodít pre výrobu elektriny v zdrojoch OZE a KVET. V nadväznosti na tieto skutočnosti vydal úrad celkovo 262 rozhodnutí najmä z dôvodu zmeny korekcie na primárne palivo v zariadeniach OZE a KVET, ďalej z dôvodu zmeny vlastníckeho vzťahu k zariadeniam OZE a KVET, či z dôvodu ukončených rekonštrukcií výrobných zariadení KVET. Zároveň vydal aj 47 rozhodnutí z dôvodu ukončenia činnosti alebo zmeny v osobe výrobcu elektriny.

Tabuľka 5 Prehľad vydaných cenových rozhodnutí OZE a KVET

| | |
|--|-----|
| Rozhodnutia vydané pre zariadenia OZE | 162 |
| Rozhodnutia vydané pre zariadenia KVET | 100 |
| Zrušené cenové rozhodnutia | 47 |
| Spolu | 309 |

V roku 2022 vydal úrad aj 631 potvrdení o pôvode elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, z toho 92 potvrdení o pôvode elektriny z OZE bolo pre zariadenia, ktoré využívali technológiu výroby elektriny zo spaľovania bioplynu a 498 potvrdení pre slnečný zdroj energie v súvislosti s prechodom zariadení do režimu prolongácie, ostatné sa týkali iných technológií. Potvrdení

o pôvode VUKVET úrad vydal 111, z ktorých 94 bolo pre zariadenia s technológiou využívajúce ako zdroj palivo zemný plyn. Spolu teda úrad vydal až 742 potvrdení o pôvode.

Referenčné hodnoty investičných nákladov

Referenčné hodnoty investičných nákladov na obstaranie novej porovnateľnej technologickej časti zariadenia výrobcu elektriny, ktoré úrad každoročne v zmysle § 7 ods. 15 vyhlášky č. 18/2017 Z. z. zverejňuje na svojom webovom sídle, sú vypočítané na základe údajov o skutočnom množstve vyrobenej elektriny v zariadeniach výrobcov elektriny z OZE a výrobcov elektriny vyrobenej VÚKVET s právom na podporu za obdobie 2012 - 2020.

Parametre vstupujúce do výpočtu referenčných hodnôt investičných nákladov úrad získava predovšetkým z ročných hlásení jednotlivých výrobcov elektriny a z údajov o investičných a prevádzkových nákladoch výrobcov elektriny z OZE a KVET za obdobie rokov 2020 a 2021. Prepočet jednotlivých parametrov vstupujúcich do výpočtu referenčnej hodnoty investičných nákladov je založený na spracovaní výstupných údajov od vyše 2400 výrobcov elektriny z OZE a KVET.

Tabuľka 6 Prehľad referenčných hodnôt investičných nákladov na obstaranie porovnateľnej technologickej časti zariadenia výrobcu elektriny platný na obdobie od 01.07.2022 do 30. 06. 2023

| Zariadenie výroby elektriny | | Referenčná cena v €/MW |
|-----------------------------|---|---------------------------|
| OZE | | |
| a) | z vodnej energie s celkovým inštalovaným výkonom zariadenia výrobcu elektriny | |
| 1. | do 100 kW vrátane | 3 069 020 |
| 2. | nad 100 kW do 200 kW vrátane | 2 494 421 |
| 3. | nad 200 kW do 500 kW vrátane | 2 059 084 |
| b) | z geotermálnej energie | |
| | | 5 208 000 |
| c) | spaľovaním | |
| 1. | skládkového plynu alebo plynu z čistiarní odpadových vôd s celkovým výkonom zariadenia do 500 kW vrátane | 1 763 725 |
| 2. | bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentačnou technológiou s celkovým výkonom zariadenia do 500 kW vrátane | 4 318 684 |
| d) | spaľovaním vysokoúčinnou kombinovanou výrobou bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentačnou technológiou s celkovým výkonom zariadenia nad 250 kW do 500 kW vrátane | 3 887 645 |
| e) | spaľovaním biometánu získaného z bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentačnou technológiou | 3 774 194 |

| VÚK VET | | |
|---------|---|-----------|
| a) | v spaľovacej turbíne s kombinovaným cyklom | 617 123 |
| b) | v spaľovacej turbíne s regeneráciou tepla | 647 329 |
| c) | v spaľovacom motore s palivom | |
| 1. | zemný plyn | 458 216 |
| 2. | vykurovací olej | 385 667 |
| 3. | zmes vzduchu a metánu | 438 258 |
| 4. | z katalytický spracovaného odpadu | 694 286 |
| 5. | z termického štiepenia odpadov a jeho produktov | 1 572 464 |
| d) | v protitlakovej parnej turbíne alebo v kondenzačnej parnej turbíne s odberom tepla s palivom | |
| 1. | zemný plyn | 709 395 |
| 2. | vykurovací olej | 751 923 |
| 3. | hnedé uhlie | 759 740 |
| 4. | čierne uhlie s celkovým inštalovaným výkonom zariadenia výrobcu elektriny do 50 MW | 768 954 |
| 5. | čierne uhlie s celkovým inštalovaným výkonom zariadenia výrobcu elektriny nad 50 MW | 957 837 |
| 6. | komunálny odpad | 943 970 |
| 7. | plyn vyrobený termochemickým splyňovaním odpadu v splyňovacom generátore alebo termickým štiepením odpadu | 1 207 609 |
| e) | spaľovanie energeticky využiteľných plynov vznikajúcich pri hutníckej výrobe ocele | 738 390 |
| f) | v Rankinovom organickom cykle | 882 038 |
| g) | spaľovaním alebo spoluspaľovaním | |
| 1. | cieleno pestovanej biomasy okrem obilnej slamy | 3 430 364 |
| 2. | odpadnej biomasy ostatnej okrem obilnej slamy | 3 277 388 |
| 3. | biokvapaliny | 2 036 667 |

Zúčtovateľ podpory a výkupca elektriny vyrobenej z OZE a KVET

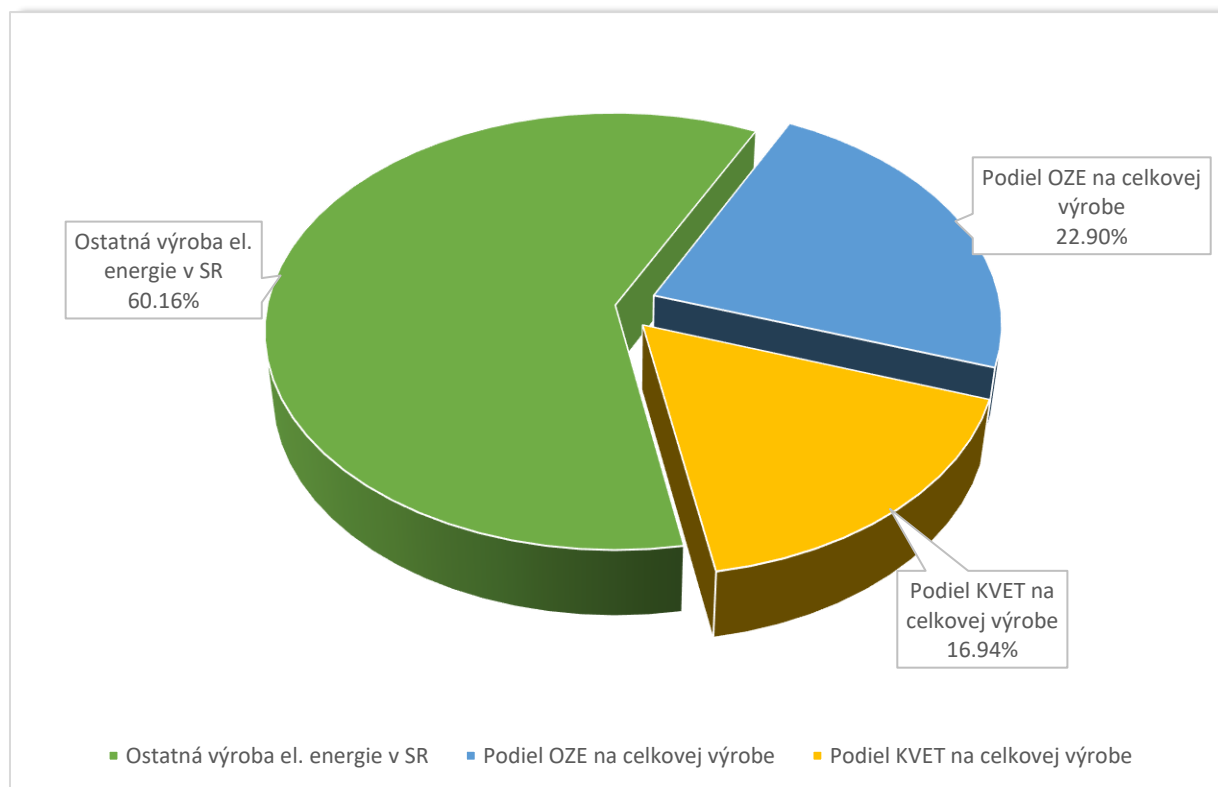
Spoločnosť OKTE a.s. aj napriek významným výkyvom na svetových energetických trhoch aj v roku 2022 úspešne vykonávala nielen funkciu zúčtovateľa podpory, ale v spolupráci s povinným výkupcom zabezpečili plynulú prevádzku a administráciu podpory doplatkom pre všetkých výrobcov s právom na podporu výkupom a prevzatím zodpovednosti za odchýlku. Činnosť výkupcu elektriny z OZE a VÚK VET v sledovanom roku taktiež vykonávala spoločnosť SPP, a. s., a to na základe výsledkov aukcie z roku 2019. Vzhľadom na svoje doterajšie výsledky a skúsenosti s činnosťou výkupcu bola spoločnosť SPP, a. s. formou priameho určenia vybratá MH SR za výkupcu elektriny z OZE a KVET aj na rok 2023.

Podiel elektriny vyrobenej z OZE a KVET na celkovom objeme vyrobenej elektriny v SR

Pri vyhodnocovaní percentuálneho podielu elektriny vyrobenej z OZE, prípadne KVET vychádzal úrad z čo najväčšieho počtu registrovaných zdrojov, ktoré preukázateľne vyrábajú elektrinu príslušnou technológiou z obnoviteľných zdrojov. Databáza sledovaných výrobcov elektrickej energie je teda doplnená aj o tie zdroje, ktoré nie sú podporované tarifami v zmysle § 3 ods. 1 písm. c) zákona č. 309/2009 Z. z. Ide predovšetkým o zdroje, ktoré sú v režime lokálneho zdroja a o tie zdroje, ktoré z rôznych dôvodov nespĺňajú zákonom č. 309/2009 Z. z. stanovené podmienky podpory.

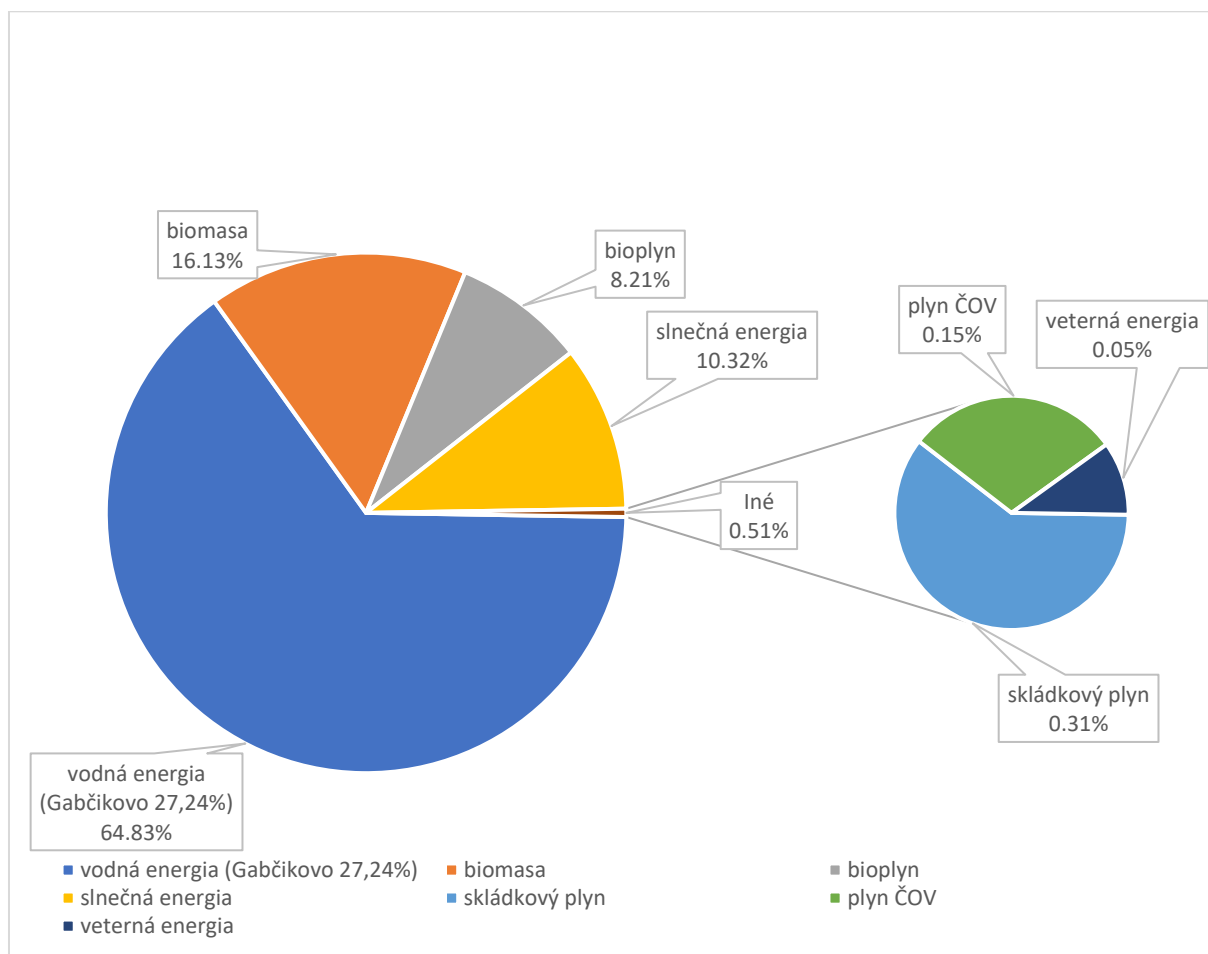
Nezanedbateľné navýšenie počtu zdrojov OZE v roku 2022 bolo spôsobené aj inštaláciou lokálnych zdrojov, ktorých pribudlo v sledovanom roku najviac za posledné roky. Vzhľadom na hydroenergetický potenciál SR si výroba elektriny vo vodných elektrárňach aj v roku 2022 udržala najväčší podiel 64,83 % (najmä vďaka VE Gabčíkovo) zo všetkých sledovaných obnoviteľných zdrojov. Na základe údajov predložených úradu od SEPS, a.s., predstavovala celková výroba elektriny v SR výšku 26 916 GWh.

Obrázok 17 Podiel vyrobenej elektrickej energie z OZE a KVET na celkovej výrobe elektriny v SR

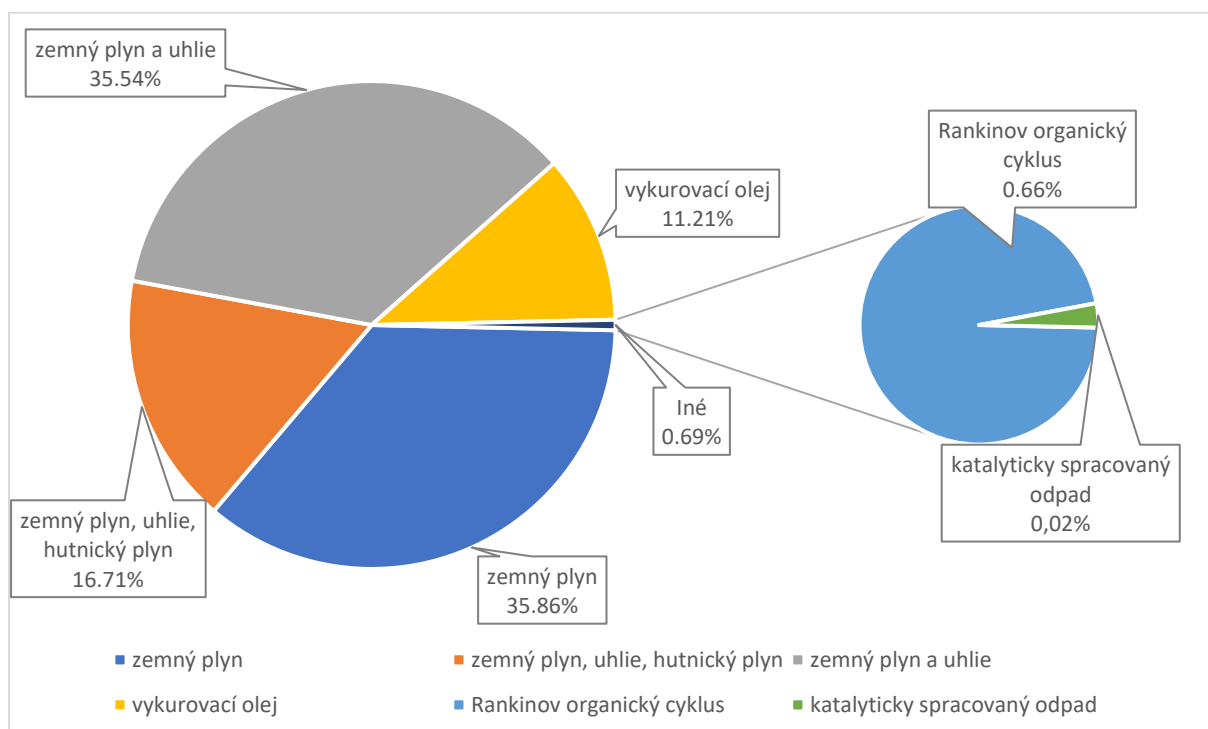


V ďalších grafoch môžeme pozorovať percentuálny podiel výroby jednotlivých typov technológií OZE a KVET na celkovej výrobe OZE a KVET v roku 2022.

Obrázok 18 Podiel výroby jednotlivých technológií OZE na celkovej výrobe OZE



Obrázok 19 Podiel výroby jednotlivých technológií KVET na celkovej výrobe KVET



Volatilita ceny elektrickej energie, ako aj jej trvalý a extrémny nárast v dôsledku vojny na Ukrajine v roku 2022 spôsobili uvoľnenie tlaku na zvyšovanie TPS. Zníženie ceny doplatkov na podporu OZE a KVET (obsiahnutých v TPS) v dôsledku vysokých výkupných cien, spolu s implementáciou inštitútu repoweringu umožnili znížiť TPS oproti roku 2021, čo výrazne prispelo k zmierneniu nárastu celkovej ceny elektriny pre slovenské domácnosti a podnikateľov v sledovanom roku napriek vysokým trhovým cenám.

2. Plynárenstvo

Úrad vykonáva cenovú a vecnú reguláciu v plynárenstve pri regulovaných činnostiach v oblasti využívania plynárenskej infraštruktúry pre prevádzkovateľov sietí a v oblasti dodávok plynu pre zraniteľných odberateľov, ktorí sú špecifikovaní v zákone č. 250/2012 Z. z. ako aj v zákone č. 251/2012 Z. z.

V sektore regulácie plynárenskej infraštruktúry pri cenovej regulácii je to predovšetkým cenová regulácia za:

- prístup do prepravnej siete a prepravu plynu,
- prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu,
- pripojenie do sietí pre výrobcov plynu alebo pre nových odberateľov plynu.

Vecná regulácia v oblasti využívania sietí sa uskutočňuje vo veciach schvaľovania prevádzkových poriadkov pre prevádzkovateľov sietí vrátane zásobníkov z hľadiska nastavenia pravidiel prevádzkovateľov sietí pri prevádzkovaní sietí vo vzťahu k užívateľom sietí. Úrad posudzuje technické podmienky prístupu a pripojenia do siete a má možnosť sa k nim vyjadrovať a požiadať ich v prípade nesúlady so všeobecne záväznými právnymi predpismi o úpravu technických podmienok.

Do 30. 09. 2022 vecnej regulácii podliehalo aj schvaľovanie obchodných podmienok pre dodávateľov plynu poskytujúcich univerzálnu službu, ktoré upravovali vzťah dodávateľa plynu a zraniteľných odberateľov plynu.

Prístup do zásobníka a uskladňovanie plynu nepodlieha cenovej regulácii. Z dohodnutého prístupu účastníkov trhu s plynom do zásobníka na regulovaný prístup je možné prejsť v súlade s príslušnou primárnou energetickou legislatívou.

V druhej polovici roka 2022 úrad zaznamenal razantný nárast cien zemného plynu na komoditných burzách voči trhovým cenám zemného plynu v predchádzajúcom období, čo

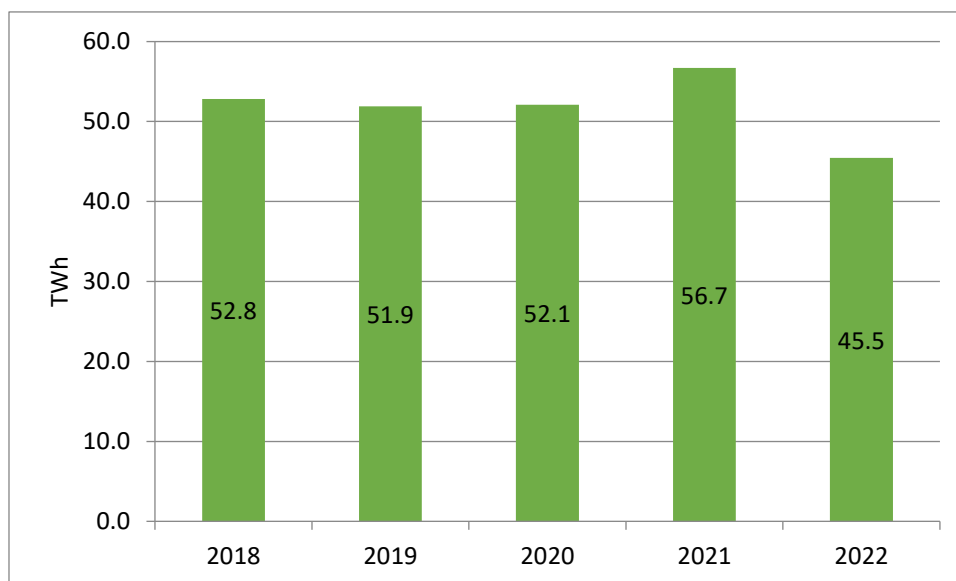
ovplyvnilo aj výšku regulovaných cien za dodávku plynu pre zraniteľných odberateľov na rok 2023.

Účastníci trhu s plynom v SR

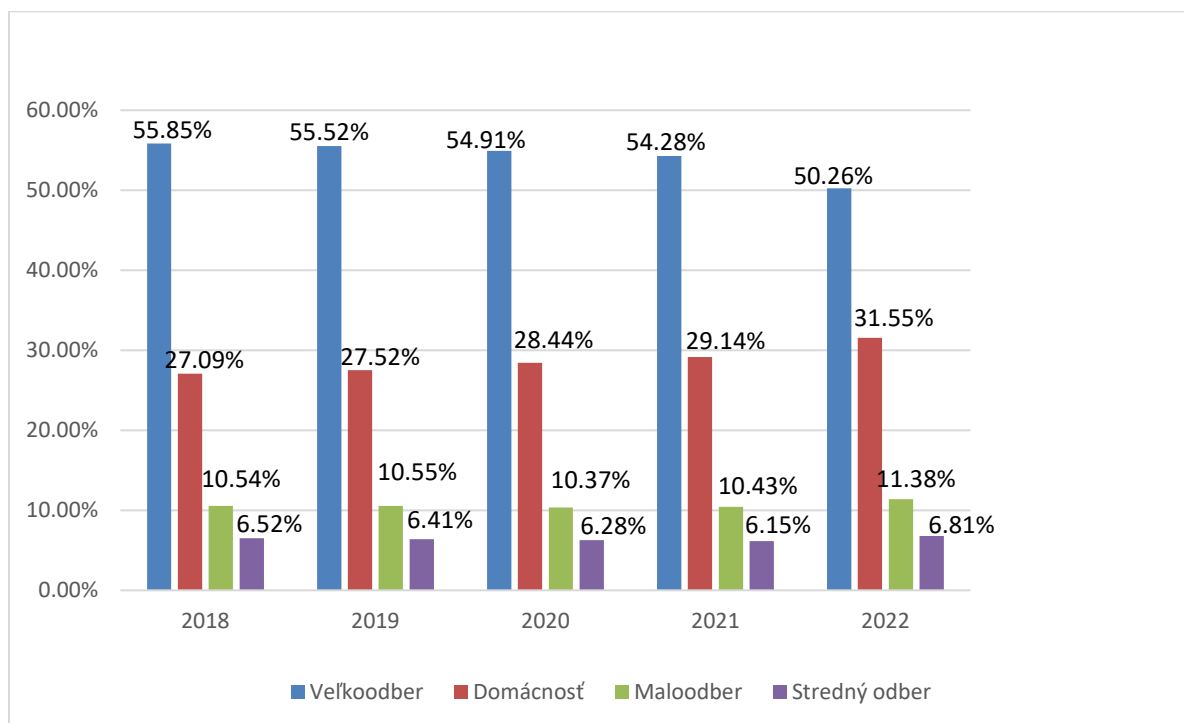
- prevádzkovateľ prepravnej siete (eustream, a. s.),
- prevádzkovateľ distribučnej siete na vymedzenom území SR (SPP - distribúcia, a. s.),
- 39 prevádzkovateľov lokálnych distribučných sietí (LDS),
- dvaja prevádzkovatelia zásobníkov (NAFTA a. s., POZAGAZ a. s.),
- 20 aktívnych dodávateľov plynu,
- odberatelia plynu.

Spotreba plynu v SR bola v roku 2022 na úrovni 45,5 TWh, čo je približne o 20 % menej ako v roku 2021. Najväčší podiel na medziročnom poklese spotreby majú veľkoodberatelia plynu so zníženou spotrebou o viac ako 25 %, u domácností bol zaznamenaný pokles spotreby plynu približne na úrovni 13 %.

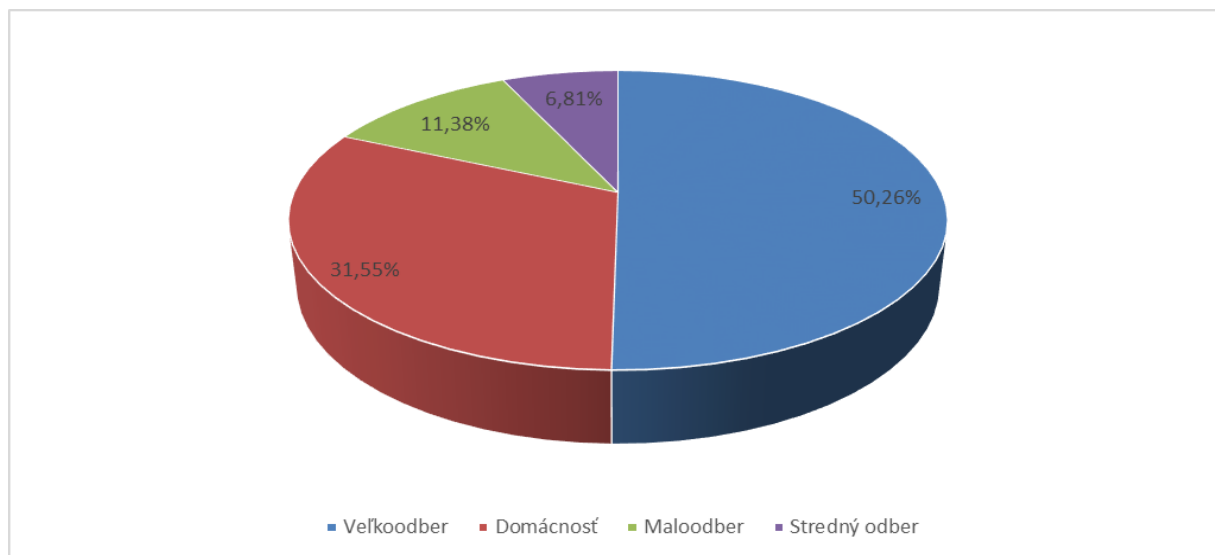
Obrázok 20 Vývoj spotreby plynu v SR



Obrázok 21 Spotreba plynu podľa odberateľských kategórií (2018-2022)



Obrázok 22 Spotreba plynu podľa odberateľských kategórií v roku 2022



Tabuľka 7 Rozhodnutia týkajúce sa cenovej regulácie

| Rozhodnutia týkajúce sa cenovej regulácie plynárenstva | | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | Vydané v roku 2022 na rok 2022 | Vydané v roku 2022 na rok 2023 |
|---|---|-----------|-----------|-----------|-----------|--------------------------------|--------------------------------|
| z toho | Dodávka plynu pre zraniteľných odberateľov – dodávateľa s celoslovenskou pôsobnosťou | 4 | | 2 | 1 | | 12 |
| | Dodávka plynu pre zraniteľných odberateľov – dodávateľa s celoslovenskou pôsobnosťou- zmena rozhodnutia | 17 | 10 | 21 | 16 | 7 | |
| | Dodávka poslednej inštancie | | | | | | 1 |
| | Dodávka poslednej inštancie - zmena rozhodnutia | | | | 1 | | |
| | Dodávka plynu pre zraniteľných odberateľov - LDS | 1 | 1 | | | | 15 |
| | Dodávka plynu pre zraniteľných odberateľov - LDS - zmena rozhodnutia | 12 | 6 | 19 | 16 | 1 | |
| | Prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu (LDS - § 11 ods.6) | 1 | 2 | | 4 | | |
| | Prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu (LDS - § 11 ods.6) - zmena rozhodnutia | 1 | 2 | 4 | 19 | | |
| | Prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu (LDS - § 11 ods.7) | 2 | | | | | |
| | Prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu (LDS - § 11 ods.7) - zmena rozhodnutia | | | 1 | 1 | | |
| | Prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu (LDS - § 11 ods.8) | | 1 | | 1 | | |
| | Prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu (LDS - § 11 ods.8) - zmena rozhodnutia | | | 9 | 1 | 11 | |
| | Prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu (LDS - § 12 ods.1) | 2 | 4 | 1 | 1 | | |
| | Prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu (LDS - § 12 ods.1) - zmena rozhodnutia | | | 2 | 17 | | |
| | Pripojenie do distribučnej siete (LDS) | 1 | 4 | | | 1 | |
| | Pripojenie do distribučnej siete (LDS) - zmena rozhodnutia | | | | 10 | | |
| | Prístup do distribučnej siete a distribúcia plynu (SPP-D) | | | | | | 1 |
| | Prístup do distribučnej siete a distribúcia plynu - zmena rozhodnutia (SPP-D) | 1 | | 1 | 1 | | |
| | Pripojenie do distribučnej siete (SPP-D) | | | | | | |
| | Výkup plynárenského zariadenia | | | | | | |
| Výkup plynárenského zariadenia - zmena rozhodnutia | | | | 1 | | | |
| Prístup do prepravnej siete a preprava plynu | | 1 | | | | | |
| Prístup do prepravnej siete a preprava plynu - zmena rozhodnutia | | | 1 | 3 | | | |
| Poskytovanie služieb súvisiacich s prevádzkou registra obnoviteľných plynov | | | | | | | |
| Spolu | | 42 | 31 | 61 | 93 | | 49 |
| Zastavené cenové konania | | 1 | | | 3 | 1 | |
| Prerušené cenové konania | | 2 | 5 | 1 | 3 | | 93 |
| Zrušenie rozhodnutia | | | | 3 | 2 | 3 | |

Prevádzkové poriadky pre prevádzkovateľa prepravnej siete, distribučnej siete a prevádzkovateľa zásobníka

Úrad v roku 2022 rozhodol o schválení alebo zmene celkovo ôsmich prevádzkových poriadkov pre prevádzkovateľov sietí - z toho pre siedmich prevádzkovateľov distribučnej siete, do ktorej je pripojených menej ako 100 000 koncových odberateľov plynu (tzv. lokálne distribučné siete (LDS)) sa schválili rozhodnutiami zmeny v prevádzkových poriadkoch a jedno rozhodnutie bolo schválené pre nového prevádzkovateľa LDS. V priebehu roka 2022 prebralo pätnásť prevádzkovateľov LDS v úplnom znení vzorový prevádzkový poriadok prevádzkovateľa distribučnej siete, ku ktorej je pripojených menej ako 100 000 koncových odberateľov plynu, ktorý úrad dňa 01. 10. 2022 vydal a zverejnil na svojom webovom sídle podľa § 90 písm. d) druhého bodu zákona č. 251/2012 Z. z. Prevádzkovatelia LDS súbežne požiadali úrad aj o zrušenie predmetných rozhodnutí, ktorými boli schválené prevádzkové poriadky podľa § 17 ods. 2 písm. g) zákona č. 250/2012 Z. z.

Technické podmienky

Úrad v sledovanom roku posudzoval aj technické podmienky prevádzkovateľov plynárenských sietí, z toho dva návrhy technických podmienok boli od prevádzkovateľov LDS a jeden bol od prevádzkovateľa prepravnej siete. Od 01. 10. 2022 prevádzkovatelia plynárenských sietí a úrad viedli verejnú konzultáciu k predmetným návrhom technických podmienok prevádzkovateľov plynárenských sietí na svojich webových sídlach v súlade s § 19 ods. 5 zákona č. 251/2012 Z. z. K predloženým návrhom technických podmienok prevádzkovateľov plynárenských sietí úrad nezaznamenal v roku 2022 žiadne podnety od účastníkov trhu s plynom.

Obchodné podmienky dodávky plynu pri poskytovaní univerzálnej služby

Úrad v roku 2022 vydal jedno rozhodnutie vo veci schválenia obchodných podmienok pri poskytovaní univerzálnej služby pre odberateľov plynu kategórie malý podnik.

Úrad dňa 01. 10. 2022 zverejnil na svojom webovom sídle Vzorové obchodné podmienky poskytovania univerzálnej služby pri dodávke plynu podľa § 90 písm. d) tretieho bodu zákona č. 251/2012 Z. z.

Rozhodnutia podľa nariadení EK

V sledovanom roku úrad schválil rozhodnutím č. 0001/2022/P-EU zo dňa 03.02.2022 podľa nariadenia Komisie (EÚ) č. 312/2014 z 26. 03. 2014 o vytvorení sieťového predpisu na vyvažovanie plynu v prepravných sieťach piatu Aktualizovanú správu o uplatnení predbežných opatrení pre prevádzkovateľa prepravnej siete eustream, a. s.

Plynárenská infraštruktúra

Prepravná sieť v SR je špecifická v rámci EÚ predovšetkým v jej tranzitnom využívaní do EÚ, ale aj tretích krajín. Spotreba zemného plynu bola v SR v sledovanom roku na úrovni 11,2 % z celkového objemu prepraveného plynu v roku 2022.

SR je v porovnaní s krajinami EÚ špecifická aj v rozsahu distribučných sietí. Prevádzkovateľ distribučnej siete SPP - distribúcia, a.s. zabezpečoval v roku 2022 distribúciu plynu do viac ako 1,5 mil. odberných miest.

Regulačná politika na obdobie rokov 2017 - 2022 a vyhláška č. 223/2016 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v plynárenstve v znení neskorších predpisov, aj v roku 2022 tvorili regulačný rámec pre cenovú reguláciu pre regulované činnosti, ako je:

- prístup do prepravnej siete a preprava plynu,
- prístup do distribučnej siete a distribúcia plynu,
- pripojenie do prepravnej a distribučnej siete.

Prepravná sieť

Prepravnú sieť v SR vlastní a prevádzkuje spoločnosť eustream, a. s. Prepravná sieť predstavuje v rámci dovozu plynu do EÚ dôležité energetické prepojenie. Prepojenie slovenskej prepravnej siete s okolitými členskými krajinami EÚ (ČR, Rakúsko, Maďarsko a Poľsko) je zabezpečené cez hraničné prepojovacie body. V roku 2022 bolo zabezpečené aj prepojenie s Poľskom cez vstupno-výstupný bod Výrava. Prepravná sieť je priamo prepojená s plynárenským systémom na Ukrajine cez dva prepojovacie body.

Vstupný/výstupný bod z/do distribučných sietí a zásobníkov na území SR je domáci bod.

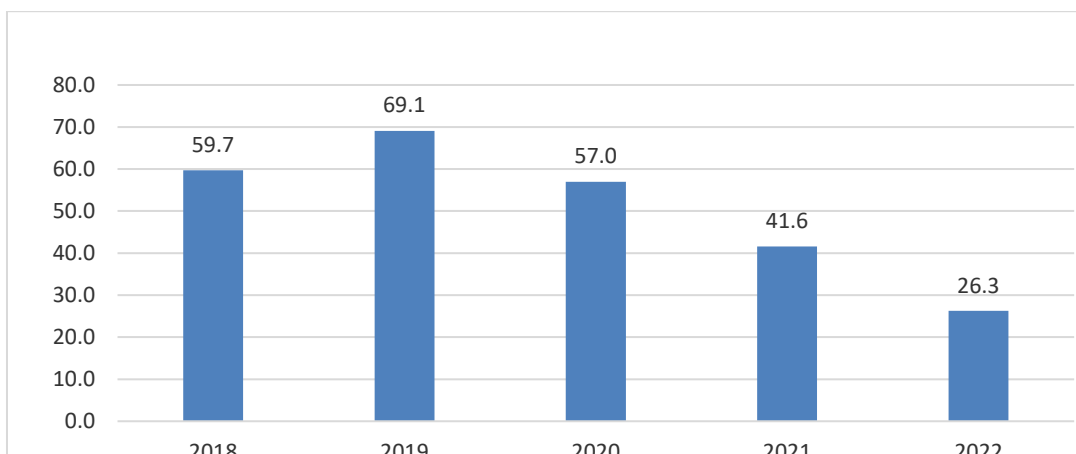
Prevádzkovateľ prepravnej siete eustream, a. s. na webovom sídle v súlade s legislatívou poskytuje informácie o výške technických, voľných a zazmluvnených kapacít na jednotlivých vstupno-výstupných bodoch.

Tabuľka 8 Investície do prepravnej siete eustream, a.s.

| | |
|------------------|--------|
| objem v mil. eur | 2022 |
| | 139,14 |

Technická funkčnosť prepravnej siete

Obrázok 23 Objem prepravy plynu (mld. m³)



Prepravná kapacita

Ročná kapacita prepravnej siete je približne 90 mld. m³ zemného plynu. V roku 2022 eustream, a. s., prepravil 26,3 mld. m³ plynu, čo predstavuje pokles prepraveného plynu oproti roku 2021 o 36,8 %. Trend klesajúceho objemu prepraveného plynu prostredníctvom slovenskej prepravnej siete naďalej pokračuje, v roku 2022 ešte umocnený vojenským konfliktom na Ukrajine a pozastavením dodávok plynu do niekoľkých členských štátov EÚ.

Tabuľka 9 Prepravná sieť - vývoj počtu žiadostí a uzatvorených zmlúv

| Ukazovateľ/rok | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
|--|-------|-------|-------|------|-------|
| Počet žiadostí o prístup do prepravnej siete | 1 212 | 2 639 | 1 294 | 844 | 5 001 |
| Počet žiadostí o pripojenie do prepravnej siete | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Počet uzatvorených zmlúv o pripojení do prepravnej siete | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Počet uzatvorených zmlúv o preprave zemného plynu s pevnou prepravnou kapacitou | 995 | 2 276 | 1 150 | 842 | |
| Z toho: dlhodobá | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| ročná | 24 | 27 | 29 | 9 | 16 |
| krátkodobá, z toho: | 970 | 2 249 | 1 121 | 832 | 4 766 |
| štvrt'ročná | | 53 | 28 | 19 | 23 |
| mesačná | | 83 | 98 | 42 | 116 |
| denná | | 2 013 | 874 | 507 | 3 763 |
| vnútrodenná | | 100 | 121 | 264 | 864 |
| Počet uzatvorených zmlúv o preprave zemného plynu s prerušiteľnou prepravnou kapacitou | 213 | 363 | 128 | 2 | 216 |
| Z toho: dlhodobá | 0 | 0 | 0 | | |
| ročná | 0 | 1 | 0 | | |
| krátkodobá, z toho: | 213 | 362 | 128 | 2 | 216 |
| štvrt'ročná | | 9 | 16 | | |
| mesačná | | 23 | 51 | | |
| denná | | 315 | 51 | 2 | 189 |
| vnútrodenná | | 15 | 10 | | 27 |
| Počet uzatvorených zmlúv o preprave zemného plynu s kombinovanou prepravnou kapacitou | 4 | 19 | 16 | | 3 |
| Z toho: dlhodobá | | | | | |
| ročná | | | 4 | | |
| krátkodobá, z toho: | 4 | 19 | 12 | | 3 |
| štvrt'ročná | | | 7 | | |
| mesačná | | | 3 | | |
| denná | | 19 | 2 | | 2 |
| vnútrodenná | | 0 | 0 | | 1 |
| Počet užívateľov prepravnej siete | 27 | 45 | 31 | 22 | 48 |

Tabuľka 10 Podiel jednotlivých užívateľov siete z hľadiska krajiny pôvodu na objeme prepraveného plynu

| Užívatelia prepravnej siete na domácom trhu (preprava na domáci bod prepravnej siete) | 2018 (%) | 2019 (%) | 2020 (%) | 2021 (%) | 2022 (%) |
|--|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Slovensko | 5,20 | 7,40 | 8,40 | 9,10 | 11,20 |
| Tranzitujúci užívatelia prepravnej siete | | | | | |
| Rusko | 72,23 | 66,80 | 71,30 | 86,90 | 77,40 |
| Nemecko | 5,97 | 4,00 | 1,70 | 0,00 | 0,30 |
| Česko | 5,72 | 7,10 | 1,80 | 0,70 | 1,90 |
| Maďarsko | 0,00 | 0,10 | 2,40 | 0,00 | 1,00 |
| Švajčiarsko | 0,73 | 1,60 | 5,10 | 0,60 | 3,10 |
| Veľká Británia | 0,03 | 1,10 | 4,50 | 2,70 | 2,90 |
| Rakúsko | 0,03 | 0,80 | 0,40 | 0,00 | 0,50 |
| Dánsko | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,50 |
| Francúzsko | 0,17 | 0,10 | 0,60 | 0,00 | 0,00 |
| Luxembursko | 0,27 | 0,30 | 1,10 | 0,00 | 0,10 |
| Ukrajina | 9,65 | 10,10 | 0,00 | 0,00 | 0,00 |
| Poľsko | 0,03 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,10 |
| Rumunsko | 0,00 | 0,40 | 0,50 | 0,00 | 0,00 |
| Holandsko | 0,00 | 0,20 | 2,20 | 0,00 | 0,20 |
| Chorvátsko | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,80 |
| Spolu | 100,00 | 100,00 | 100,00 | 100,00 | 100,00 |

Desaťročný plán rozvoja prepravnej siete a cezhraničná spolupráca

Medzi zákonné povinnosti prevádzkovateľa prepravnej siete patrí aj pravidelné predkladanie Desaťročného plánu rozvoja prepravnej siete, nakoľko zodpovednosťou prevádzkovateľa prepravnej siete je aj technická funkčnosť prepravnej siete s jej následným rozvojom. V roku 2022 spoločnosť eustream, a. s. opätovne predložila úradu na posúdenie aktualizovaný návrh Desaťročného plánu rozvoja prepravnej siete na obdobie rokov 2022 - 2031 v SR spolu so Správou o plnení Desaťročného plánu za obdobie rokov 2021 - 2030, aj s Rozpisom vynaložených a plánovaných investícií na predmetné projekty v eurách, ktoré úrad každoročne sleduje.

Desaťročný plán obsahuje opis siete, scenár vývoja spotreby plynu v SR, ako aj opis účinných opatrení na zaručenie primeranosti siete a bezpečnosti dodávok plynu. Desaťročný plán uvádza aj hlavné časti prepravnej siete, ktoré je potrebné vybudovať alebo zmodernizovať v nasledujúcich desiatich rokoch, spolu s predpokladanými termínmi ich realizácie.

Tento pravidelne ročne aktualizovaný Desaťročný plán je nevyhnutný na identifikáciu potreby nových infraštruktúrnych projektov na zabezpečenie primárnej úrovne bezpečnosti dodávok plynu pre SR a celý európsky región.

Desaťročný plán okrem iného zahŕňa aj rozvoj cezhraničných prepojení. Plán je vypracovaný v súlade s Desaťročným plánom rozvoja prepravnej siete pre plyn v EÚ, ktorého súčasťou sú okrem iného tzv. projekty spoločného záujmu pre EÚ (PCI). Z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/942 z 5. júna 2019, ktorým sa zriaďuje Agentúra Európskej únie pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky, vyplýva pre národný regulačný orgán v úzkej spolupráci s agentúrou ACER povinnosť monitorovať, posudzovať a hodnotiť stav súladu investičných zámerov pre projekty rozvoja cezhraničnej infraštruktúry s plánmi rozvoja siete pre celú Úniu.

Požiadavky na vypracovanie Desaťročného plánu rozvoja siete pre Európsku úniu vychádzajú z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 715/2009 z 13. júla 2009 o podmienkach prístupu do prepravných sietí pre zemný plyn. Desaťročný plán sa prijíma a publikuje každé dva roky v rámci Európskej siete prevádzkovateľov prepravných sietí pre plyn (ENTSO-G) a jeho cieľom je poskytnúť ucelené informácie o vývoji európskych prepravných sietí a identifikovať prípadné budúce investičné potreby. Desaťročný plán musí obsahovať modelovanie integrovanej siete, vypracovanie scenárov, európsky výhľad primeranosti dodávok a hodnotenie odolnosti siete.

Úrad v úzkej súčinnosti s ACER a v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 347/2013 zo 17. apríla 2013 o usmerneniach pre transeurópsku energetickú infraštruktúru, ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1364/2006/ES a menia a dopĺňajú nariadenia (ES) č. 713/2009, (ES) č. 714/2009 a (ES) č. 715/2009, predkladá správy a hodnotenia stavu projektu a sleduje celý proces identifikácie projektov.

Spoločnosť eustream, a. s. každoročne Desaťročný plán pred jeho predložením úradu konzultuje so všetkými zainteresovanými stranami na svojom webovom sídle. Úrad rovnako v súlade s § 59 ods. 5 zákona č. 251/2012 Z. z. vedie verejnú konzultáciu k Desaťročnému plánu s existujúcimi a potenciálnymi užívateľmi prepravnej siete na svojom webovom sídle.

Úrad súčasne zverejnil na svojom webovom sídle vyhodnotenie plnenia Desaťročného plánu rozvoja prepravnej siete spoločnosti eustream, a. s. za obdobie rokov 2021 - 2023.

Rozvojové projekty

Medzi najdôležitejšie rozvojové projekty môžeme zaradiť nasledovné projekty:

1. Poľsko-slovenské prepojenie plynárenských sietí (PL-SR)

Projekt Prepojenie Poľsko - Slovensko je súčasťou prioritného koridoru energetickej infraštruktúry EÚ, ktorým sú severojužné plynové prepojenia v strednej a východnej Európe a juhovýchodnej Európe.

Dňa 28. 06. 2022 sa otvoril tento obojsmerný plynovod s priemerom DN 1000, ktorý spojil tranzitné prepravné siete Poľska a SR, s cieľom zabezpečenia diverzifikácie v dodávkach plynu. Ako súčasť prioritného koridoru severojužných plynárenských prepojení vytvoril nové možnosti obchodovania so zemným plynom v prospech slovenských a európskych zákazníkov. Súčasne prispeje aj k vytvoreniu platformy pre konkurencieschopný, likvidný vnútorný trh s plynom, umožní vstup nových hráčov na trh, zvýši bezpečnosť dodávok plynu v jednotlivých krajinách a v širšom regióne strednej a juhovýchodnej Európy a súběžne prispeje k realizácii severojužného plynového koridoru v strednej, južnej a východnej Európe.

V aktuálnej energetickej kríze sa tak pre SR otvorila ďalšia významná možnosť prístupu k plynu zo severu, a to vďaka prepojeniu na plynovod Baltic Pipe z Nórska. Rovnako sa pre nás stáva realitou využitie LNG plynu z rôznych kútov sveta z terminálov v obci Świnoujście v Poľsku a Klaipėda v Litve. Samotná plynová infraštruktúra je navyše do budúcnosti využiteľná i pre prepravu obnoviteľných plynov. Medzi nimi dôležitú úlohu hrá i vodík, pričom na jeho primiešavanie je nový plynovod technicky upravený a bude zároveň súčasťou plánovanej budúcej paneurópskej siete na prepravu vodíka (European Hydrogen Backbone).

Prepojovací plynovod má dĺžku takmer 170 km, z toho ide 103 km cez slovenské územie a to od hraničného bodu Výrava až po kompresorovú stanicu na zemný plyn vo Veľkých Kapušanoch. Denne by mohlo cez plynovod prúdiť z Poľska do SR maximálne 13,4 mil. m³ plynu a opačne, smerom do Poľska až 15,6 mil. m³. Kapacita plynovodu je približne päť miliárd kubických metrov plynu ročne.

2. Zvýšenie pevnej prepravnej kapacity vo vstupnom bode Lanžhot

Realizáciou projektu dosiahla pevná kapacita vo vstupnom bode Lanžhot úroveň 55,1 mld. m³/rok. Dôvodom zvýšenia prepravnej kapacity bolo uspokojenie indikovaného záujmu zákazníkov spoločnosti eustream, a. s. o prepravu zemného plynu v smere z ČR do SR.

V prípade zvýšeného záujmu užívateľov prepravnej siete o prepravu zemného plynu v smere z ČR sa počíta s ďalším rozšírením pevnej kapacity až na úroveň okolo 61,7 mld. m³/rok. Predpokladaný termín uvedenia druhej fázy projektu do prevádzky je rok 2025.

3. Navýšenie reverzného toku zemného plynu v smere na Ukrajinu

Spoločnosť eustream, a. s. zabezpečuje prostredníctvom výstupného bodu Budince tok zemného plynu v smere na Ukrajinu v objeme 14,6 mld. m³/rok (z toho 9,9 mld. m³/rok je pevný a zvyšok prerušiteľný). Projekt je pozastavený, nakoľko v súčasnej dobe spoločnosť eustream, a. s. neviduje záväzné požiadavky na budúce využívanie reverzného toku v smere na Ukrajinu.

4. Projekt Green H2 na kompresorovej stanici Veľké Kapušany

Účelom plánovaného projektu je pilotné spustenie produkcie, zmiešavania a vstrekovania vodíka do palivového plynu TuS (turbosústrojenstvo) na kompresorovej stanici Veľké Kapušany, čím dôjde k zníženiu emitovania skleníkových plynov. Vodík sa bude produkovať elektrolýzou v PEM elektrolýzéri za pomoci elektrickej energie získanej z obnoviteľných zdrojov (fotovoltaické panely). Zmes vodíka so zemným plynom sa v úvodnej fáze plánuje v objeme do 2 % vodíka. Pri uvedenom projekte v roku 2022 nebolo rozhodnuté o jeho spustení do realizácie a projekt sa tým presúva do nasledujúceho obdobia.

5. Preprava vodíka a preprava zemného plynu s prímiesou vodíka

V sledovanom roku bola vykonaná komunikácia s dodávateľmi zariadení a komponentov prepravnej siete v súvislosti s ich kompatibilitou k preprave zemného plynu s prímiesou 5 % vodíka. Do realizácie bola spustená výmena meracích zariadení a chromatografov.

Spoločnosti eustream, a.s., EP Infrastructure, NAFTA, a.s., a RWE Supply & Trading podpísali v septembri 2021 memorandum o spoločnom postupe pri preskúmaní možnosti rozvoja najmodernejších zariadení na výrobu modrého vodíka na východe SR. RWE Supply & Trading má v úmysle odoberať a vyvážať vyrobený vodík do Nemecka a na ďalšie kľúčové trhy RWE v západnej Európe. Vodík by mal byť prepravovaný do Nemecka prostredníctvom upraveného plynovodu eustream. Oxid uhličitý zachytený pri výrobe vodíka by mohol byť uložený vo vyčerpaných ložiskách zemného plynu v SR alebo v susedných krajinách strednej a východnej Európy, vrátane Ukrajiny. Partneri chcú prispieť k urýchleniu štartu vodíkového hospodárstva a významne prispieť k európskym cieľom v oblasti dekarbonizácie.

6. Projekt H2I-T

Pre dosiahnutie cieľov EÚ a značný vplyv na hospodársky rast, udržateľnosť alebo vytváranie hodnôt v celej EÚ v oblasti transformácie hospodárstva vedúcej k zníženiu emisií skleníkových plynov sa spoločnosť eustream, a.s. zapojila do procesu získania štatútu IPCEI (z angl. „Important Projects of Common European Interest“, teda „dôležité projekty spoločného európskeho záujmu“) pre výskum vplyvu vodíka na komponenty prepravnej siete, doposiaľ využívaných na prepravu zemného plynu, pomocou vybudovania testovacieho polygónu vrátane laboratórneho a praktického výskumu. V prípade, že EK posúdi navrhovaný projekt H2I-T ako dostatočne inovatívny, spoločnosť eustream, a. s. môže pre tento projekt získať prístup k zdrojom spolufinancovania zo štátneho rozpočtu SR.

Distribučná sieť

Štruktúra plynovodov distribučnej siete spoločnosti SPP - distribúcia, a. s. bola k 31. 12. 2022 v celkovej dĺžke 33 354 km, z toho dĺžka vysokotlakových plynovodov bola 6 273 km a dĺžka strednotlakových a nízkotlakových plynovodov 27 081 km.

Tabuľka 11 Vývoj investícií do obnovy a rekonštrukcie distribučnej siete SPP - distribúcia, a. s.

| objem v mil. eur | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
|------------------|-------|------|-------|-------|-------|
| | 28,16 | 33,6 | 34,87 | 34,44 | 34,13 |

Vyvažovanie distribučnej siete

V rámci zabezpečenia bezpečnej a spoľahlivej distribúcie plynu sa musí vykonávať fyzické aj obchodné vyvažovanie pri vzniku nedostatku, resp. prebytku plynu v distribučnej sieti.

Prevádzkovateľ distribučnej siete SPP - distribúcia, a. s., ktorý na základe rozhodnutia MH SR plní úlohy plynárenského dispečingu, má na tieto účely plyn uskladnený v podzemnom zásobníku Dolní Bojanovice, ktorý sa nachádza na území ČR.

Tabuľka 12 Vyvažovanie siete (v mil. m³/deň) - ťažba, resp. vtláčanie plynu do podzemného zásobníka

| | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
|----------------------------|------|------|------|------|------|
| nedostatok plynu - ťažba | 1,8 | 1,5 | 1,6 | 1,5 | 1,3 |
| prebytok plynu - vtláčanie | 1,4 | 1,3 | 1,9 | 1,2 | 1,5 |

Prevádzkovateľ distribučnej siete SPP - distribúcia, a. s.

Tabuľka 13 Vývoj počtu odberných miest a množstva distribuovaného plynu SPP - distribúcia, a. s.

| | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
|---|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| Počet odberných miest | 1 518 200 | 1 522 710 | 1 526 582 | 1 529 429 | 1 528 834 |
| Množstvo distribuovaného plynu v m ³ | 4 777 815 776 | 4 841 280 704 | 5 003 958 741 | 5 504 375 139 | 4 463 629 085 |

Z celkového počtu odberných miest je 17 plniacich staníc CNG s množstvom distribuovaného plynu v objeme 9 105 847 m³, čo je približne o 17 % viac ako v roku 2021.

Prevádzkovatelia LDS

V sledovanom roku úrad evidoval 39 prevádzkovateľov LDS, ktorí distribuovali plyn v 60 LDS (areály veľkých podnikov, priemyselné parky, obchodné centrá, obytné súbory) v celkovom objeme 1 088 237 684 m³.

Prevádzkovatelia podzemných zásobníkov plynu

Zásobníky v SR sa využívajú predovšetkým na sezónne uskladnenie zemného plynu. Zásobníky ako súčasť plynárenskej infraštruktúry predstavujú dôležitý nástroj, ktorý zvyšuje energetickú bezpečnosť SR. Na území SR podzemné zásobníky prevádzkuje spoločnosť NAFTA a. s. a spoločnosť POZAGAS a. s.

Tabuľka 14 Uskladňovacia kapacita prevádzkovateľov podzemných zásobníkov

| Prevádzkovateľ podzemného zásobníka | Technický pracovný objem | | | | | Technický vŕačný výkon | | | | | Technický ŕažobný výkon | | | | |
|-------------------------------------|-----------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|-----------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|-----------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| | (v mil.m ³ /rok) | | | | | (v mil.m ³ /deň) | | | | | (v mil.m ³ /deň) | | | | |
| | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
| NAFTA a.s. | 3 061 | 3 357 | 3 357 | 2 999 | 3 008 | 31,87 | 31,87 | 31,87 | 43,28 | 31,87 | 36,96 | 39,51 | 39,51 | 42,43 | 39,51 |
| POZAGAS a.s. | 655 | 655 | 655 | 655 | 655 | 6,85 | 6,85 | 6,85 | 6,85 | 6,85 | 6,85 | 6,85 | 6,85 | 6,85 | 6,85 |
| Spolu | 3 716 | 4 012 | 4 012 | 3 654 | 3 663 | 38,72 | 38,72 | 38,72 | 50,13 | 38,72 | 43,81 | 46,36 | 46,36 | 49,28 | 46,36 |

Tabuľka 15 Využitie kapacity zásobníka spoločnosti NAFTA a. s.

| Užívatelia zásobníka (krajina pôvodu) | podiel |
|---------------------------------------|---------|
| Slovensko | 48,80% |
| Veľká Británia | 24,41% |
| Česko | 15,00% |
| Švajčiarsko | 8,97% |
| Rakúsko | 2,52% |
| Maďarsko | 0,26% |
| Nemecko | 0,04% |
| Spolu | 100,00% |

Prevádzkovateľ podzemného zásobníka NAFTA a. s. uzatvoril s užívateľmi zásobníkov 241 zmlúv, z toho jednu zmluvu s prerušiteľnou uskladňovacou kapacitou a 240 zmlúv s pevnou uskladňovacou kapacitou. Počet prijatých žiadostí bol 263, z toho 26 žiadostí bolo zamietnutých z dôvodu alokácie uskladňovacej kapacity ostatným záujemcom v zmysle platnej legislatívy.

Tabuľka 16 Využitie kapacity zásobníka spoločnosti POZAGAS a. s.

| Užívateľia zásobníka (krajina pôvodu) | podiel |
|---------------------------------------|---------|
| Francúzsko | 31,84% |
| Slovensko | 26,84% |
| Švajčiarsko | 13,21% |
| Nemecko | 11,84% |
| Dánsko | 10,41% |
| Slovinsko | 4,26% |
| Rakúsko | 1,60% |
| Spolu | 100,00% |

Prevádzkovateľ podzemného zásobníka POZAGAS a. s. prijal 167 žiadostí o prístup do zásobníka a uzatvoril s užívateľmi zásobníkov 71 zmlúv s pevnou uskladňovacou kapacitou a štyri zmluvy s prerušiteľnou uskladňovacou kapacitou. Ostatné žiadosti boli zamietnuté z dôvodu ponúknuť lepšej ceny iným uchádzačom o uskladňovanie plynu a z dôvodu nedosiahnutia minimálnej ceny.

Tabuľka 17 Investície do zásobníkov plynu spoločností NAFTA a. s. a POZAGAS a. s.

| | | |
|------------------|---------------|------|
| objem v mil. eur | NAFTA a. s. | 4,40 |
| | POZAGAS a. s. | 1,32 |

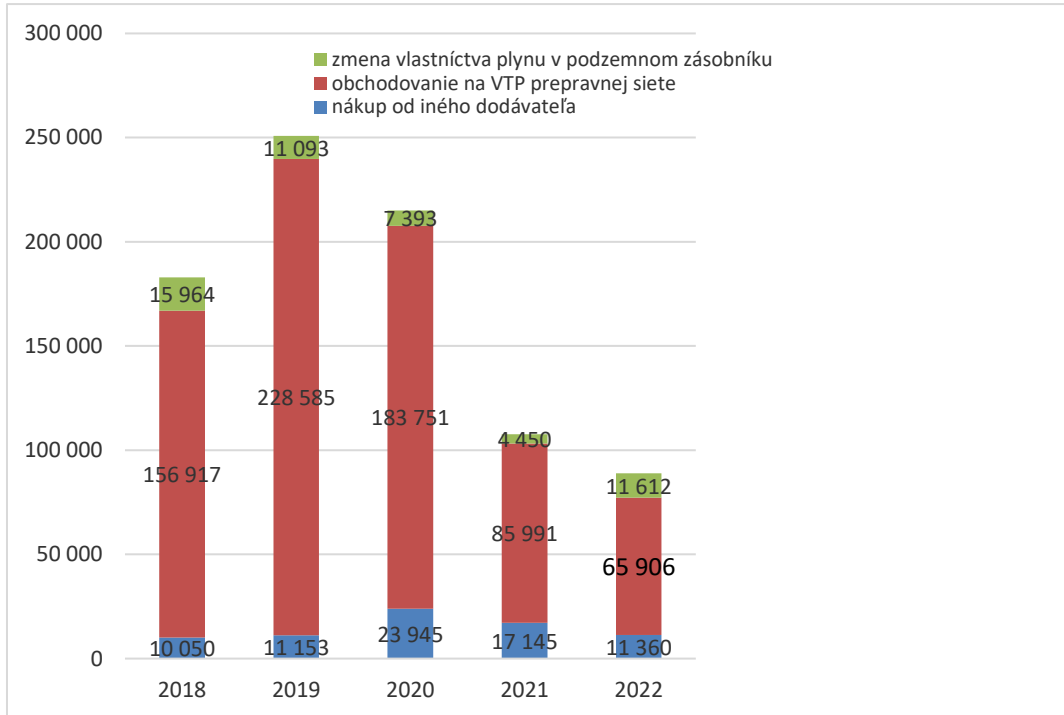
Veľkoobchodný trh s plynom

Prostredníctvom veľkoobchodného trhu sa realizuje nákup plynu na základe dlhodobých kontraktov a na komoditných burzách.

Dodávatelia plynu pri dodávke plynu do odberných miest odberateľov plynu si zabezpečovali komoditu aj nákupom plynu od iného obchodníka - dodávateľa plynu (v roku 2022 v objeme 11 360 GWh, čo je o cca 33 % menej ako v roku 2021). Ďalšia možnosť nákupu plynu je aj obchodovanie na virtuálnom obchodnom bode prepravnej siete (VTP) - v roku 2022 v objeme 65 906 GWh, čo je o cca 23 % menej ako v roku 2021. Nákup plynu je taktiež možný

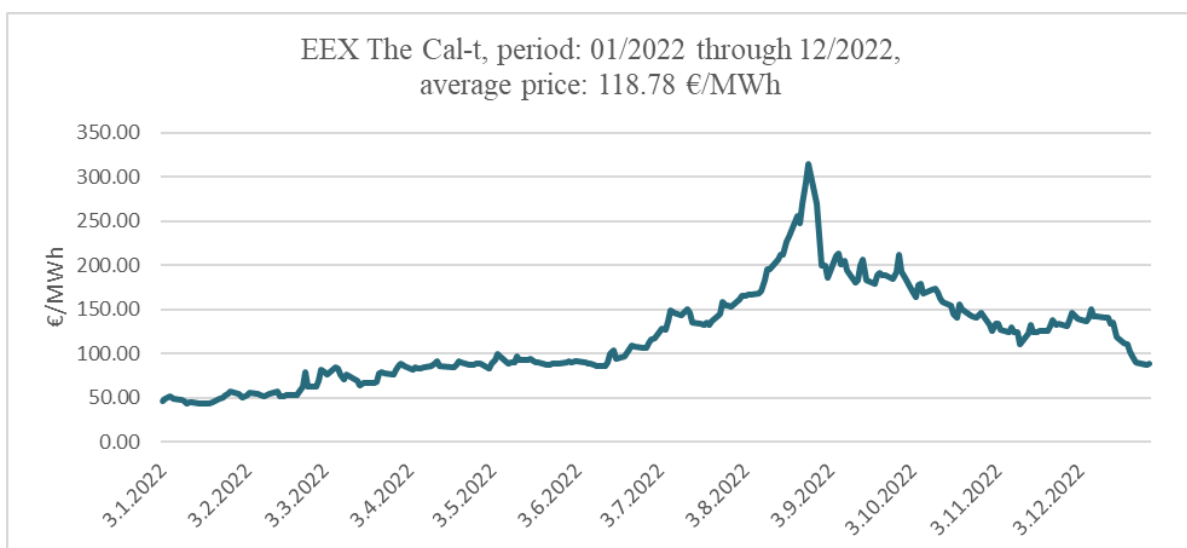
aj obchodovaním, resp. zmenou vlastníctva k uskladnenému plynu v zásobníkoch, kde plyn zmenil vlastníka v celkovom objeme 11 612 GWh.

Obrázok 24 Vývoj niektorých veľkoobchodných plynárenských ukazovateľov (v GWh)



Rovnako ako pri trhovách cenách elektriny aj vývoj trhovej ceny plynu, ktorá je rozhodujúca pre výpočet ceny za dodávku plynu pre zraniteľných odberateľov, bol dramatický predovšetkým v druhom polroku 2022. Priemerná cena produktu THE Cal-t na burze EEX sa v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 zvýšila o približne 248 %.

Obrázok 25 Vývoj ceny komodity na burze EEX



Vplyv vojny na Ukrajine na cenu plynu

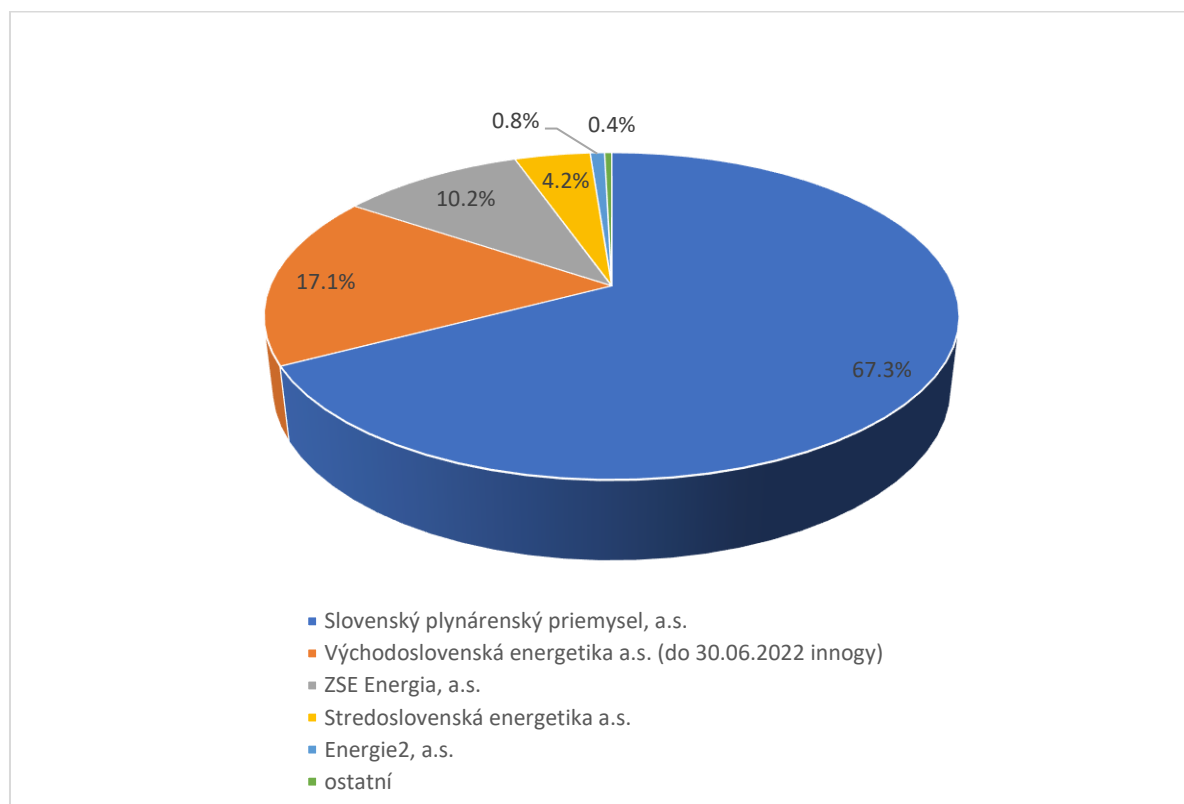
Situácia na trhu so zemným plynom v roku 2022 bola poznačená prudkým trhovým cenovým výkyvom, ktorý spôsobil aj konflikt na Ukrajine. Od začiatku roka 2022 prišlo v EÚ a na celom svete k prudkému nárastu cien energie. V dôsledku tohto konfliktu sa ceny energií zvýšili ešte viac, čo viedlo aj k obavám týkajúcim sa bezpečnosti dodávok energií v EÚ. Rozhodnutie Ruska pozastaviť dodávky plynu do niekoľkých členských štátov EÚ situáciu ovplyvnilo ešte viac.

Maloobchodný trh s plynom

Dodávka plynu zraniteľným odberateľom

V zmysle zákona č. 250/2012 Z. z. cenové rozhodnutia pre dodávateľov plynu, ktorí dodávajú plyn zraniteľným odberateľom, vydané pre regulačné obdobie zostali v platnosti na celé regulačné obdobie (2017-2022). V priebehu regulačného obdobia sa cenové rozhodnutia menili predovšetkým z dôvodu zmeny referenčnej ceny (burzová cena EEX NCG (THE) Cal -t), ktorej hodnota je určujúca pre výpočet maximálnej ceny za dodávku plynu.

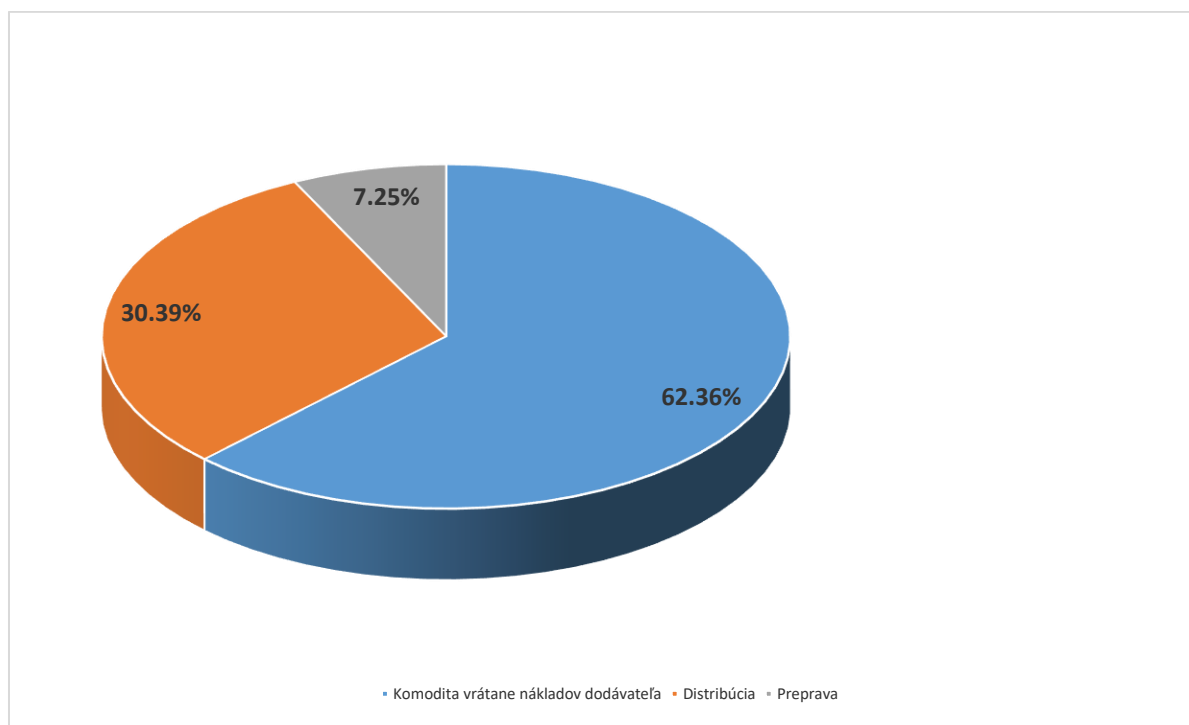
Obrázok 26 Dodávateľia plynu domácnostiam a ich trhové podiely



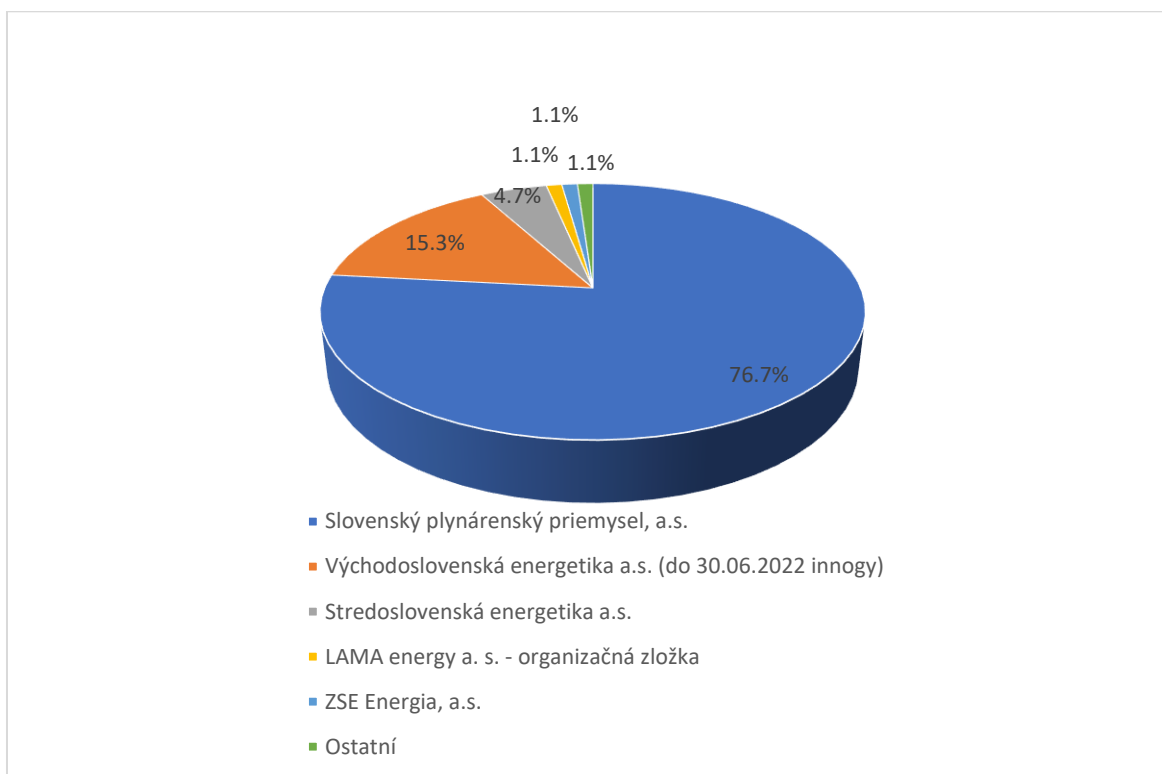
Tabuľka 18 Vývoj maximálnych cien za dodávku plynu pre domácnosti, vrátane sieťových poplatkov, podľa priemerných spotrieb v jednotlivých tarifných skupinách pre zraniteľných odberateľov

| Tarify (podľa ročného množstva dodaného plynu v kWh) | Fixná mesačná sadzba (€/mesiac) | | | | | Sadzba za odobratý plyn (€/kWh) | | | | |
|--|---------------------------------|-------|-------|-------|-------|---------------------------------|--------|--------|--------|--------|
| | od 1.12.2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | od 1.12.2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
| 1 (do 2 138 kWh) | 2,78 | 2,78 | 2,78 | 2,78 | 2,88 | 0,0453 | 0,0453 | 0,0453 | 0,0436 | 0,0534 |
| 2 (nad 2 138 do 18 173 kWh) | 5,76 | 5,76 | 5,76 | 5,76 | 5,86 | 0,0333 | 0,0333 | 0,0333 | 0,0300 | 0,0373 |
| 3 (nad 18 173 do 42 760 kWh) | 8,64 | 8,64 | 8,64 | 8,64 | 8,74 | 0,0332 | 0,0332 | 0,0332 | 0,0297 | 0,0364 |
| 4 (nad 42 760 do 69 485 kWh) | 13,36 | 13,36 | 13,36 | 13,36 | 13,46 | 0,0320 | 0,0320 | 0,0320 | 0,0280 | 0,0346 |
| 5 (nad 69 485 do 85 000 kWh) | 42,45 | 42,45 | 42,45 | 42,45 | 42,55 | 0,0420 | 0,0420 | 0,0420 | 0,0387 | 0,0424 |
| 6 (nad 85 000 do 100 000 kWh) | 51,78 | 51,78 | 51,78 | 51,78 | 51,88 | 0,0419 | 0,0419 | 0,0419 | 0,0386 | 0,0422 |

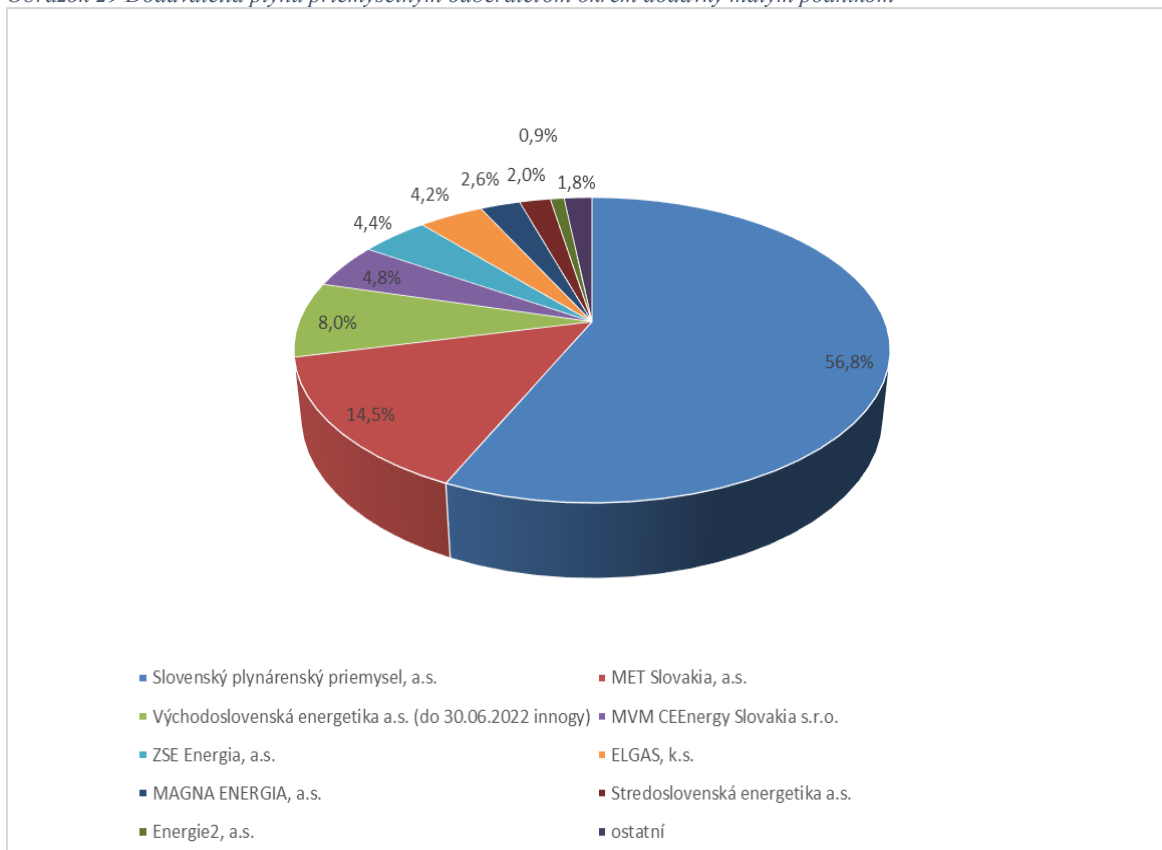
Obrázok 27 Štruktúra priemernej koncovej ceny za dodávku plynu pre domácnosti



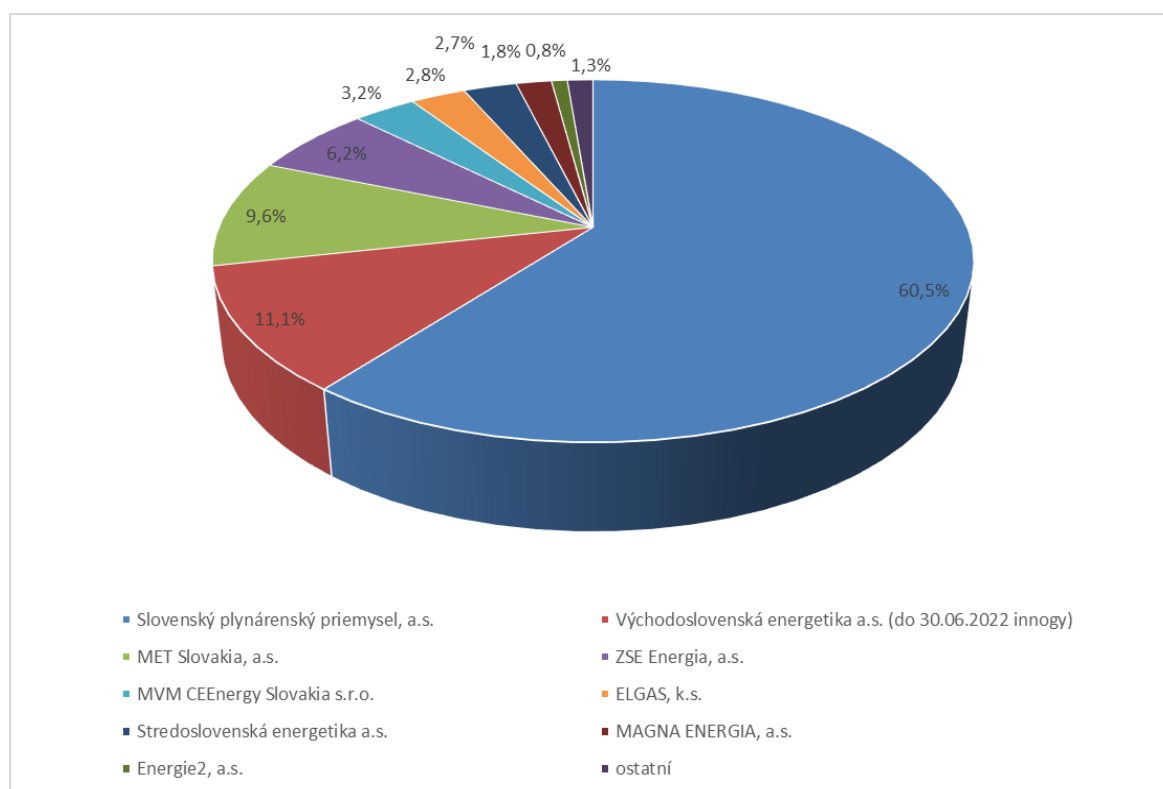
Obrázok 28 Dodávateľia plynu malým podnikom a ich trhové podiely



Obrázok 29 Dodávateľia plynu priemyselným odberateľom okrem dodávky malým podnikom



Obrázok 30 Trhové podiely dodávateľov plynu pri dodávke plynu všetkým kategóriám odberateľov



Do konca marca 2022 boli iba dve skupiny zraniteľných odberateľov plynu:

- odberateľ plynu v domácnosti,
- malý podnik, t.j. odberateľ plynu mimo domácnosti s ročnou spotrebou plynu za predchádzajúci rok najviac 100 MWh.

Od 01. 04. 2022 k domácnostiam a tzv. malým podnikom pribudli zariadenia sociálnych služieb, zariadenia sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately a vlastníci bytov a nebytových priestorov v bytovom dome odoberajúci plyn na výrobu tepla a ohrev teplej úžitkovej vody pre domácnosti, zákonne zastúpení fyzickou osobou alebo právnickou osobou vykonávajúcou správu spoločného tepelného zdroja zásobujúceho bytový dom teplom a teplou úžitkovou vodou.

Od 08.12. 2022 medzi už uvedené skupiny zraniteľných odberateľov mimo domácnosti boli zaradení aj odberatelia plynu na prevádzku bytového domu s nájomnými bytmi vo vlastníctve obce alebo vyššieho územného celku, ktoré sú určené na sociálne bývanie alebo na prevádzku bytového domu s nájomnými bytmi v rámci štátom podporovaného nájomného bývania.

Legislatívnymi zmenami bolo zároveň umožnené všetkým zraniteľným odberateľom mimo domácnosti prihlásiť sa v rôznych etapách roku 2022 k dodávke plynu za cenu regulovanú úradom na rok 2023.

Dodávka poslednej inštancie

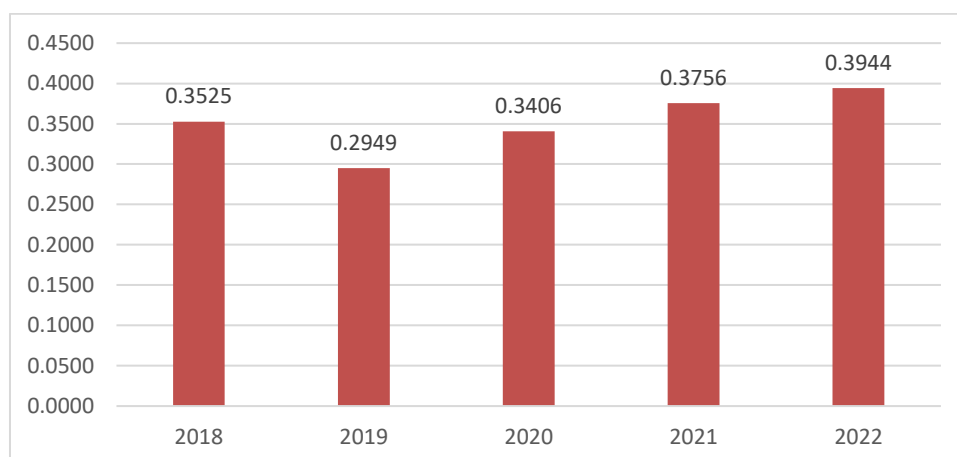
Dodávateľom poslednej inštancie bola aj v roku 2022 na základe rozhodnutia úradu spoločnosť Slovenský plynárenský priemysel, a. s. Úrad v sledovanom roku evidoval 1 330 odberných miest v režime dodávky poslednej inštancie. V roku 2022 zaznamenal troch dodávateľov plynu, ktorí stratili spôsobilosť dodávať plyn odberateľom podľa zákona č. 251/2012 Z. z.

Herfindahl – Hirschman Index

Účelom HHI je posúdiť koncentráciu regulovaných subjektov v konkurenčnom prostredí. Úrad posudzoval postavenie regulovaných subjektov pôsobiacich na trhu dodávky plynu pre všetky segmenty trhu s plynom. V zásade platí, že trh je koncentrovaný, ak je HHI viac ako 0,1 a vysoko koncentrovaný pri hodnote presahujúcej 0,2.

HHI pri dodávke plynu všetkým odberateľom plynu v roku 2022 dosiahol hodnotu 0,3944, čo znamená vysokú úroveň koncentrácie na trhu s plynom.

Obrázok 31 Vývoj indexu HHI



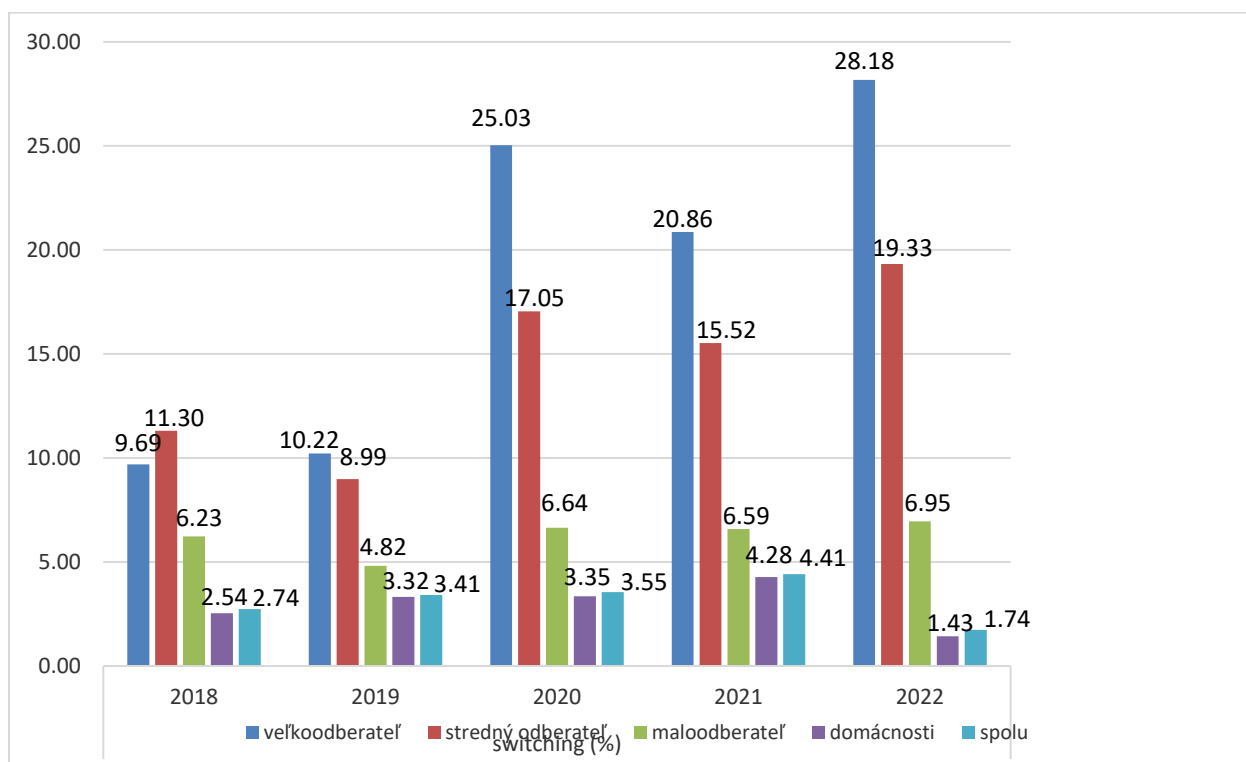
Switching

Úroveň liberalizácie trhu s plynom sa vykazuje prostredníctvom percentuálne vyjadreného koeficientu, tzv. switchingu. Ten vyjadruje pomer počtu odberných miest so zmenou dodávateľa plynu k celkovému počtu odberných miest.

Tabuľka 19 Switching

| Kategorie odberných miest odberateľov | počet odberateľov plynu so zmenou dodávateľa plynu | | | | | switching (%) | | | | |
|---------------------------------------|--|--------|--------|--------|--------|---------------|-------|-------|-------|-------|
| | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
| veľkoodberateľ | 71 | 90 | 179 | 145 | 204 | 9,69 | 10,22 | 25,03 | 20,86 | 28,18 |
| stredný odberateľ | 314 | 284 | 478 | 415 | 535 | 11,30 | 8,99 | 17,05 | 15,52 | 19,33 |
| maloodberateľ | 4 765 | 3 687 | 5 093 | 5 151 | 5 251 | 6,23 | 4,82 | 6,64 | 6,59 | 6,95 |
| domácnosti | 36 627 | 48 000 | 48 481 | 67 067 | 20 738 | 2,54 | 3,32 | 3,35 | 4,28 | 1,43 |
| spolu | 41 777 | 52 061 | 54 231 | 72 778 | 26 728 | 2,74 | 3,41 | 3,55 | 4,41 | 1,74 |

Obrázok 32 Switching



V medziročnom porovnaní rokov 2021 a 2022 úrad eviduje vyšší nárast počtu zmien dodávateľa plynu v kategóriách veľký odberateľ a stredný odberateľ, v kategórii maloodberateľ mierny nárast, a v prípade domácností výraznejší pokles.

Vplyv vojny na Ukrajine na spotrebu plynu

Najhorší scenár od vypuknutia vojny na Ukrajine spočíval v tom, že nebude dostatok plynu v Európe. Obava z toho, že bude chýbať plyn na vykurovanie a situácia sa nebude dať vyriešiť, lebo plyn nebude k dispozícii, sa napokon nenaplnila, avšak za cenu enormného nárastu trhových cien plynu. Spotreba plynu v dôsledku obavy o nedostatok plynu a vysokých trhových cien medziročne v SR klesla o približne 20 %.

Trhové ceny plynu v Európe výrazne vzrástli. Boli vyššie, než v iných častiach sveta - čo vo výsledku pritiaholo do Európy veľké množstvá skvapalneného zemného plynu. Je tu množstvo neistôt spojené nielen s vojnou, ale aj s vývojom ďalších dôležitých faktorov. Zároveň platí, že domáca ťažba plynu je nízka. Minulý rok dokonca ďalej klesala a to je dlhodobým trendom. Náhrada ruského plynu, ktorý tvoril zhruba 40 % dovozu plynu do EÚ, spočívala najmä v dovoze skvapalneného zemného plynu. Tieto dodávky pritom Európa nemá naisto zabezpečené na nasledujúce roky, čo predstavuje riziko z hľadiska bezpečnosti dodávok plynu, ale aj prevládajúcich vysokých cien plynu.

3. Ochrana spotrebiteľa a alternatívne riešenie sporov

Podnety, sťažnosti

V roku 2022 vo všeobecnosti pokračoval negatívny dopad nárastu cien za energie na odberateľa, hlavne čo sa týka podnikateľských subjektov. Neúmerné zvýšenie cien na trhu s energiami malo veľký vplyv aj na počet podaných podnetov odberateľov, ktorý z roka na rok stúpa. Pri porovnaní s predchádzajúcim rokom, kedy sme evidovali od posledného štvrt'roku 2021 zvýšený počet podaní týkajúcich sa nemožnosti platenia úhrad za energie, sa v roku 2022 obdobné podnety vyskytovali počas celého roka. Väčšina podaní sa týkala cien a taríf a zaradenia medzi regulovaných odberateľov. Aj v sledovanom roku sa však odberatelia obracali na úrad kvôli pochybeniam pri meraní spotreby elektriny a plynu, pripojeniam do distribučnej siete/sústavy a kvalite dodávok.

Úrad obdržal v roku 2022 celkovo 683 podaní a sťažností odberateľov, čo predstavuje nárast o 27 % oproti roku 2021, a o takmer 100 % v porovnaní s rokom 2020. Rovnako v sledovanom roku boli úradu doručené niektoré podania (27), ktoré nepatrili do kompetencie úradu a ktoré úrad následne postúpil orgánom príslušným na ich vybavenie.

Tabuľka 20 Počet podnetov vybavovaných odborom ochrany spotrebiteľa

| | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
|--|------|------|------|------|------|
| Počet doručených podnetov | 358 | 350 | 353 | 538 | 683 |
| z toho počet odstúpených podnetov mimo úradu | 44 | 41 | 50 | 48 | 27 |
| z toho počet podnetov ukončených odpoveďou/stanoviskom | 198 | 223 | 222 | 388 | 530 |
| z toho počet podnetov ukončených inak | 116 | 86 | 81 | 102 | 126 |

Alternatívne riešenie sporov

Úrad je od roku 2016 orgánom pre alternatívne riešenie spotrebiteľských sporov podľa osobitnej úpravy spotrebiteľských sporov vyplývajúcej zo zákona č. 391/2015 Z. z. Taktiež v zmysle § 9 ods. 1 písm. o) zákona č. 250/2012 Z. z. vykonáva alternatívne riešenie spotrebiteľských sporov koncového odberateľa elektriny, koncového odberateľa plynu, odberateľa, ktorý dodané teplo využíva na vlastnú spotrebu, odberateľa vody alebo producenta odpadových vôd, ktorý je spotrebiteľom podľa osobitného predpisu a rozhoduje o uložení sankcie za správne delikty spáchané porušením povinností ustanovených v osobitnom predpise.

V roku 2022 bolo úradu doručených celkovo 13 návrhov na alternatívne riešenie spotrebiteľských sporov. Z toho šesť bolo podaných na základe zákona č. 391/2015 Z. z., kde stranou v spore bola fyzická osoba - spotrebiteľ. Sedem bolo podaných v súlade s § 37 zákona č. 250/2012 Z. z., kde stranou v spore bola právnická osoba - koncový odberateľ.

Z uvedených návrhov boli dva návrhy v súlade s pravidlami alternatívneho riešenia spotrebiteľských sporov odmietnuté podľa § 13 ods. 2 písm. b) zákona č. 391/2015 Z. z. z dôvodu, že návrh nebol podaný oprávnenou osobou a v druhom prípade, že išlo o druh sporu, ktorý subjekt riešenia ARS nemá zapísaný v zozname (doplnková služba Opravár).

V jednom prípade došlo k uzatvoreniu dohody, spor sa týkal rozdelenia nákladov na vykonanie preložky. Z desiatich odložených prípadov bol v dvoch prípadoch návrh odložený, nakoľko sa zistilo, že neboli porušené práva spotrebiteľa. V jednom prípade bol návrh odložený z dôvodu späťvzatia návrhu (avšak v tomto prípade sa spor doriešil v rámci podnetov).

V siedmich prípadoch bolo navrhovateľovi oznámené márne uplynutie lehoty, keď k uzavretiu dohody medzi regulovaným subjektom a koncovým spotrebiteľom nedošlo.

Tabuľka 2119 Počet mimosúdne riešených sporov

| | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
|---|------|------|------|------|------|
| Prijaté | 9 | 18 | 9 | 4 | 13 |
| *Odmietnuté | 1 | 3 | 5 | 1 | 2 |
| *Dohoda v prospech spotrebiteľa | 2 | 3 | 0 | 1 | 1 |
| *Odložené, resp. márne uplynutie lehoty | 6 | 12 | 0 | 2 | 10 |
| *Odôvodnené stanovisko | - | - | 4 | 0 | 0 |

* zákonné dôvody ukončenia ARS v zmysle § 17 až 20 zákona o ARS a § 37 zákona č. 250/2012 Z. z.

Najčastejším dôvodom - 46 %, pre ktorý podávali spotrebitelia návrhy na alternatívne riešenie spotrebiteľských sporov, bola v sledovanom roku cena za komoditu. Obdobne ako v predchádzajúcom období malo 38 % navrhovateľov pochybnosti o správnosti fakturácie spotreby zo strany regulovaného subjektu. Spotrebitelia sa domáhali prešetrenia správnosti nameraných údajov o spotrebe, fakturácie spotreby dodávateľom a následnej opravy, resp. zmeny vystavenej faktúry spotreby. Necelých 8 % návrhov sa týkalo zmluvných podmienok a zmeny odberateľa (sú uvedené iba tri najčastejšie dôvody).

Možno konštatovať, že alternatívne riešenie sporov v oblasti regulácie sieťových odvetví nie je napriek osвете zo strany úradu medzi spotrebiteľmi veľmi využívané. Dôvodom je zrejme fakt, že pre väčšinu spotrebiteľov je jednoduchšie podať na úrad jednoduchú, často nekompletnú sťažnosť, ako vyplniť síce jednoduchý, ale predsa len formalizovaný návrh a absolvovať procesne upravený postup alternatívneho riešenia sporov. Úrad záverom uvádza, že k zefektívneniu a skvalitneniu alternatívneho riešenia spotrebiteľských sporov môže prispieť najmä zvyšovanie informovanosti spotrebiteľov o možnostiach riešenia ich problémov, ako aj nárast skúseností poverených osôb, ktoré sa zaoberajú agendou alternatívneho riešenia spotrebiteľských sporov. Úrad však poukazuje aj na to, že pri nevôli jednej zo strán uzavrieť dohodu nemá inú možnosť ako ukončiť konanie odôvodneným stanoviskom.

Štandardy kvality

Monitorovaním štandardov kvality úrad chráni právo spotrebiteľa, aby tento v podmienkach dominantného postavenia regulovaného subjektu za cenu, ktorú za energie a vodu platí, dostal primeranú kvalitu. Vyhlášky, ktorými sú ustanovené štandardy kvality, si primárne kládli za cieľ chrániť spotrebiteľa v podmienkach dominantného postavenia regulovaného subjektu podnikajúceho v niektorom zo sieťových odvetví. Kompenzačné platby majú v regulácii kvality podpornú funkciu, ktorá mala za cieľ motivovať regulované subjekty k zvyšovaniu úrovne dodržiavania štandardov kvality a motivovať k investíciám, ktoré zabezpečia zvyšovanie bezpečnosti, stability a rozvoja infraštruktúry regulovaných subjektov.

Tabuľka 202 Počet doručených vyhodnotení a zaznamenaných udalostí v elektroenergetike

| Elektroenergetika | Prenos elektriny | Distribúcia elektriny | Dodávka elektriny |
|--|------------------|-----------------------|-------------------|
| Počet doručených vyhodnotení | 1 | 133 | 160 |
| Počet zaznamenaných udalostí | 8 | 6 630 313 | 1 849 959 |
| Počet zaznamenaných udalostí s porušeným štandardom kvality | 0 | 13 943 | 789 |
| Podiel udalostí s porušeným štandardom kvality k zaznamenaným udalostiam | 0,00 % | 0,21 % | 0,04% |

Tabuľka 213 Počet doručených vyhodnotení a zaznamenaných udalostí v plynárenstve

| Plynárenstvo | Uskladňovanie plynu | Preprava plynu | Distribúcia plynu | Dodávka plynu |
|--|---------------------|----------------|-------------------|---------------|
| Počet doručených vyhodnotení | 2 | 1 | 41 | 64 |
| Počet zaznamenaných udalostí | 831 | 990 | 38 759 | 903 209 |
| Počet zaznamenaných udalostí s porušeným štandardom kvality | 0 | 6 | 5 | 527 |
| Podiel udalostí s porušeným štandardom kvality k zaznamenaným udalostiam | 0,00 % | 0,61 % | 0,02 % | 0,06 % |

4. Medzinárodná spolupráca

Národné regulačné orgány nielen v rámci EÚ, ale na celom svete čelia mimoriadnej situácii, pričom jej riešenie v stave energetickej krízy je náročnou výzvou pre všetkých. O to viac rastie význam cezhraničnej spolupráce a solidarity. Medzinárodná spolupráca regulátorov otvára možnosti využitia a zdieľania súboru nástrojov a odborných znalostí na koordinované riešenie cezhraničných a globálnych problémov. Pretrvávajúca energetická kríza negatívne zasiahla v roku 2022 v rôznej miere všetky členské štáty EÚ. Enormné dopady cenovej volatility a neistota stability dodávok energií na európsky trh vyvolala reakciu EÚ, ktorá v priebehu celého roka vysokou mierou aktivity prijímala integrované a vzájomne prepojené opatrenia a odporúčania na zmiernenie dopadu krízy na všetkých účastníkov trhu, najmä tých zraniteľných. Preto sa energetická politika v priebehu roka zameriavala na energetickú krízu a vplyv nestálych cien energií na rôzne sektory spoločnosti. Pokrýva kľúčové oblasti energetickej účinnosti a cenovej dostupnosti, odolnosti a dodávok plynu a elektriny. V EÚ bola zaznamenaná široká škála reakcií na energetickú krízu. S cieľom znížiť závislosť od fosílnych palív a zvýšiť odolnosť voči cenovým šokom zverejnila EK v máji 2022 svoj plán REPowerEU na urýchlenie zavádzania čistej energie. Diskusie o štruktúre trhu s elektrickou energiou

zároveň nabrali na intenzite v dôsledku prudko stúpajúcich veľkoobchodných cien. Na zmiernenie účinkov vysokých cien elektriny na spotrebiteľov mnohé krajiny zaviedli opatrenia ako reguláciu veľkoobchodných a maloobchodných cien; príjmové stropy pre inframarginálne technológie, ako sú obnoviteľné zdroje, jadrové a uhoľné elektrárne; zníženie daní za energiu a DPH, či priame dotácie. Regulačné úrady v súčinnosti zdieľali prehľad svojich opatrení na jednotlivých trhoch.

Prijaté balíky krátkodobých opatrení

- 18. 5. 2022 Európska komisia zverejnila balík REPowerEU pojednávajúci o spoločných európskych pravidlách pre cenovo dostupnejšiu, bezpečnejšiu a udržateľnejšiu energiu;

- nariadenie Rady (EÚ) 2022/1369 o koordinovaných opatreniach na zníženie dopytu po plyne, a tým zníženie závislosti EÚ od ruských fosílnych palív. Hoci sa týmto legislatívnym iniciatívam podarilo posilniť bezpečnosť európskych dodávok energie a EÚ znížila svoju závislosť od dovozu energie z Ruska zo 40 % na 9 %, ceny naďalej rástli;

- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/1032, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2017/1938 a (ES) č. 715/2009, pokiaľ ide o uskladňovanie plynu - s cieľom predchádzať rizikám v oblasti bezpečnosti dodávok energie EK navrhla posilnenie koordinácie medzi členskými štátmi pri posudzovaní bezpečnosti dodávok. Posúdenie by sa malo vykonať v plnom súlade so zásadami dobre fungujúceho vnútorného trhu. Nariadenie súčasne stanovilo prahové hodnoty naplnenia a trajektórie plnenia podzemných zásobníkov plynu v EÚ. Bola zavedená mesačná monitorovacia povinnosť úrovne plnenia podzemných skladovacích zariadení plynu pre účely monitorovania a scenárov zdrojovej pripravenosti na úrovni Komisie.

Zároveň nariadenie zaviedlo zabezpečenie certifikácie prevádzkovateľa zásobníkov vrátane akéhokoľvek prevádzkovateľa zásobníkov kontrolovaného prevádzkovateľom prepravných sietí. Certifikácia bude zabezpečená národným regulátorom alebo iným príslušným orgánom určeným členským štátom;

- nariadenie Rady (EÚ) 2022/1854 o núdzovom zásahu s cieľom riešiť vysoké ceny energie - zámerom bolo vytvoriť rovnaké podmienky pre všetkých. Komisia navrhla dva doplnkové nástroje s cieľom pokryť celé odvetvie energetiky: a) opatrenie, ktoré sa dočasne zameria na príjmy výrobcov elektriny b) opatrenie, ktorým sa dočasne stanovuje solidárny príspevok z nadmerných ziskov v odvetví fosílnych palív, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia;

- nariadenie Rady (EÚ) 2022/2576 o posilnení solidarity prostredníctvom lepšej koordinácie nákupu plynu, spóľahlivých referenčných cien a cezhraničnej výmeny plynu;
- nariadenie Rady (EÚ) 2022/2577, ktorým sa stanovuje rámec na urýchlenie zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/869 o usmerneniach pre transeurópsku energetickú infraštruktúru - tzv. nariadenie TEN-E, stanovuje usmernenia pre včasný rozvoj a interoperabilitu prioritných koridorov a oblastí transeurópskej energetickej infraštruktúry. Usmernenie prispieva k zabezpečeniu zmiernenia zmeny klímy, najmä dosiahnutiu cieľov EÚ v oblasti energetiky a klímy do roku 2030 a jej cieľu dosiahnuť klimatickú neutralitu najneskôr do roku 2050. Ďalej prispieva k zabezpečeniu prepojení, energetickej bezpečnosti, integrácii trhu a systému, hospodárskej súťaži, ktoré sú prínosom pre všetky členské štáty, ako aj dostupným cenám energie. Toto nariadenie najmä:

- a) stanovuje identifikáciu projektov na zozname projektov spoločného záujmu EÚ a projektov vo vzájomnom záujme,
- b) uľahčuje včasnú realizáciu projektov na zozname EÚ zefektívnením, užšou koordináciou a urýchlením postupov vydávania povolení a posilnením transparentnosti a účasti verejnosti,
- c) poskytuje pravidlá pre cezhraničné rozdelenie nákladov a stimuly pre projekty na zozname EÚ súvisiace s rizikom,
- d) určuje podmienky oprávnenosti projektov na zozname EÚ na finančnú pomoc EÚ.

Dôležitým medzníkom pre zavedenie interoperability je prijatie smernice (EÚ) 2022/2555 o opatreniach na zabezpečenie vysokej spoločnej úrovne kybernetickej bezpečnosti v EÚ, ktorou sa mení nariadenie (EÚ) 910/2014 a smernica (EÚ) 2018/1972 a zrušuje smernica (EÚ) 2016/1148 (tzv. smernica NIS 2). Ďalším krokom bude prijatie sieťového predpisu pre kybernetickú bezpečnosť.

Paralelne od mája 2022 prebiehali diskusie na tému reformy usporiadania dlhodobého trhu s elektrinou, pričom súčasné krátkodobé opatrenia nemajú byť podnetom na štrukturálnu reformu dobre fungujúceho trhu v elektroenergetike. Legislatívny návrh upravujúci trh s elektrinou EÚ by mal byť vydaný v roku 2023.

Zástupcovia úradu boli aj v roku 2022 aktívni ako členovia viacerých tematických pracovných skupín koordinovaných agentúrou ACER a platformou CEER. Úrad poskytol súčinnosť pri tvorbe metodík, pripomienkovaní dokumentov, pravidiel pre spoločný trh s elektrinou a plynom, posilňovanie cezhraničnej energetickej infraštruktúry či monitorovanie a dohľad nad veľkoobchodnými trhmi s energiou. Dôležitou aktivitou úradu v súvislosti s budovaním jednotného trhu s elektrinou bolo zapojenie do pracovných skupín zložených zo zástupcov regulátorov (a prevádzkovateľov prenosových sústav) regiónu Core, ktorí intenzívne diskutovali, pripravovali a pripomienkovali návrhy a doladzovali pravidlá pre prepojenie denných, vnútrodených či dlhodobých (forwardových) trhov s elektrinou.

Úrad v procese pripomienkovania návrhov legislatívy pripravovaných EK aktívne prispieval k činnosti špeciálnej pracovnej skupiny (tzv. Fast Response Team), napr. v oblasti metánových emisií, či k práci dôležitých pracovných skupín zložených zo zástupcov EK, ministerstiev, regulátorov či strešných organizácií ENTSO-E a ENTSO-G, kde sa riešia strategické témy v elektroenergetike či plynárenstve EÚ (Electricity Coordination Group a Gas Coordination Group).

V oblasti plynárenstva prebiehali diskusie k pripravovanému legislatívnemu balíku pre trh s vodíkom a dekarbonizovaným plynom. Rokovania presiahli sledovaný rok 2022.

Všetky zahraničné pracovné cesty zamestnancov úradu uskutočnené v priebehu roka 2022 boli realizované s cieľom riešenia odborných úloh, výmeny skúseností, účasti na konferenciách a vyplývali predovšetkým z plnenia si povinností úradu z členstva v medzinárodných organizáciách či pracovných skupinách (najmä ACER, CEER, ERRA či región Core). Dôležitou súčasťou pracovných povinností bolo zabezpečenie implementácie spoločných pravidiel pre jednotný trh s elektrinou a plynom v EÚ, riešila sa otázka energetickej krízy a vysokých cien energií a s tým súvisiaca ochrana spotrebiteľov. V rámci prebiehajúceho projektu TSI (Technical Support Instrument) sa uskutočnili workshopy s partnerskými regulačnými úradmi (ČR a Rakúsko) s cieľom zdieľať výmenu skúseností v oblasti transpozície smernice (EÚ) 2019/944 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou do vnútroštátnej legislatívy.

REMIT

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1227/2011 z 25. októbra 2011 o integrite a transparentnosti veľkoobchodného trhu s energiou (REMIT) stanovuje pravidlá pre účastníkov trhu aktívnych na veľkoobchodnom trhu s elektrinou a plynom. Cieľom nariadenia je prehlásenie dôvery v integritu pri obchodovaní na veľkoobchodných trhoch v EÚ, pričom tento európsky právny predpis zakazuje zneužívanie dôverných informácií v obchodnom styku a manipuláciu s trhom vrátane pokusu o ňu.

Úrad vykonáva na základe zákona č. 250/2012 Z. z. s účinnosťou od 01.09.2012 registráciu účastníkov veľkoobchodného trhu, skúma podozrivé prípady zneužitia trhu a má právomoc udeľovať sankcie v prípade porušenia nariadenia. Na európskej a cezhraničnej úrovni koordinuje monitorovanie trhov a spoluprácu medzi národnými regulátormi agentúra ACER. V úzkej súčinnosti s ACER, ktorý z údajov o transakciách identifikuje podozrivé prípady, úrad bližšie skúma obdržané upozornenia na pravidelnej báze. Ďalšími prostriedkami (okrem vlastného monitoringu regulačného orgánu), ktorými sa dostávajú potenciálne prípady porušenia REMIT na prešetrenie regulátorom, sú hlásenia energetických búrz či iných obchodných a brokerských platforiem (tzv. PPAT), či anonymné podania iných účastníkov trhu. Tejto činnosti sa úrad venoval aj v priebehu roka 2022.

V súlade s vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) č. 1348/2014 zo 17. decembra 2014 o oznamovaní údajov, ktorým sa vykonáva článok 8 ods. 2 a 6 REMIT, sú účastníci trhu povinní zaregistrovať sa v národnom registri účastníkov trhu a oznamovať údaje o veľkoobchodných transakciách cez poverené osoby, ktorými sú tzv. registrované oznamovacie mechanizmy (RRM) certifikované agentúrou ACER.

Úrad k 31.12.2022 evidoval 145 zaregistrovaných účastníkov trhu pôsobiacich na slovenskom veľkoobchodnom trhu s energiou. Väčšina účastníkov trhu oznamovala ACER údaje o transakciách prostredníctvom slovenských RRM, ktorými sú spoločnosti OKTE, a.s. a Solien, s. r. o.